

DEĞER



CEZA VE TEVKİFEVLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAYINIDIR

YIL: 8 ■ OCAK 2022 ■ ISSN 2687-3656

AYLIK KÜLTÜR VE
YAŞAM DERGİSİ

f /cte.deger

t /CTEdeger

8. YIL

“Aile uygarlığın
çekirdeğidir.”

Will Durant



06

DEĞER

Anne ve Baba Hakkı

22

GEZİ

Hırvatistan

12

ARAŞTIRMA

Gizli Tehlikenin
Farkında Mısınız?

46

MANEVİYAT

En Kıymetlimiz
Ailemiz

Türk kültür ve
medeniyetinin
en büyük
hazinelerinden

Divanü Lûgati't-Türk



- Türkçe-Arapça sözlük
- Araplara Türkçe öğretmek maksadıyla yazıldı
- Türk dilinin en eski bilimsel çalışması
- Türkçenin ilk sözlüğü ve dilbilgisi kitabı
- Yaklaşık 8 bin Türkçe kelimenin Arapça karşılığı bulunuyor
- Döneminin yazı dilinin dil bilgisi kurallarını ve söz varlığını ortaya koyuyor
- Türk toplum hayatının her sahasına ait çeşitli bilgileri ihtiva ediyor
- Eserde, devrinin Türk dünyasını gösteren bir harita yer alıyor
- Eser 1910'lu yıllarda rastlantı sonucu Ali Emiri Efendi tarafından İstanbul'da bir sahaftan satın alındı
- Bilinen tek yazma nüshası İstanbul'da Millet Kütüphanesi'nde bulunuyor



Kaşgarlı Mahmut tarafından
yazıldı, 1072-1074





CEZA VE TEVKİFEVLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
YAYINIDIR.

SARIBA

Ceza ve Tevkifevleri
Genel Müdürlüğü Adına
Yunus ALKAÇ
Genel Müdür

YAYIN KURULU

Serdar SEZER
Yayın Kurulu Başkanı
Genel Müdür Yardımcısı

Barış ÖNER
Daire Başkanı

Dilek ŞİRİN
Tetkik Hâkimi

Hakan ERDEM
Yazı İşleri Müdürü ve Editör

YAZARLAR

A. Gül AŞIK DÖNERGÖZ • Abdullah KAYA
Celal CEYLAN • Duygu ÇANKAYA ÇADIRCIÖĞLU
Deniz ÖZYÖRÜK • Ejder TOPAL
Ersin KAYA • Ferhat ÇELİK • Gülten YARDIMCI
Muhsin KURT • Mehmet VARNALI • Mehmet GÖKCE
Muzaffer KARAGÜVEN • M. Recep KOLCU
Ramazan SAĞIR • Suna ÖĞÜR
Yaşar İNCİ • Yasin YILMAZ

FOTOĞRAFLAR

Recep ELAL • Hasan AKBAŞ

İLETİŞİM

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Hacı Bayram Mah. Ağah Efendi Caddesi
No: 70/1 Altındağ/ANKARA

Değer Dergisi Telefon: (0312) 507 05 67

Değer Dergisi Faks: (0312) 223 43 91

E-posta: ctedeger@gmail.com

GRAFİK TASARIM

BrainTurk Reklam Tanıtım Tasarım Ofisi

BASKI

Ankara Açık Çık Matbaası

İstanbul Yolu 15. km Hava Müzesi Karşısı
Şaşmaz / Ankara

Tel: (0312) 278 76 10 **Faks:** (0312) 278 25 68

MATBA-BASKI ŞEFİ

Serkan YILDIZ

YAYIN TÜRÜ

Yerel Süreli Yayın

BASIM TARİHİ

18/02/2022

Editörün Notu

Hakan ERDEM

Değer Dergisi Yazı İşleri Müdürü

Merhaba Değerli Okurlar,

Her bir sayısını heyecanla yayınladığımız Değer dergimiz 8 yaşında...

2014 yılında Değerler Eğitimi projesi ile beraber yayın hayatına başlayan Değer dergisi, her sene değerlere ve sizlerin yazdığı makalelere yer vererek, topluma ve insanlara karşı kurumsal sorumluluğunu yerine getirmektedir.

Yayın hayatı boyunca içerik ve tasarım olarak kendini sürekli güncelleyen dergimiz, ulusal dergi standartlarını yakalamak hedefiyle çalışmakta ve birçok konuyu bir arada işleyerek; eğitim, kültür ve yaşam dergisi olarak prestijli bir uygulama olan Turkecell Dergilik'te yayınlanmaktadır.

Bu yolda bize cesaret ve güç veren başta Sayın Genel Müdürümüz olmak üzere, Yayın Kurulumuza ve yazarlarımıza buradan teşekkürlerimizi iletiyoruz. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü personelimizin yeni yılını kutluyor, bütün personelimize görevlerinde başarılar diliyoruz. Değer ailesinin temel taşı olan personelimizden bu sene de yazılarıyla ve paylaşımlarıyla dergimize katkı sunmalarını bekliyoruz.

Değer Çocuk 4 Yaşında...

Değer dergisinin eki olarak çıkarılan ve ceza infaz kurumunda annesinin yanında kalan çocuklara özel gönderilen Değer Çocuk dergimiz de 4 yaşında... 3 aylık periyotlarda yayımlanan Değer Çocuk dergimiz, yeni yılda da zengin içerikleriyle çocuklarla buluşmaya devam ediyor.

Değer Dergisi Yayın Kurulu olarak, dergimizin ulaştığı her insanda özel bir yer edinmesine, bilgi zenginliği ve öğreticiliğiyle örnek teşkil etmesine, ulaşabildiği her yere sevgi, saygı ve güzellikler götürmesine yardımcı olmaya çalışacağız. 2022'de de dergimizde siz değerli okurlarımızdan gelen makalelere yer vermeye devam ederek, farklı konu ve içerikleri sizlerle paylaşma gayreti içerisinde olacağız.

Değerli Okurlarımız,

Yeni yılın ilk sayısında toplumun yapı taşı olan "aile" değeriyle sizlere merhaba diyeceğiz. Ocak sayımızda aile ve toplum öneminden başlayarak, aile ve çocuk ile ilgili birçok konuya yer vereceğiz. Her bir değerimizin önemini hatırladığımız sayılarımızda, geride bıraktığımız 2021 yılında özellikle "sağlık" değerinin ne kadar kıymetli olduğunu bir kez daha anladık. Pandemi süreci hepimize sağlığın en büyük zenginlik olduğunu bir kez daha gösterdi. Umarız 2022 yılı hepimiz için güzelliklerle dolu bir sene olur.

Bu vesileyle, bütün okurlarımızın yeni yılını kutlar; sağlık, mutluluk ve huzur dolu bir sene dileriz. Değer dolu yıllar...

İÇİNDEKİLER

01 EDITÖRÜN NOTU

Yeni yılın ilk sayısında toplumun yapı taşı olan "aile" değeriyle sizlere merhaba diyeceğiz. Ocak sayımızda aile ve toplumun öneminden başlayarak, aile ve çocuk ile ilgili birçok konuya yer vereceğiz.

05 BAŞYAZI

"Bir değer olarak aile kavramı, farklı alt değerlerin korunmasına olanak tanıyan bir güce sahiptir. Kültürümüzde ailenin kutsiyeti aile fertleri arasında saygı, sevgi ve hoşgörü duygularını pekiştirmiştir. Özellikle çocukların internet, televizyon gibi araçlarla hem olumlu hem de olumsuz bilgiler edindiği bir ortamda, kendilerini büyük hatalara sürükleyebilecek olumsuz etkenlerden korumak adına aile, koruyucu bir kalkan olarak görev yapmaktadır."

06 DEĞER

Anne ve Baba Hakkı

08 AİLE

Babadan Uzak Kalan Çocuk

09 SAĞLIK

Nezleyi Hafif Atlatmak İçin Öneriler

10 HAYATIN İÇİNDEN

Kişilik Özelliklerinizi Biliyor Musunuz?

12 ARAŞTIRMA

Gizli Tehlikenin Farkında Mısınız?

14 BİLİM

Bilim Dünyasındaki Son Gelişmeler



16 TEKNOLOJİ

Uçan Kargolar



18 CANLILAR ALEMİ

Karasineğin Ekosistemdeki Rolü



19 AYIN ÖNEMİ

4 Ocak Dünya Kabartma Yazı (Braille) Günü

20 TARİHTE BU AY

Ocak



22

GEZİ

HIRVATİSTAN

30 SPOR

2024 Güncelleme Yükleniyor...

32 FOTO DEĞER

Bursa, Keles/Kocayayla



Siz neredesiniz Derginiz orada!

www.cte.adalet.gov.tr adresinden dergimizin arşivine ücretsiz ulaşabilir, indirebilir, okuyabilirsiniz.



34 EDEBİYAT

Türk'ün Kargışları

İnsanın var olduğu her dönemde alkışlar (övgüler) ve kargışlar (beddualar) vardır. Her alkış gibi her kargış da onu meydana getiren milletin dünya görüşünü yansıtır.



36 MÜZİK

PLAK



37 KİTAP TANITIMI

- SEÇİLMİŞ KİŞİ
- HAYAT GÜZELDİR



38 KÜLTÜR VE GELENEKLER

Zenginliğimiz, Gönül Bağımız: “Geleneksel Türk Evleri”

42 PSİKOLOJİ

Sigarayı Bırakmak



46 MANEVİYAT

En Kıymetlimiz Ailemiz



50 DEĞERLİ ŞAHSİYETLER

Molla Fenârî'nin kendisinden önceki entelektüel birikimden yararlanma hususunda kapsayıcı bir bakış açısına sahip olması, farklı ya da çatışan düşünce geleneklerini birbiriyle uyuşacak tarzda yeniden ele alabilmesini sağlamış ve daha yüksek bir düzeyde gerçekleştirecek bir sentezi düşünürün asıl gayesi haline getirmiştir.

54 TARİHİN ARKA SOKAĞI



Tarihin Seyrini Değiştiren Deniz Seferleri

56 SİNEMA

Hayallerini Çöpten Çıkaran Bir Kâşifin Hikâyesi: Rüzgarı Dizginleyen Çocuk



58 HİKÂYE

ŞAMANDIRA

60 TARİHİ ESERLER

Uygarlıkların Merkezi: “Efes Antik Kenti”

62 PERSONELİMİZDEN GELENLER

Ne Haliniz Varsa Gülün!

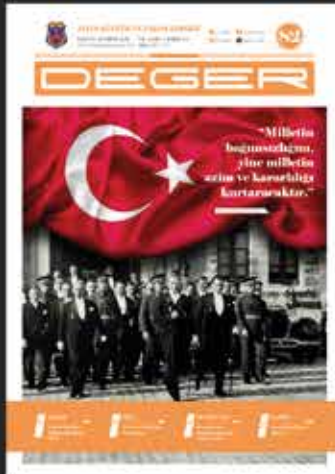
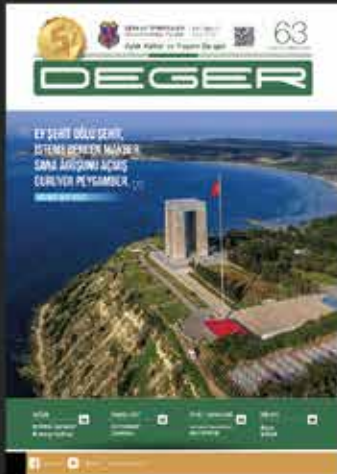
63 DEĞER BULMACA

DEĞER

DEĞER DERGİSİ

8

YAŞINDA





Merhaba Değerli Okurlar;

Dergimizin Ocak sayısında “aile ve toplum” konusunu işliyoruz. Müslüman Türk toplumunda aile, hem İslam dininin temel ilkeleri hem de Türk töresinin bir gereği olarak oldukça önemlidir.

Türkler, tarih boyunca aile kavramına büyük önem vermiştir. Bu sayede toplumun ve devletin teminatı olan çocuklar aile çatısı altında evleninceye kadar eğitsel ve kültürel bir gelişim sürecinin içerisinde yetiştirilmiştir.

Diğer kültürlerden farklı olarak Türk kültüründe çocuklar sürekli aile büyüklerinin rehberliğinde yaşamı öğrenmektedirler. Bu durumun en büyük faydası da bireysel olarak alınan kararlar yerine istişareye dayalı kararlar alınmasıdır. Bu şekilde alınan kararların da daha sağlıklı sonuçlar ortaya koyacağı şüphesizdir.

Kültürümüzde aile, aynı zamanda eğitimin başladığı noktadır. Çocuk, küçük yaştan itibaren anne ve babasının davranışlarını, söylemlerini model alarak aile içerisinde hayatı öğrenir. İşte bu yüzden aile kurumu ve anne baba davranışları oldukça önemlidir. Anne ve babaların olumlu davranış sergileyebilmesi ancak mutlu, saygılı ve huzurlu bir aile ortamında gerçekleşebilecektir.

Bir değer olarak aile kavramı, farklı alt değerlerin korunmasına olanak tanıyan bir güce sahiptir. Kültürümüzde ailenin kutsiyeti aile fertleri arasında saygı, sevgi ve hoşgörü duygularını pekiştirmiştir. Özellikle çocukların internet, televizyon gibi araçlarla hem

olumlu hem de olumsuz bilgiler edindiği bir ortamda, kendilerini büyük hatalara sürükleyebilecek olumsuz etkenlerden korumak adına aile, koruyucu bir kalkan olarak görev yapmaktadır.

Sağlıklı aile yapısı, güçlü bir toplum oluşumuna kaynak teşkil ederek, toplumsal kültürün gelişmesine olanak tanımaktadır. Toplumsal kültürün oluşumu, farklı aile kültürlerinin etkileşimi ve birleşimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Toplumsal değerler, ailelerin sadece kendi fertlerinin düşüncelerinden ziyade kültürel değerlerimizin ışığında, farklı kültürlerin, farklı bakış açılarının demokratik bir ortamda harmanlanması sonucu ortaya çıkmaktadır.

Aslında büyük bir aile olarak ifade edilebilecek olan toplumun güçlü olması, ortak amaçlar için birlikte yaşamayı başarabilmeleri devletimizin güçlü temeller üzerinde ilerlemesine olanak tanıyacaktır.

Ceza infaz kurumlarında da kültürümüzün bir yansıması olarak gerçekleştirdiğimiz eğitim ve psiko-sosyal çalışmalar da aile bağlarının güçlendirilmesi amacıyla hizmet etmektedir. Hükümlü ve tutuklu vatandaşlarımızın salıverilmeleri sonrasında topluma uyumlarını kolaylaştırmak için çaba sarf ediyor ve denetimli serbestlik sürecinde de çalışmalarımızı aralıksız sürdürüyoruz.

Kutsal aile bağlarının değerinin ve ülkemizin gelişimi için hayati öneme sahip olduğu bilincinin daim olması dilekleriyle...

ANNE VE BABA HAKKI

Değerli Okurlar, yeni yılın ilk ayının değeri, toplumun temel taşı olan **aile** ile karşınızdayız. Kutsal bir değer olan aile; dinimizin, kültürümüzün ve varlığımızın **en özel kurumlarından**dır. Aile ile ilgili birçok atasözü ve hadis dile getirilmiş, ailenin toplum için ne kadar önemli olduğuna vurgu yapılmıştır.

Bir örnek ile yazımıza devam edelim. **Musa (as), Tur-i Sina'da Allah ile konuşmasında:** "Ya Rabbi! Cennet-teki komşumun kim olduğunu merak ediyorum, beni onunla görüştürür müsün?" diye sorar. **Allah-u Teala:** "Ey Kelimim! Filan şehirde, filan çarşıda, bir kasap vardır. Senin cennetteki komşun odur." der. **Musa** aleyhis-selam, doğru o **kasaba** gider. Kendisine misafir olmak istediğini söyler. **Kasap**, Hz. Musa'yı evine buyur eder.

Yemek vakti geldiği zaman kasap Hz. Musa'ya:

- *Siz buyurun, benim bir vazifem var, diyerek kalkar. Tavanda asılı olan zenbili (sepeti) indirir. Orada küçülmüş, zayıflamış yaşlı bir kadın bulunmaktadır. Pişirdiği eti ona yedirir. Üstünü başını temizler, bütün hizmetlerini görür ve ihtiyar kadını tekrar sepete koyarak tavandaki yerine asarken, kadın ona bir şeyler söyler. **Kasap**, başını sallayarak güler ve bu işleri bitirdikten sonra sıra misafirini ağırlamaya geldiğinden, özür dileyerek Hazreti Musa'nın yanına gelir.*

Olup bitenleri hayretle seyreden **Hazreti Musa**, kendisine sorar:

- *Kim bu kadın?*

Kasap cevap verir:

- *Çok yaşlı olduğundan, her gün kendisine böyle hizmet ederim. O zenbildeki benim annemdir. Kendisi hastadır. Ben her akşam gelir, onun hizmetini yapar, altını temizlerim. Hayvanlar zarar vermesin diye giderken yukarı kaldırıyorum. Belki karım anneme bakmaz diye de evlenmedim. Hizmetini sadece kendim yapıyorum.*

- *Peki, sen onu yedirip içirdikten sonra sepete koyarken tekrar sana bir şeyler söyledi. Çok merak ettim, ne dedi acaba?*

Kasap güldü ve:

- *Annemin duasıdır bu: "Allah'ım! Oğlumu cennette Hazreti Musa'ya arkadaş et." der. Bunun üzerine **Hz. Musa** kendisini tanıtır ve Allah'ın kendisine bildirdiği hususu açıklar.*

Kissadan hissemize düşeni aldıktan sonra, gözlemlediğim ve etkilendiğim olaylardan bahsederek yazıya devam etmek istiyorum.

Evimin yakınlarında bulunan parkın yanından geçerken bir çocuk arabaya yaklaşıp, sertçe camına vurdu. Dikkat kesildim çünkü bir yandan da bağıırıyordu. "Aç şu camı, aç aç aç..." Arabanın camı açıldı ve çocuk, "Ne var niye bekliyorsun, şurada bir paten de kayamayacak mıyız?" dedi. Herhalde kardeşine ya da bir arkadaşına sitem ediyor, diye düşündüm. Arabanın içindeki ses "kızım"

deyince, babası olduğunu anladım. *Eyvah* dedim, insan babasıyla böyle konuşur mu? Üzüldüm! Giderken aklıma şu da gelmedi değil. Kim bilir bu adam babasına nasıl davrandı ki evladı kendisine böyle davranıyor. Büyüklerimizin de söylediği üzere **evlatlarınızın size nasıl davranmasını istiyorsanız, anne ve babanıza öyle davranın.**

Bize küçükken anlatırlardı;

Günlerden bir gün **Ali Dede**, oğlu, gelini ve torunu sofraya oturmuş yemek yiyorlardı. Ali Dede iyice yaşlanmıştı. Gözleri eskisi kadar iyi

görmüyor, elleri titriyor, kulakları da iyi işitmiyordu. Artık yemek yerken dahi çok zorlanıyordu. Bazen elleri iyi tutmadığından elindeki tabağı, kaşığı döküp sofrayı, üstünü başını kirletiyordu. Bu duruma başta gelini çok kızırıyordu, sonra da gözü gibi bakıp büyüttüğü oğlu. Ali Dede'nin evdeki tek dayanağı iyi kalpli Selim idi. **Selim** yaşlılığın bilincindeydi, anne babasına bunun normal olduğunu, dedelerine kızmamaları gerektiğini anlatmaya çalışıyordu.

Yine bir akşam ailece sofraya oturdular. Ali Dede, tuzu alayım derken,



eli tabağın üstüne geldi ve tabağındaki yemek yere döküldü. Masa örtüsü kirlendi, tabak da kırılmıştı. **Gelini** bu duruma çok kızdı, Ali Dede'ye sesini yükselterek; "*biraz daha dikkatli olamaz mısın sakar adam?*" diye bağırdı. **Ali Dede**, üzgün bir şekilde odasına gitti. Açlıktan karnı ağrımaya rağmen üzüntüden bir şey yiyemiyordu, durmadan ağlıyordu. Allah'a yalvarmaya, dua etmeye başladı. "*Allah'ım lütfen beni bu durumdan kurtar, çocuğuma ve gelinime daha fazla yük olmak istemiyorum.*"

Sabah olmuştu. **Selim'in** babası elinde bir tahta çanak ve kaşıkla içeriye girdi. **Ali Dede'nin** yatağını bahçedeki kulübeye taşıyorlardı. **Ali Dede** artık bahçedeki kulübede kalacak, yemeğini de orada yiyecekti.

Selim bu duruma çok üzüldü. "*Annem ve babam neden böyle yapıyorlar?*" Onlar da bir gün gelecek, ihtiyar olup güçsüzleşecekler, elleri ayakları zayıf düşecek, onların da eli ayağı eskisi gibi tutmaz olacaktı.

Bunu anne ve babasına güzel bir şekilde anlatmalıydı.

Yine bir gün yağmur yağıyordu. **Selim'in** annesiyle babası evde oturuyorlardı. **Selim**, bahçede bulduğu birkaç tahta parçasını odaya getirdi. Elinde bir bıçak tahtayı oymaya başlıyordu. Anne ve babası meraklı gözlerle **Selim'e** bakıyorlardı. Acaba **Selim** bu tahtayı neden oyuyordu? Babası **Selim'e** sordu:

- *Selim oğlum bu tahtalarla ne yapıyorsun?*
- *Tahta çanaklar, kaşıklar yapıyorum.*
- *Tahta çanakları, kaşıkları ne yapacaksınız?*
- *Sizin için yapıyorum!*
- *Bizim için mi yapıyorsun?*
- *Evet, sizin için yapıyorum...*

İsra-23: "*Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi ve anne babanıza iyi davranmanızı emretti.*"

"*Onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlanırsa onlara öf bile deme! Onları azarlama! İkisine de gönül alıcı güzel sözler söyle.*"

Öf bile diyemeyecekken neleri yapamayacağımızı hesaba katmalıyız.

Hz. Peygamberin (sav) bir hadisinde bildirdiği üzere, "*Annenize ve babanıza davranışınız sizin ya cennetinizdir ya cehenneminiz.*"

Yine **Hz. Peygamber** (sav), yanına doğru yaklaşan genç bir adamla ihtiyar birini görünce, adama sorar: "*Bu yaşlı adam kimdir?*" Genç, "*Babam*" deyince, Allah Resulu der ki, "*Babanın önünden yürüme, babandan önce oturma, ismiyle çağırma ve ona hakaret ettirme...*"

Anlatılacak ve söylenecek birçok şey var. Kişi, hayatının güzelleşmesini, ömrünün bereketlenmesini istiyorsa anne ve babasına güzel şeyler söylemeli, gönüllerini almalı, onlara ihsanda bulunmalıdır. **Çünkü aile her şeydir.**

BABADAN UZAK KALAN ÇOCUK

Değerli Okurlar, gelin biraz çocukluğumuza dönelim. Gözlerimizi kapatıp, o çocuğun gözlerinin içine bakarak **ifade edemediğimiz duyguları** hatırlamaya çalışalım, sessiz kalmak zorunda kalan o çocuğun hislerinin nedenini anlamaya çalışalım; yarattığı huysuzluklar var ise sesi olmaya çalışalım hatta onu sarıp sarmalayalım, gerekiyor ise çocukluğumuzu kucağımızda sakinleştirelim.

Yazının başında çocukluğunuzu hatırlatmak istedik. Çünkü **çocukları anlamak için onlar gibi düşünmek gerekir**. Bu nedenle öncelikle anne ve babalar ile çocukların arasına giren, bazen görünen bazen görünmeyen mesafeleri hatırlatarak sizlere eksiklerin neler olabileceğinden bahsetmeye çalışacağız.

Çocuğun, sevgi ve güven kaynağı olan **ebeveynleri ile arasına giren mesafeler**, benliğini oluşturmaya ve kendini tanıyarak değerlendirmesine engel olabilecektir. Bazen zorunlu olarak araya giren fiziki mesafeler bazen de farkında olmadan ebeveynin yanlış tutumlarından kaynaklanan **duygusal mesafeler**. Örneğin; anne ya da babası ceza infaz kurumunda cezasını infaz eden çocuklar için de aynı zorluklar baş gösterebilmektedir. Genelde yapılan çalışmalar ve araştırmalar, özellikle annenin yokluğunda yaşanan zorlukları konu etmektedir. Oysaki babanın yokluğu da en az annenin yokluğu kadar çocuğun iyi oluş halini olumsuz anlamda etkilemektedir.

Çocuğun kendisini seven, kendisine değer veren bir birey olabilmesi için hayatta olan her ebeveyninden aynı oranda ilgi görebilmesi gerekir. Babası ceza infaz kurumunda bulunan, şehir dışına sürekli seyahat etmek durumunda olan ya da aynı şehirde bulunduğu halde çocuğuyla kaliteli zaman geçiremeyen baba modeli çocuğun kendisini ihmal edilmiş hissetmesine neden olabilir. İhmal edilmişlik duygusu ise çocukların daha huzursuz, gergin, stresli hissetmelerine neden olacaktır. Yaşanan bu zorlu duygular çocuğun kaygı oranının artmasına neden olabileceği gibi beraberinde uyku ve mide problemleri gibi fiziksel rahatsızlıklar yaşamasına da neden olabilmektedir. Çocuğun iyi oluş hali, anne ve baba tarafından kabul görmesine bağlıdır. **Desteklenen, yakınlık kurulan, iyi iletişimin bulunduğu aile ortamında** büyümekte olan çocuklar kendilerini daha iyi hissederek, zorluklarla daha sağlıklı bir şekilde baş edebileceklerdir.



Araştırmalar genellikle, babaların çocuklar için güven kaynağı oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin; **çocuğun zorlandığı bir konu olduğu zaman babasının yanında olduğunu bilmesi önemli bir güven unsurudur**. Babanın çocuğuyla geçirdiği keyifli zamanlar da çocuğun güvende hissetmesini sağlayacaktır. Ülkemizde baba genellikle güçlü, saygı duyulan kişi olarak algılanmakta ve bu algı babaların işini zorlaştırmış gibi görünmektedir. Fakat yerleşmiş olan bu algıyı değiştirmeye çalışan yeni nesil ebeveynler, babaların güven veren ve saygı duyulan kişi olmasının yanı sıra bakım verebilen olduğunu, babaların da duygularını gösterebileceğini ifade etmeye başlamışlardır.

Babanın çocuğuyla olan iletişimde aşağıdaki konulara özellikle dikkat etmesi gerekmektedir:

- **Çocuğuyla doğrudan iletişim kurması**
- **Çocuğuna yönelik sorumluluk alması**
- **Çocuğuyla ilgili planlar yapması**
- **Çocuğuyla kaliteli zaman geçirmesi**
- **Çocuğunun duygularına ve ihtiyaçlarına önem vermesi**
- **Çocuğuna olan sevgisini göstermekten çekinmemesi**

Baba, tavsiye edilen davranış şekilleriyle hareket ederek; çocuğun depresif hissetmemesine, suç davranışının azalmasına, madde, alkol gibi zararlı alışkanlıklar edinmemesine yardımcı olabilir. Ceza infaz kurumunda olan babaların da açık ve kapalı görüşmelerini sık ve düzenli yapmaya çalışmaları, iletişimin devamlılığı için mektuplaşmayı aksatmamaları da önemlidir. Böylece çocuk, babasının hala onu düşündüğünü ve önemseydiğini hissedecektir. **Önemsendiğini hisseden çocuklar, psikolojik iyi oluşları sayesinde gelecekte kendilerine değer veren bireyler olabileceklerdir.**

Kaynaklar

1. Akaygün, S. (2002). Yalnız Ebeveynler 5 (46), 24-26
2. Eryılmaz, A. (2011). Ergenlerin Öznel İyi Oluşlarıyla Aile Ortamları Arasındaki İlişki. Aile ve Toplum, 7 (24), 93-101
3. Şahin, B. (2016). Babası Ceza İnfaz Kurumunda Olan Ergenlerin Temel Psikolojik İhtiyaçlarına Ebeveynlerinden Aldığı Destek İle Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkide Biriciklik Algısının Aracılık Etkisi, 8 (72), 15-22

NEZLEYİ HAFİF ATLATMAK İÇİN ÖNERİLER

Soğuk algınlığı ya da yaygın adıyla nezle, genelde kış aylarında sık görülen ancak yılın her zamanı karşılaşılabilen virüs kaynaklı bir hastalık olarak biliniliyor. Grip ve koronavirüse göre daha hafif seyirli olabilen soğuk algınlığı, genellikle evde atlatılabildiğinden iyileşmeye yardımcı bazı metotlarla hafifletilebiliyor.



Grip, Koronavirüs ve Nezle Sık Sık Karıştırılıyor

Kış aylarında yaygın olarak görülen soğuk algınlığı; koronavirüsler, rinovirüsler, adenovirüsler ve RSV yani respiratuar sinsiyal virüslerin neden olduğu bir üst solunum yolu hastalığıdır. Pandemi sürecinin son dönemlerinde koronavirüs belirtileriyle de karıştırılmakta olan soğuk algınlığı sorunu, çok daha hafif atlatılabilmektedir. Ek olarak nezle sıklıkla gripte de karıştırılmaktadır. Nezle ile grip arasındaki en büyük fark gripte burun akıntısı ve hapsirme olmamasıdır. Ayrıca gripte yüksek ateş olağan bir bulgu iken nezlede ateş yükselmesi çok nadir olmaktadır. Baş ağrısı, eklem ve kas ağrıları gripte olabilir, nezlede bu bulgulara çok sık rastlanmaz. Nezle gribe göre daha hafif atlatılan bir hastalıktır.

Küçük Çocuklarda Biraz Daha Ağır Seyredip Uzun Sürebiliyor

Genellikle evde birkaç gün dinlenmekle geçebilen nezle, küçük çocuklarda biraz daha uzun sürebilmektedir. Vücut virüse kaldıktan 1-3 gün sonra belirtiler gözlenmeye başlamaktadır. Kişiden kişiye değişiklik gösteren bu semptomlar arasında yaygın olarak; burun akıntısı, hapsirme, burun tıkanıklığı, hafif ateş, boğaz ağrısı, halsizlik, öksürük sayılabilmektedir. Çoğunlukla hafif görülen bu belirtiler, kişiden kişiye değişmekle birlikte bazen ağır da seyredebilir. Örneğin; geçmeyen yüksek ateş olduğu durumlarda evde kendi kendine geçmesi beklenmeden bir sağlık kuruluşuna başvurulması gerekmektedir. Ancak, genelde soğuk algınlığı nedeniyle ortaya çıkan ateş belirtisine yetiş-

kinlerden ziyade küçük çocuklarda daha sık rastlanmaktadır. Burun akıntısı ve hapsirmenin nedeniye vücutun buruna yerleşen virüsleri atmaya çalışmasıdır. Nezle, soğuk algınlığı genellikle birkaç gün en fazla 1 hafta ile 10 gün arasında geçebilen, hafif seyreden bir hastalıktır.

Nezle Olduğunuzda Bu Önerilere Dikkat Edin!

- Soğuk algınlığı semptomlarını hafifletmek için bazı metotlar bulunmaktadır. Öncelikle evde bolca dinlenmek, bol su içmek ve C vitamini içeren meyve-sebzeleri bolca tüketmek ilk kuraldır.
- Boğazı ısıtacak sıcak bitki çaylarının tüketimi, soğuk algınlığı tedavisinde önemli bir yer tutmaktadır.
- Aile bireylerine bulaşmasını önlemek için biraz daha izole kalmak, ortak tuvalet ve lavabolarla hijyen kurallarına uymak, mümkünse havluları ayırmak ya da tek kullanımlık peçeteler kullanmak, kalınan odayı sık sık havalandırmak önemli önlemler arasındadır.
- Bunların yanı sıra soğuk algınlığı anında tüketilebilecek bazı besin grupları bulunmaktadır. Portakal, mandalina, greyfurt, kivi, ananas, çilek ve daha birçok taze meyve; limon, kırmızı ve yeşilbiber, domates, roka, maydanoz, marul gibi yeşillikler; taze kuşburnu, brokoli, lahana ve ıspanak gibi sebzeler mümkün olduğunca çiğ tüketilebilir ya da hafif haşlanarak tüketilebilir.
- Terlemek geçici bir rahatlama sağlasa da, terlemenin nezleye iyi geldiği söylenemez. Nezlenin hızlı bir şekilde geçmesi için bağışıklık sistemini güçlü tutmak amacıyla dinlenmek, bol bol vitamin alarak bağışıklık sisteminin antikor üretilip hastalığı yenmesini beklemek önemlidir.

Kaynaklar

1. www.haberturk.com/htgastro/lezzetli-hatlar/portakal-dan-daha-fazla-c-vitamini-bulunan-10-besin
2. <https://www.memorial.com.tr/saglik-rehberi/nezle-so-guk-alginligi-nedir-nezleye-ne-iyi-gelir>

KİŞİLİK ÖZELLİĞİNİZİ BİLİYOR MUSUNUZ?

Merhaba Değerli Okurlar, geçtiğimiz sayıda “Değişmek Mümkün Mü?” başlıklı makalemizde insanın değişip değişemeyeceğini ve değişimi etkileyen unsurların neler olduğunu konuşmuştuk. Bu sayımızda değişimi etkileyen kişilik özelliklerimizin neler olduğundan bahsedeceğiz.

Ben Kimim?

Ben kimim? Cevabı basit gibi görünse de oldukça karmaşık bir soru. Hepimizin **kendini tanıma** şekli farklıdır. Bu nedenle kim olduğumuzu tanımlarken de farklı cevaplar veririz. Bazılarımız kendini yaptığı işle, ilgi alanlarıyla, tanımlarken bazılarımızsa inandığı ve değer verdiği şeylerle tanımlar. Kendimizi bu özelliklerimizle tanımlamakla birlikte, tepki ve davranışlarımızın farkına varabilmek ve davranışlarımızı daha iyi anlayabilmek için **kişilik özelliklerimizi** de tanımanız gerekir.

Kişilik Nedir?

Kişilik; anne ve babadan aldığımız genetik özellikler ve çevreyle etkileşim sonucu şekillenen ve kolay değişmeyen niteliklerdir. **Ebeveynlerimizin bizi yetiştirme tarzları**, yaşadıkları olaylar ve deneyimledikleri duygular kişiliğin oluşumunu etkilemektedir. Başka bir ifadeyle ise kişilerin sergiledikleri **tutarlı davranış kalıplarıdır**. Kişiliğe ilişkin çokça tanım bulunmakla birlikte hepsinin ortak yönü kişiliğin belirleyicisinin kalıtım ve çevre olduğu yönündedir.



Kişilik Özellikleri

Kişilik özelliklerimiz bizi başkalarından ayıran yönümüzdür. Kişilik özelliklerini araştıran kuramlardan en yaygın olarak kabul edileni “*Beş Büyük Faktör Kişilik Modeli*” kuramıdır. Bu kuram, davranışın altında yatan nedenlerden çok kişinin davranışlarını tanımlamaya yönelmektedir. **Beş Büyük Faktör Kişilik Kuramı, kişiliği 5 farklı boyutta incelemiştir.** Bunlar; **özdenetim, uyumluluk, deneyime açıklık, dışadönüklük ve nevroz** boyutudur.

Özdenetim

Özdenetim boyutu dürtülerimizi kontrol edebilme eğilimini ifade eder. Özdenetim kişilik özellikleri yüksek olan bireylerin; **hazzi erteleme, kurallara uyma, düzenli olma** gibi konularda başarılı olduğu görülmektedir. Başarılı olduklarında çevreden onay almazlar. Özdenetimle ilişkilendirilen kişilik özelliklerimizin başında; **sorumluluk sahibi olma, mükemmeliyetçilik, çalışkanlık, dikkatlilik** ve bir şeyleri başarmaya güdümlü olma yer almaktadır.

Bu kişiler kendine yetebilen, yapmakta oldukları işlere **iyi odaklanan, en güzel şekilde tamamlamaya çalışan, değişime açık** kişilerdir.



Uyumluluk

Uyumluluk boyutu kişinin daha çok insancıl yönünü ifade eder. Uyumluluk özelliği yüksek olan bireylerde **sempatiklik, yardımseverlik, güven, affedicilik olma, alçak gönüllük** gibi özellikler görülmektedir.

Uyumluluk boyutu yüksek olan bireyler; **yardımsever, merhametli, sempatik, yumuşak kalpli, iyi niyetli, duyarlı ve empatik** olma eğilimi göstermektedir. Bu kişiler iş birliği konusunda istekli, değişime açık ve insanlara güven veren kişilerdir. Uyumluluk boyutu düşük olan kişiler ise iş birliği yerine rekabeti tercih ederler.

Deneyime Açıklık

Deneyime açık insanlar, yeni şeyler keşfetmekten ve **deneyimlemekten çekinmeyen, hayal gücü yüksek** kişilerdir. Bu kişiler yeni şeyler öğrenmeye, değişime ve kendini geliştirmeye oldukça isteklidir.

Deneyime açıklık boyutunun diğer tarafında ise yeni şeylerden kaçınan, belirli rutine sadık insanlar vardır.

Dışa dönüklük

Bu boyut **içe dönüklük ve dışa dönüklük** olmak üzere iki boyutu temsil eder. Dışa dönüklük yönü yüksek olan kişiler **diğer kişilerle iletişim halinde olan, kalabalık yerlerde**

bulunmaktan hoşlanan; girişken, sosyal ve konuşkan insanlardır. Bu kişiler çevrelerinde de kolay arkadaş edinen, sıcak, enerjik, hayat dolu insanlardır. Dışa dönüklük yönü yüksek olan kişilerde sosyallik, girişkenlik, neşe, konuşkanlık, sevgi görme ve sevdiğini ifade etme özellikleri görülmektedir. Dışadönüklük boyutu düşük olan yani **içe dönük kişiler ise genelde sosyal ortamlardan uzak durmaya çalışan; çekingen, sessiz, soğuk ve mesafeli** kişilerdir. Bu kişiler konuşmak yerine sessizliği seçen, iç görüşü kuvvetli kişilerdir.

Ebeveynlerimizin bizi yetiştirme tarzları, yaşadıkları olaylar ve deneyimledikleri duygular kişiliğin oluşumunu etkilemektedir. Başka bir ifadeyle ise kişilerin sergiledikleri tutarlı davranış kalıplarıdır.

Nevrotizm (Duygusal Denge)

Nevrotiklik boyutu, yoğun duygusal sıkıntı yaşama ve duyguların aşırı değişkenlik gösterdiği **-duygusal dengesizlik-** olarak bilinmektedir. Bireyler deneyimledikleri olaylarda sonuçların genelde olumsuz sonuçlanacağını düşünürler. Nevrotiklik boyutu, kişinin yaşamış olduğu kaygı, güvensizlik ve karamsarlık ile ilişkilendirilir. **Nevrotik özellikleri yüksek kişilerde kaygı, depresyon, kırılganlık, kendilerini kontrol etmede güçlük, duygusal dengesizlik** gibi özellikler görülmektedir. Bu kişiler duygusal olarak iniş çıkışlar yaşayan, daha fazla stresli olaylara maruz kalan kişilerdir. Nevrotik özellikleri yüksek kişiler için sıradan durumlar dahi tehdit edici gelebilir. Bu kişiler aşırı mükemmeliyetçidir ve eleştiriye açık değildir. Nevrotik özellikleri düşük olup, duygusal olarak dengeli kişiler ise diğer boyutun aksine **eleştiriye açık, barışçıl, sakin ve uyumlu, problemleri durumlarla daha kolay başa çıkabilen, aşırı tepkiler göstermeyen** kişilerdir.

Kaynaklar

1. Çiçek, İ., & Aslan, A. E. (2020). Kişilik ve beş faktör kişilik özellikleri: kuramsal bir çerçeve. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 10 (1), 137-147



GİZLİ TEHLİKENİN FARKINDA MISINIZ?

Değerli Okurlar, özellikle son birkaç yıldır SAR değeri ile ilgili pek çok söylenti ortaya atılır oldu. Peki, SAR değeri nedir? Yüksek SAR değerine sahip telefonlar kullanıcılara ne gibi zararlar verebilir? Ocak sayımızda bu konudan bahsedeceğiz.

Aslında SAR değeri dediğimiz olay yeni çıkmış bir şey değil. Keza cep telefonlarından önce de bu kavram vardı. Fakat cep telefonlarının hayatımıza girmesiyle birlikte SAR değeri kavramı da önem kazanmış oldu. Çünkü bu değerın yüksek olması insan vücudu üzerinde ciddi etkiler yaratabiliyor. Dahası uzun vadede ise pek çok kanser türüne de maruz kalmaya sebep oluyor.

SAR Değeri Nedir?

Açılımı **Specific Absorption Rate** olan SAR'ın Türkçe karşılığı ise **Özgöl Soğurma Oranı**. Bu, SAR değerine sahip cihazın insan vücuduna yaydığı **radyasyon miktarını** temsil ediyor.

Şimdi "SAR değeri nedir?" sorusuna cevap bulduğumuza göre işin asıl önemli tarafına geçelim. Yani **SAR** değerinin insan vücuduna verdiği zararlara bir bakalım.

SAR Değeri Kanseri Yapıyor!

Akıllı telefon kullanımının yaygınlaşması ile **SAR değeri nedir, ne gibi zararları vardır** gibi sorular da daha sık sorulmaya başlandı. Aslına bakılırsa Çin üretimi telefonlar bu kadar yayılmadan önce kimse akıllı telefon alırken SAR değerini sorgulamıyordu. Fakat günümüzde Çinli markaların pazarda hızlı bir şekilde yükselişe geçmesiyle birlikte, kullanıcılar akıllı **telefon alırken SAR değerini de sorgulamaya** başladı.

Bu durumun temel nedeni ise bu değerin insan vücudundaki olumsuz etkileri. Peki, SAR değerinin yüksek olması, insanlarda ne gibi yan etkilere neden oluyor? Bu etkileri kısa ve uzun süreli etkiler olarak iki temel başlıkta toplamamız mümkün.

Biz öncelikli olarak kısa süreli etkilerden bahsedeceğiz.

Yüksek SAR Değerinin Kısa Süreli Etkileri

İlk önce şunu belirtelim; bir kullanıcının yüksek SAR değerinden etkilenmesi için telefonla fazla haşır neşir olması gerekiyor. Yani cebinizde ya da odada masanın üstünde duran bir telefonun size fazla zararı dokunmaz.

Asıl tehlike, telefon kafa bölgesine yakın tutulduğu zaman ortaya çıkıyor. Zaten telefonlarda belirtilen SAR değerleri de telefonu kulağınıza götürüp konuşurken maruz kaldığınız SAR değerleridir. Yoksa telefon olduğu yerde sizi kanser yapmıyor.

Eğer yüksek SAR değerine sahip bir telefonla (Amerika kriteri 1.6W/Kg, Avrupa kriteri 2 W/Kg) yarım saati aşkın görüşme yaparsanız; görüş alanında daralma,

baş ağrısı, mide bulantısı, işitme bozukluğu, kulak çınlaması, dikkat dağınıklığı, kalp ritminde bozukluk gibi etkilerle karşılaşabilirsiniz.

Yüksek SAR Değerinin Uzun Süreli Etkileri

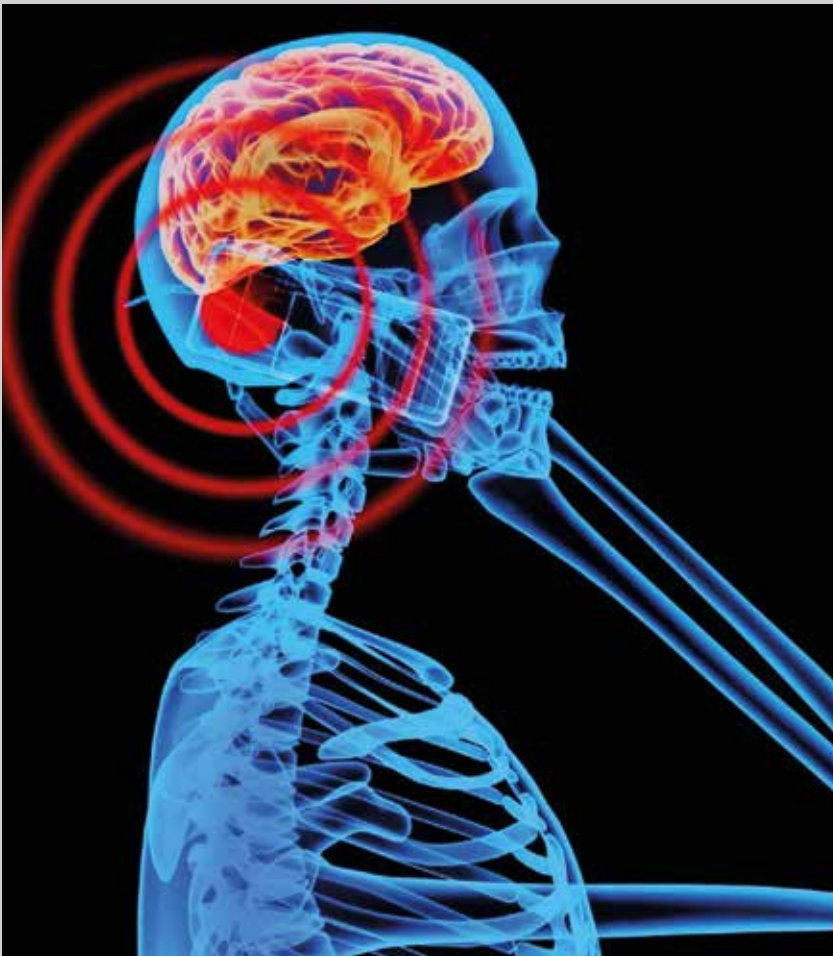
Gelelim yüksek SAR değerinin uzun süreli etkilerine. Malum, son zamanlarda sıklıkla duyuyoruz akıllı telefonlar kanser yapıyor diye. Bu söylentiler hiç de boş değil. Keza bilim adamlarına göre yüksek SAR değerine 10 yılı aşkın bir süre maruz kalınması, lenfoma kanseri, cilt kanseri ve beyin tümörüne neden olabiliyor. Bunlara ek olarak yüksek SAR değerinin erkeklerde kısırlığa neden olabileceği de belirtiliyor. Elbette burada en önemli etken yüksek SAR değerine sahip telefonlar kullanmak. Örneğin; siz SAR değeri 1 W/Kg'nin altında bir telefon kullanıyorsanız, bu etkilere maruz kalmanız pek de mümkün değil diyebiliriz. Fakat tersi bir durumda risk altında olduğunuzu da unutmamanız gerekiyor. Peki, en yüksek SAR değerine sahip olan popüler telefonlar hangileri? Bu alanda yapılan araştırmalar neticesinde en yüksek SAR değerine sahip telefonlar ile en az SAR değerine sahip telefon listesini paylaşarak yazıya son verelim.

Genel olarak telefonların SAR değerine baktığınızda **neredeyse tüm markaların SAR değeri yüksek ve düşük modelleri bulunmaktadır.**

SAR değeri en yüksek telefonlara örnek olarak *iphone 7, Xiami Mi A1, Nokia Lumia 630, Huawei Mote 9, Samsung Galaxy S7 edge, Sony Xperia XA2 Plus, Oneplus 5T, Samsung GalaxyZ Flip, HTC U12 life* örnek verilebilir. Ayrıca SAR değeri en düşük akıllı telefon modellerinde ise *Huawei Honor 7A, ZTE Axon Elite, Nokia 6, Samsung Galaxy Note10, LG G7 ThinQ, Motorola Moto G5 Plus* gibi modeller yer almaktadır. Şunu belirtmek gerekir ki, bütün telefonların SAR değeri bulunmaktadır. Önemli olan size en az zararı veren ama en çok işinize yarayan akıllı telefonu seçmektir.

Kaynaklar

1. www.cnntrk.com/teknoloji/sar-degeri-nedir-en-yuksek-deger-kac-olmalidir



BİLİM DÜNYASINDAKİ SON GELİŞMELER

ÇİN'İN YAPAY GÜNEŞİNDEN YENİ BİR DÜNYA REKORU GELDİ

Çin'in Hefei kentinde yer alan ve **"yapay güneş"** olarak adlandırılan nükleer füzyon reaktörü, 70 milyon derecede 17 dakikadan fazla çalıştıktan sonra yeni bir **dünya rekoru** kırdı. Uzmanlar, bu durumun dünyanın **temiz bir gelecek** arayışında önemli bir dönüm noktası olduğunu söyledi.

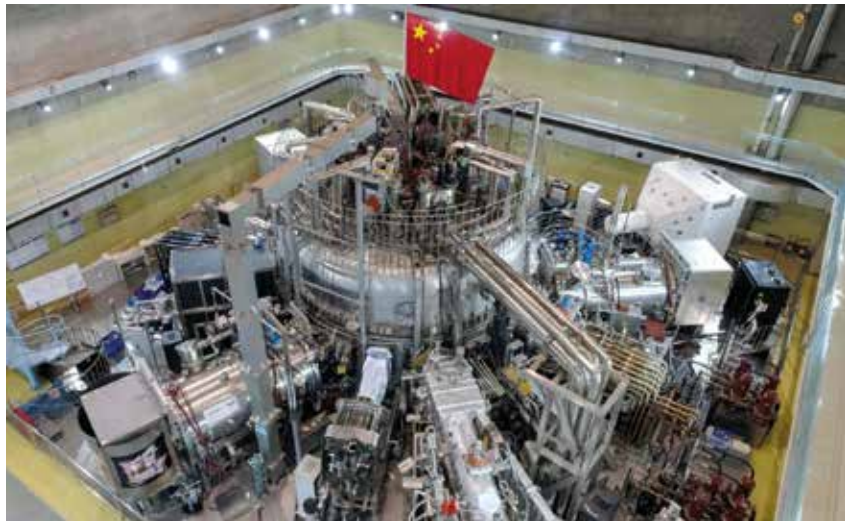
Çin'de bir haber ajansı **"Yapay Güneş"** olarak bilinen DeneySEL Gelişmiş Süper İletken Tokamak'ın (plazmayı hapsedmek için toroidal manyetik alan üreten bir makine) deneyler sırasında **70 milyon derece** sıcaklığa ulaştığını bildirdi. Reaktörü geliştirmekteki amaç, **yıldızlarda meydana gelen doğal reaksiyonları taklit ederek** neredeyse sınırsız, temiz enerji sağlamak olarak açıklandı. Bilim adamları **nükleer füzyonu**, temiz enerji üretiminin kutsalı olarak görmekteler. Ancak, bu teknolojiyle ilgili yıllardır yapılan araştırmalara rağmen, laboratuvar

dışına çıkmaktan hala çok uzak yani henüz emekleme aşamasında bir teknoloji. Çin'in reaktör ekibi, şu anda Fransa'nın Marsilya kentinde inşa edilen başka bir nükleer füzyon reaktörü mega projesine de teknik destek sağlıyor.

Gelecek için umut vaat eden proje, nükleer santrallerde elektrik üretimine güç sağlayan nükleer fizyon (fizyon ve füzyon birbirinin zıttı

nükleer reaksiyonlardır) reaktörünün aksine, hiçbir fosil yakıt gerektirmiyor ve **hiçbir tehlikeli atık madde bırakmıyor**. Fizikçiler ayrıca çevresel bir felaket riskinin çok daha az olduğunu iddia ediyorlar.

Tükenmeye başlayan **yer altı fosil yakıt kaynakları** ve artan enerji ihtiyacına karşı birçok önde gelen ülke füzyon reaktörü çalışmalarına fon sağlayıp yakından takip ediyorlar.



MISIR FİRAVUNUNUN MUMYASI 3500 YIL SONRA DİJİTAL OLARAK AÇILDI

Antik Mısır firavununun mumyalanmış kalıntıları yaklaşık **3 bin 500 yıl sonra** ilk defa dijital yöntemlerle açılarak incelendi. Milattan önce 1525 ile 1504 yılları arasında hükümdar olan **I. Amenhotep'in mumyası** 140 yıl önce Mısır'da tapınak ve mezarların bulunduğu Deyrül Bahri bölgesinde bulunmuştu. Arkeologlar, şimdiye kadar mumyayı açıp kalıntıları ortaya çıkarmaktan çekinmiş, hassas durumdaki yüz maskesi ve sargıları korumak istemişti. Ancak, **bilgisayarlı tomografi taramaları** sayesinde firavunun hayatı ve cenazesi konusunda daha önce hiç bilinmeyen gerçekler keşfedildi.



Kahire Üniversitesi'nde radyoloji uzmanı olan Prof. Dr. Sahar Saleem, taramalar sayesinde **I. Amenhotep'in öldüğünde yaklaşık 35 yaşında olduğunu** öğrendiklerini söyledi. Dr. Saleem, PA Medya Ajansına yaptığı açıklamada, "**Amenhotep yaklaşık 169 santimetre boyundaydı ve dişleri çok iyi durumdaydı. Sargıların altında 30 muska ve eşi benzeri olmayan**

altın boncuklu, altın bir kemer takıyor." diye konuştu ve devam etti: "**I. Amenhotep'in babasına benzediğini düşünüyoruz. Dar bir çenesi, ufak dar bir burnu, kıvrıkcık saçları ve hafif çıkıntılı üst dişleri vardı.**" Dr. Saleem, Amenhotep'in ölüm sebebini belirlemek için vücudunda herhangi bir yara veya deformasyona rastlamadıklarını söyledi.

ELON MUSK BEYNİNE ÇİP TAKILAN İLK DOMUZU TANITTI

Uzay araştırmaları şirketi SpaceX ve elektrikli otomobil devi Tesla'nın CEO'su **Elon Musk**, sahibi olduğu, insan beyni ve bilgisayarlar arasında köprü kurulmasını hedefleyen bir diğer teknoloji şirketi **Neuralink'in** ilk canlı gösterimini ağustos sonunda gerçekleştirdi. 2016'da kurulan ve insan kafatasına minik çipler yerleştirmeyi amaçlayan Neuralink ekibi, gösterim

sırasında teknolojiyi bir domuzda denedi. Canlı yayınlanan gösterimde kafasına bozuk para büyüklüğünde çip yerleştirilmiş **Gertrude** isimli bir domuz tanıtıldı. Domuzun samanları kokladığı ve yediği her an beyindeki nörolojik faaliyetler, küçük beyaz noktalar şeklinde ekrana yansıtıldı. Ekranın altındaki uzun mavi grafikte de domuzların verdiği tepkilerin kümülatif hali yer aldı.

Neuralink'in geliştirdiği **çip, 3 binden fazla elektrotla** sahip. Saç telinden 10 kat daha ince, ipliğim-

si yapılarla bağlı olan elektrotlar, binlerce nöronun aktivitesini izleyebiliyor. Neuralink yetkilileri bu çiplerin bir gün hafıza kaybı, depresyon ya da beyin hasarı gibi tıbbi durumları iyileştirmek için kullanılabileceğini söylüyor. Neuralink'in odaklandığı bir dizi fonksiyonu da açıklayan Elon Musk, **çipin bacak hareketlerini izleyerek insan hareketlerini geliştirebileceğini, Parkinson gibi hastalıkların tedavisine yardımcı olabileceğini ve görme-duyma problemlerine çözüm bulabileceğini** söyledi.

Musk'ın açıklamasına göre hafıza kaybı, körlük ve felç üzerinde de araştırmalar sürüyor. **Neuralink** ile dinlenilen bir müziğin direkt beyne aktarılabilceğini söyleyen Musk, insanların hatıralarını kaydedip yeniden izleyebilmesinin de ihtimaller arasında olduğunu belirtti. Çiplerin kafatasına yerleştirilmesi için genel anesteziye ihtiyaç olmayacağını, tüm operasyonun bir saat içerisinde robotlarla yapılacağını söyleyen Musk, "**Elektrotların beyne yerleşmesinden sonra insanların sadece küçük bir yarısı olacak. Eğer iyi yapılırsa kanama da olmayacak.**" dedi.





UÇAN KARGOLAR



Teknolojinin hızına yetişemiyoruz. Son hızla gelişen ve değişen teknoloji, taşımacılık alanında da çığır açacak bir döneme hazırlanıyor: Drone ile kargo taşımacılığı...

Öncelikle **drone** hakkında kısa bir bilgi vermek gerekirse drone, İngilizcede **erkek arı**, manasına gelen bir kelime olup, günümüzde **insansız hava aracı** anlamında kullanılıyor. Birçok alanda yaygın şekilde hayatımıza giren dronelerin taşımacılıkta büyük bir payı olacağı düşünülüyor.

Drone pazarı dünyada hızlı büyüyor. Ticari sektörde boy gösteren drone piyasası her yıl yaklaşık yüzde 7 büyüyor. Altyapıdan tarıma, taşımacılıktan telekomünikasyona birçok sektörde kullanılıyor. Drone kullanımında taşımacılık sektörü 3. sırada bulunuyor.

Drone Kargonun Avantajları

Kırılma olasılığı çok yüksek birtakım hassas ürünler de kara yolu ile kargoculuk faaliyetleri kapsamında taşınmaktadır. Bu ürünlerin **sarsılma ve kırılma ihtimali** oldukça yüksektir. Bu bağlamda hassas ürünlerin drone ile taşınması zarara uğrama olasılığını asgari düzeye indirmektedir. Ayrıca dronelar **ulaşılması zor bölgelere** hayat kurtarıcı kan ve aşıları taşımak için insani yardım amaçlı olarak da kullanılıyor. Depolardaki yüksek **rafların envanterini** kontrol etmek de dronelerin bir diğer kullanım alanı olabiliyor. Bir diğer avantajı ise dağıtık yerleşim

yerlerinde dağıtım açısından **hızlı ve tutarlı taşımacılık** sağlanmasında etkili oluyor ve kara ulaşımını azaltarak dolaylı olarak karbon emisyon oranını da azaltıyor.

Dünya'da Drone Kargo Taşımacılığı

Amazon, UPS, DHL gibi dünya devleri birkaç yıldır bazı güzergahlarda bu araçlarla taşıma yapıyor. 2013 yılında dünyayı drone taşımacılığı ile tanıştıran Amazon, 2015 yılında ise daha teknolojik olan *Prime Air* modeli ile teslimat sürelerini hızlandırmıştı.

Alman kargo devi *DHL* de, dört yılı aşkın bir süredir kırsal ve uzak bölgeler ile trafiğin yoğun olduğu yerlerde bir teslimat seçeneği olarak *Parcelcopter* adı verilen droneları geliştiriyor ve test ediyor. Parcel-

copter'i gerek Bavyera Alpleri'nin yüksek irtifaları ve zorlu hava koşullarında, gerekse Kuzey Denizi'ndeki Alman adalarının uçra köşelerinde tamamen otomasyonu yapılmış teslimatlar için başarıyla kullanıyor.

Türkiye'de Drone Kargo Taşımacılığı

Artık Türkiye kargo şirketleri de dağıtım alanında drone kullanımına geçiyor. Zaten Türkiye'de 50 binin üzerinde drone ve 600 bin kadar drone pilotu bulunuyor. Bir süredir drone ile yük taşımacılığı üzerinde çalışma yürüten SHGM (*Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü*), ön çalışmaların tamamlandığını duyurdu. SHGM, çalışmanın detaylarını 12. Ulaştırma ve Haberleşme Şurası'nda açıkladı.

Drone ile taşımacılıkta testler ilk olarak İstanbul-Ankara arasında gerçekleştirilecek. Daha sonra da aşama aşama tüm Türkiye'ye yayılan bir drone ağı olacağını öngörebiliriz. Drone kargo, ülkemizin hem zorlu coğrafyalarında hem de kalabalık şehirlerinde oldukça yarar sağlayacaktır. Ayrıca dronelerin e-ticaret alışveriş oranlarını da yükseltmesi bekleniyor.

Kaynaklar

1. <https://www.lojiport.com/dronelar-kargo-tasimaciligi-na-yon-verecek-108067h.html>
2. <https://www.sondakika.com/ekonomi/haber-kargolar-artik-drone-la-tasinacak-pilot-guzergah-14447097>
3. <https://www.lobinter.com/drone-ile-kargo-tasimaciligi>
4. <https://www.utikad.org.tr/Detay/Sektor-Haberleri/16667/turk-kargo-sirketleri-dagitimda-drone-kullanacak>



KARASİNEĞİN EKOSİSTEMDEKİ ROLÜ



Özellikle yaz aylarında en can sıkıcı hayvanlar arasında karasinekler başı çeker. Rahatsız edici vızıltıları, kaşındırmaları ve birçok ciddi hastalığı taşıma ihtimalleri ile tehlikeli olabilmektedirler. Fakat biz yazımızda karasineğin ekosistemdeki rolünü anlatacağız.

Pek çok insan karasineğin neden var olduğunu ve yok edilirse herhangi bir eksikliğe sebep olup olmayacağını merak ediyor. Zira sinekler özellikle kolera, dizanteri, diare, hepatit B, çocuk felci, verem gibi ölümcül hastalıkları taşıyarak ciddi bir tehlike yaratabilmektedir. Tabii bunun yanında doğa için bazı faydalarının olduğunu söylemek mümkündür. Karasinekler, doğada oluşmuş birçok zararlı leşin ortadan kalkmasına destek verirler. Besin zincirinde dengenin bozulmaması için kritik bir öneme sahiptirler.

İnsan hayatına, çevresine karasineklerin ne kadar faydalı olduğunu bilim dünyası da keşfetmiştir. Meselâ; karasineklerin ne kadar çok üremesinin hayati gerekliliği hakkında bilimsel araştırma sonuçları hayret vericidir.

Karasineklerin saniyede 200 defa kanat çırpmaları ve kanatlar arasındaki mükemmel etkileşim, karasineğe özel olarak yaratılmış halter denge organı günümüz hava teknolojisinin model olarak çalıştığı bir örnektir.

Karasineklerin doğaya ve yaşama sundukları fayda doğrudan ekosistem ile ilgilidir

Karasinekler, özellikle yaşamını yitirdikten sonra doğada ciddi bulaşıcı hastalıklara sebep olabilecek canlıların ortadan kalkmasını sağlar. Peki, bunu nasıl yaparlar? Larva halindeki

karasineklerin yetişkin hale gelebilmek için enerjiye ihtiyacı vardır. Doğaya zarar verebilecek canlılardan faydalanarak enerji alırken aynı zamanda bu canlıları tamamen yok ederler. Bu sayede canlı yaşamına zarar verecek birçok bulaşıcı hastalığın ortadan kalkması noktasında önemli bir potansiyele sahiptirler.

Karasinekler ekosistemin ve insan hayatının devamlılığında çok büyük öneme sahiptir. Büyük balığın küçük balığı yutması, kuşların bazı böceklerle beslenmesi gibi örneklerin altında büyük faydalar vardır. Sinekler; örümcekler, bakteri ve funguslar gibi canlı nebatata besin kaynağı olduğu için hayat dengemizi sağlayan önemli unsurlardandır.

Gelelim karasineklerin zararlı etkilerinden kurtulma yöntemlerine. Bazı basit yöntemleri kullanmak suretiyle karasineklerden uzak durmak mümkündür. Özellikle sürekli olarak yüz bölgesinde dolaşmaları ve hızlı olduklarından yakalanmamları, insanlar üzerinde sinir bozucu bir etki yaratabilmektedir. Bunun oluşmaması adına ise mutlaka sinek kovucuları kullanmak gerekir. Aynı zamanda lavanta yağı, okaliptüs yağı ya da çay ağacı yağını kullanmak suretiyle ev yapımı özel kovucular hazırlamak mümkün.



Kaynaklar

1. <https://tr.wikipedia.org>
2. <https://www.milliyet.com.tr>

4 OCAK DÜNYA KABARTMA YAZI (BRAILLE) GÜNÜ



Dünya Braille Günü, her yıl 4 Ocak'ta, Braille yazısının mucidi Louis Braille'in doğum gününde kutlanır. Gün, Louis Braille'in görme engelli insanların okuma ve yazmasına yardım etmedeki katkılarını anmak için oluşturulmuştur. Louis Braille 4 Ocak 1809'da Fransa'da dünyaya geldi. Doğduğunda görme engelli değildi. Ancak üç yaşındayken, çocukluğun verdiği bir merakla tek başına babasının çalıştığı ayakkabı tamir atölyesine girdi, eline geçirdiği bir bıçakla derileri kesmeye başladı. Bu sırada elindeki bıçak kayarak sol gözüne saplandı. Bu olay üzerine babası çocuğu hemen doktora götürmek yerine mahallede bir kadına götürdü. Kadının uyguladığı yanlış ilaç ve tedavi yüzünden, sol gözündeki iltihap iyileşmek yerine sağ gözüne de yayıldı. Bu durum, Louis Braille'in her iki gözünün kapanmasına yol açtı. Daha sonra babası Louis Braille'i doktora götürdüysen de doktor, gözlerinin yeniden görebilmesi için yapılacak hiçbir şeyin kalmadığını söyledi.

Louis Braille, okul çağına geldiğinde varlıklı bir kişi olan Valentin Hauy tarafından dünyada ilk olarak Paris'te 1784'te açılmış olan görme engelliler okuluna gönderildi. Okulda görme engellilerin eğitimi sadece kulak yoluyla ve ezberleme yöntemiyle yapılıyordu. Valentin Hauy, gören insanların kullandığı aynı yazıyı kabartma çizgiler haline getirerek görme engellilerin okuyabileceği kitaplar oluşturmayı denedi. Ancak sonuç başarılı olmadı. Çünkü bu şekilde yazılan yazılar görme engelliler tarafından çok yavaş ve zor okunuyor ve yazılan kitaplar oldukça fazla yer kaplıyordu. Louis Braille, öğrenciliği sırasında görme engelliler için özel bir yazı sistemi üzerinde çalışmaya başladı. İplerden, çivilerden, çubuklardan tahtalardan ve kurşunlardan yararlanarak çeşitli denemeler yaptı. Fransız ordusunda görevli bir subay olan Charles Barbier de askerlerine düşmandan habersiz gizli emirler göndermek amacıyla bir yazı sistemi geliştirmişti. "Gece Yazısı" adını verdiği bu sistem kabartma çizgi ve noktalardan oluşuyordu. Bir gün Charles Barbier, Paris'teki "Görme Engelliler Okulunu" ziyaret ederek geliştirmiş olduğu bu yazıyı okul müdürüne gösterdi. Barbier, bu yazının görme engeli olanlar tarafından da kullanılabileceğini düşünüyordu. Ancak okul müdürü yazıyı inceledikten sonra görme engelliler için bu yazının uygun olmadığına karar verdi. Sistem çok sayıda noktalardan ve çizgilerden oluştuğu için çok karmaşıktı. Bu arada Louis Braille de, Charles Barbier tarafın-

dan geliştirilmiş olan yazıyı inceledi. O da bu yazının görme engelliler için uygun bir yazı olmadığını düşündü. Ancak, görmüş olduğu bu sistem oluşturmayı düşündüğü yazı için ona önemli bir ipucu vermişti. Görme engellilere en uygun yazı sisteminin nasıl olması gerektiği konusunda Louis Braille'in kafasında bazı somut fikirler belirmeye başladı. Görme engellilerin kolay okuyabileceği bir yazının çizgilerden değil, sadece noktalardan oluşması gerektiğini düşünmeye başladı. Bundan sonra sıra kullanılacak noktaların sayısı üzerinde en doğru kararı vermeye gelmişti. Louis Braille, yaptığı sayısız denemeler ve uzun süren çalışmalar sonucunda 1830 yılında görme engellilerin şu anda kullanmakta olduğu 6 noktadan meydana gelen yazı sistemine son halini verdi ve 6 noktadan oluşan bu yazı sistemiyle alfabedeki harfleri oluşturdu.

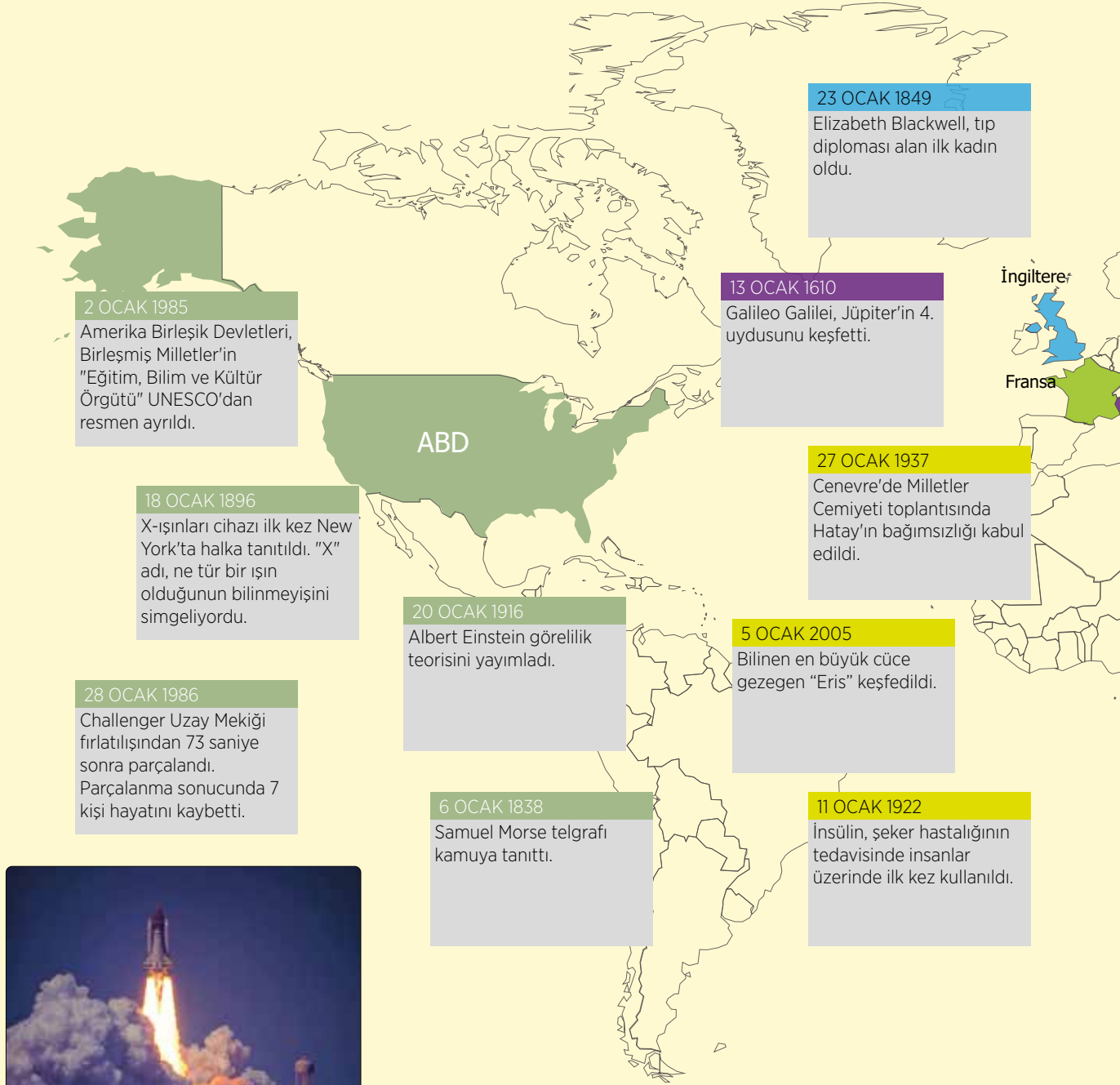
Dünyada görme engellilerle ilgili ilk matbaa 1868'de, ilk kütüphane 1882'de İngiltere'de kuruldu. İlk kurulan İngiltere Ulusal Körler Kütüphanesinde 50 adet Breille kitap vardı. Şu anda ise bu kütüphanede 50.000 adet Breille kitabı bulunmaktadır. Günümüzde, çeşitli ülkelerde kurulan özel matbaalar ve kütüphaneler yoluyla görme engellilerin okuyabileceği on binlerce, yüz binlerce kitabın yazılması, çoğaltılması ve dağıtılması gerçekleşmektedir.

Bugün dünyada 246 milyonu az gören, 39 milyonu da tam görme engelli olmak üzere **285 milyon insanın görme yetersizliği bulunmaktadır**. Braille'nin dünyaya hediyesi, dünya çapında görme engelli milyonlarca insanın hayatını aydınlattı. Görme ve işitme engelli yazar, öğretmen Helen Keller (1880-1968) şöyle ifade ediyor: "İnsanlık Gutenberg'e ne kadar borçluysa, biz görme engelliler de Louis Braille'e o kadar borçluyuz."

Kaynaklar

1. <http://www.altinokta.org.tr/yazardetay.asp?idnou-run=43>
2. <https://tamadres.com/blog/yazi/braille-moon-ve-digerleri-gecmisten-gunumuz-kabartma-yazi-sistemlerinin-tarihcesi>
3. <https://www.nukteler.com/4-ocak-dunya-braille-kabartma-yazi-gunu>

OCAK



2 OCAK 1985

Amerika Birleşik Devletleri, Birleşmiş Milletler'in "Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü" UNESCO'dan resmen ayrıldı.

18 OCAK 1896

X-ışınları cihazı ilk kez New York'ta halka tanıtıldı. "X" adı, ne tür bir ışın olduğunun bilinmeyişi simgeliyordu.

28 OCAK 1986

Challenger Uzay Mekiği fırlatılışından 73 saniye sonra parçalandı. Parçalanma sonucunda 7 kişi hayatını kaybetti.

ABD

20 OCAK 1916

Albert Einstein görelilik teorisini yayımladı.

6 OCAK 1838

Samuel Morse telgrafı kamuya tanıttı.

23 OCAK 1849

Elizabeth Blackwell, tıp diploması alan ilk kadın oldu.

13 OCAK 1610

Galileo Galilei, Jüpiter'in 4. uydusunu keşfetti.

27 OCAK 1937

Cenevre'de Milletler Cemiyeti toplantısında Hatay'ın bağımsızlığı kabul edildi.

5 OCAK 2005

Bilinen en büyük cüce gezegen "Eris" keşfedildi.

11 OCAK 1922

İnsülin, şeker hastalığının tedavisinde insanlar üzerinde ilk kez kullanıldı.



Challenger Uzay Mekiği

7 OCAK 1714

İngiliz mühendis Henry Mill daktilo makinesinin patentini aldı.

12 OCAK 1923

Paris'teki Pasteur Enstitüsü'nde tetanosa karşı serum geliştirildi.

29 OCAK 1978

İsveç, ozon tabakasına zarar vermesi nedeniyle aerosol sprelerin kullanımını yasakladı ve bu tür bir yasak getiren ilk ülke oldu.

12 OCAK 1959

Sovyet uzay aracı Luna 1 Güneş çevresindeki yörüngesine yerleşti. Luna, yerçekiminden kurtulan ilk uzay aracı oldu.

20 OCAK 1996

Filistin'de ilk kez devlet başkanlığı seçimleri yapıldı. Yaser Arafat devlet başkanı seçildi.

6 OCAK 1956

Kanada'da 14 ülkenin katıldığı hava gösterisi yarışmalarında Türkiye birinci oldu.

22 OCAK 1517

Osmanlı İmparatorluğu ordusu Ridaniye Muharebesi'nde Memlük ordularını yendi. Bu savaşın ardından halifelik Osmanlı Devleti'ne geçti.

28 OCAK 1920

Osmanlı Mebusan Meclisi'nin gizli oturumunda Misâk-ı Milli kabul edildi.

2 OCAK 1522

Rodos Adası, Kanuni Sultan Süleyman komutasındaki Osmanlı İmparatorluğu orduları tarafından fethedildi.

26 OCAK 1905

Pretoria (Güney Afrika Cumhuriyeti'nin başkenti)'da 3,106 karat değerindeki dünyanın en büyük elması bulundu. Elmasa "Cullinan" adı verildi.



Cullinan Elması

Güney Afrika



Güneydoğu Avrupa'da yer alan Hırvatistan'ın batısında; Adriyatik Denizi, doğusunda Sırbistan, kuzeyinde Slovenya ve Macaristan, güneyinde Bosna-Hersek bulunmaktadır. Avrupa'nın en güzel ülkelerinden biri olan Hırvatistan, doğal güzelliği ile dikkat çeken bir ülkedir. Hırvatistan'ın başkenti Zagreb ise en çok ziyaret edilen Avrupa ülkeleri arasında yer almaktadır.

**Kaynaklar**

1. <https://www.insamer.com/tr/ulke-profilii-hrvatistan>
2. <https://www.cografya.gen.tr/siyasi/devletler/hrvatistan.htm>
3. <https://www.turna.com/blog/hrvatistan-gezilecek-yerler>
4. <https://blog.biletbayi.com/hrvatistanda-ne-yenir-ne-icilir.html>





HRVATİSTAN





Tarihi

Hırvatların bugünkü Hırvatistan topraklarının bulunduğu coğrafyaya, 7. yüzyılın ortalarında Ukrayna, Bohemya ve Doğu Alplerden geçerek geldikleri tahmin edilmektedir. 9. yüzyılda Hristiyanlaşan Hırvatlar burada dükalıklar kurmuş, 10. yüzyılda Papa tarafından krallık olarak tanınmıştır. 925-1102 yılları arasında yaklaşık iki asır süren bu dönemin ardından, bu tarihte Macaristan'la birlik olunmuş ve 16. yüzyıldaki Osmanlı akınlarına kadar devam eden yaklaşık dört asırlık dönemde Macaristan ile birlikte Hırvatistan Krallığı varlığını muhafaza etmiştir. 1526 yılında gerçekleşen Mohaç Savaşı'nın ardından Habsburg hanedanından I. Ferdinand'ın krallığa getirilmesiyle Birinci Dünya Savaşı sonuna kadar devam edecek olan süreç başlamıştır.

1918 yılında kurulan Yugoslavya'ya dâhil olan Hırvatistan, 1941 yılına kadar devam eden bu ilk Yugoslavya tecrübesinde istediği konumu alamamış ve bu durum İkinci Dünya Savaşı yıllarında Hırvatları birlik içerisindeki Sırlara karşı Almanya'nın yanında durmaya itmiştir. Bu ilk dönemde devlet 1929 yılına kadar "Sırp, Hırvat Sloven Krallığı", bu tarihten itibaren de Yugoslavya Krallığı ismini almıştır.

1943 yılında kurulan yeni devlet önce Demokratik Federal Yugoslavya ismi ile bağımsızlığını ilan etmiş, 1946 yılında devletin ismi Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti olarak değiştirilmiş ve son olarak 1963 yılında Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti adını almıştır. Hırvatistan'la birlikte Sırbistan, Karadağ, Bosna-Hersek, Makedonya ve

Slovenya'nın yanı sıra, Vojvodina ve Kosova da özerk yapılar olarak bu federasyonun içerisinde yer almıştır. Devleti uzun yıllar yöneten Josip Broz Tito'nun ölümünün ardından 80'li yılların sonlarından başlayarak dağılmaya başlayan Yugoslavya, günümüzde yedi ayrı devlete bölünmüştür. Hırvatistan da 1991 yılında birlikten ayrılarak 25 Haziran'da bağımsızlığını ilan etmiştir. Bağımsızlık ilanı ile birlikte Sırbistan kontrolündeki Yugoslavya ordu güçleri Hırvatistan'a müdahale etmiş ve 1995 yılına kadar devam edecek olan kanlı bir süreç başlamıştır. Bu süreçte Sırlar, Hırvatistan topraklarında yaşayan hatırı sayılır orandaki Sırları da kullanmış, 10 binden fazla insanın yaşamını kaybettiği savaş, 12 Kasım 1995'te imzalanan Erdut Antlaşması ile resmen sonlandırılmıştır.



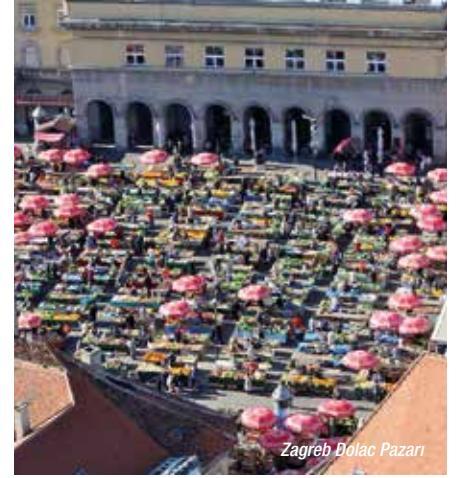
Hırvatistan'ın Beşeri ve Ekonomik Özellikleri

Ülke toprakları; Birinci Dünya Harbi öncesinde Avusturya toprağı olan Istria'nın büyük bölümü ile eskiden Macaristan'a ait olan Slovenya topraklarını ve Dalmaçya'yı içine alır. Doğuda Tuna, Drova ve Sava ırmakları arasında kalan verimli ovalardan başlayıp, batıda Adriyatik Denizi boyunca Karadağ'a kadar bir hilal şeklinde uzanır. Dinar Alpleri, güneybatı topraklarının engebeli olmasına neden olmuştur. Dalmaçya kıyıları açıklarında kıyıya paralel birçok ada vardır.

Istria Yarımadası ile Dalmaçya kıyılarında Akdeniz iklimi hüküm sürer. Buralarda yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçer. İç kesimler ve dağlık bölgelerde iklim daha serttir.

Ekonomik Faaliyetler

Hırvatistan, bağımsızlığı takip eden ilk yıllarda, yeni bir devlet olmanın getirdiği sorunlarla yüzleşmiş, 1991-1995 yılları arasındaki savaştan da ekonomik olarak olumsuz etkilenmiştir. 2000'li yıllardan itibaren



Zagreb Dolac Pazarı

daha istikrarlı bir yapıya kavuşan ekonomi, 2008'den itibaren yeniden durgunlaşmış ve 2015'ten itibaren yeniden pozitif haneli büyüme oranları yakalanmıştır. Yine de ülkenin son on yıllık büyüme ortalamaları negatif düzeydedir. Bunda özellikle dış borç ve cari açığın çok yüksek olması ve nitelikli iş gücünün AB ülkelerine yönelmesi etkili olmuştur. Ülke ekonomisinin taşıyıcısı pozisyonundaki hizmet sektörü, istihdamın ve millî gelirin %70'ini karşılamaktadır. Özellikle turizm ülke ekonomisi açısından hayati öneme sahip olup, millî gelirin %20'si turizm sektöründen karşılanmaktadır. Yüzölçümü bakımından küçük bir ülke olmasına karşın ülke her yıl milyonlarca turiste ev sahipliği yapmaktadır.

Tarımsal faaliyetler son derece zayıftır ve ekonomideki payı da aynı oranda küçüktür. Başlıca ekilebilir ürünler; buğday, mısır, sebze-meyve, şeker pancarı ve ayçiçeğidir. Sanayi sektörü ülke ekonomisinin geleceği açısından önemli görülmekte ve özel sektör yatırımlarıyla özellikle enerji alanı beslenmektedir. Millî gelirin ve istihdamın dörtte birini karşılayan sanayi sektöründe öne çıkan başlıca sahalar enerji, petro-kimya, gemi, demir-çelik, tekstil, makine ve elektrondur. Başlıca ihracat kalemleri; ham petrol, binek otomobil, petrol yağları, ilaç, elektrik enerjisi, telefon cihazları, hayvan derisi ve kösele; başlıca ithalat kalemleri ise petrol yağları, ilaç, ağaç, binek otomobil, mobilya, elektrik transformatörler ve tekstil ürünleridir.



Drova Nehri

Hırvatistan'ın Tarihi ve Turistik Yerleri

Tarihi ve kültürel güzelliklerinin yanı sıra yaz aylarına keyif katan manzaralara sahip enfes sahilleriyle de adını duyuran bu coğrafya, hem yaz hem de kış aylarında oldukça kalabalık oluyor.

Dubrovnik

Adriyatik kıyılarının en güzel şehri olarak anılan Dubrovnik'in en popüler ziyaret noktalarından biri Dubrovnik Old Town. UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne giren bu bölge, etkileyici mimarisiyle masal diyarlarını andıran bir görünüme sahiptir.

Plitvice Gölleri Milli Parkı

UNESCO'nun Dünya Kültür Mirası Listesi'ne aldığı Plitvice Gölleri ile ünlü olan Plitvice Gölleri Milli Parkı, muhteşem doğası, tertemiz havası ve göz kamaştıran güzellikteki manzaralarıyla ülkenin en etkileyici yerlerinden biridir. Bosna-Hersek sınırına oldukça yakın bir konumda yer alan bu milli parka uğramadan ülkeden ayrılmamalısınız.

Split

Split, Dalmasya'nın en büyük, Zagreb'den sonra Hırvatistan'ın 2. büyük şehridir. Balkan Yarımadası ve Adriyatik Denizi'nin doğu sahilinde küçük bir yarımada üzerine kurulmuş olan şehir, güneyde Akdeniz kuzeyde Adriyatik Alp dağları ile çevrilidir.

Split şehri; tarihi kalıntıları, Salona Harabeleri, Trogir UNESCO şehri, denizi, marinaları, 1700 senelik Dieklotianus sarayı, alışveriş dükkânları, kafeleri, cruise limanı, adaları ile Akdeniz kıyısında yer alan turistik bir şehirdir.

Roma İmparatoru'nun Split şehrine inşa ettirdiği Diocletian Sarayı, çevresini saran tapınak ve duvarlarla ihtişamlı bir görünüm oluşturuyor. Yapıldığı yıllarda yazlık saray olarak kullanılan bu yapı, günümüzde ülkeye gelen turistlerin ilk ziyaret ettiği yerler arasındadır.

Rovinj

Rovinj, Hırvatistan'ın kuzeybatısında, Istria Yarımadası'nda yer alan küçük bir liman şehridir. Rovinj; pastele çalan renkli evleri, taş sokakları ile muazzam bir yerdir. Istrian Yarımadası'nın batı kıyılarındaki Rovinj, Adriyatik Denizi'ne bakıyor. Rovinj'de gezilecek ilk yer eski şehir merkezidir. Yürüyerek her yerini kolayca gezebilirsiniz. Eski şehir bölgesinde 12. yüzyıl Şehir Saati, Balbi Arch, Ortaçağ Şehir Kapısı, Carrera Caddesi, Grisla Caddesi ve Valdibora Çiftçi Pazarı'na uğrayabilirsiniz. Ro-

vinj'e Türkiye'den hava yoluyla direkt ulaşım imkânı yok. Şehre en yakın havalimanı Pula'da. Pula Havalimanı, Rovinj'e 40 km uzaklıktadır.

Korcula

Deneyimleriyle pek çok kâşife ilham kaynağı olan dünyaca ünlü tüccar Marco Polo'nun doğum yeri olarak da anılan Korcula, huzur dolu atmosferiyle öne çıkan şirin köyleri, masmavi sulara sahip plajları ve el değmemiş doğasıyla, göz kamaştıran ormanlarıyla Adriyatik kıyılarını süsleyen eşsiz bir tatil adası.



Dubrovnik



Split

Pula

Pula, Stria bölgesinin en büyük şehridir. Istrian Yarımadası'nın ucunda küçük bir şehir olan Pula, Antik Roma çağlarından beri Istria'nın idari merkezi olmuştur. Şehir ılık iklimi, dalgasız düz denizi ve bozulmamış doğası ile Hırvatistan'ın önemli turizm merkezlerindendir.

Pula Amfiteyatrosu olarak da bilinen Pula Arenası, Roma mimarisinin en çarpıcı örneklerinden biri. Milattan Önce 27-68 yılları arasında Pula şehrinde inşa edilen bu arena, dünyanın

en önemli altı arenası arasında yer alıyor. Yaklaşık 23 bin kişi kapasiteli bu yapının toplam 15 kapısı bulunuyor.

Şehrin tam kalbinde yer alan Forum, şehrin tarihini öğrenebileceğiniz Arkeoloji Müzesi ile şehrin en ilginç yerlerinden biri olan Karlo Rojc'u seyahat listenize ekleyebilirsiniz.

Zadar

Hırvatistan'ın beşinci büyük yerleşim yeri olan Zadar şehrinde

yer alan St. Mary Kilisesi de, ülkenin görülmeye değer yerleri arasında. Adriyatik Denizi kıyısında bulunan Zadar'ın eski şehir bölgesine de ev sahipliği yapan kilise çevresi, tarihi bir mimariye sahiptir.

Sibenik

Sibenik, Hırvatistan'ın kuzeyinde Adriyatik kıyılarında yer alan tarihi bir şehirdir. Krka ırmağının Adriyatik Denizi'ne dökülen bölümüne kurulmuş. Şehir, Dalmaçya kıyılarının iki önemli şehri Zadar ve Split arasında yer alıyor.



Plitvice Gölü Milli Parkı



Rovinj



Korčula



Šibenik



Brudet



Punjene Paprike



Crni Rizot



Pasticada

Hırvatistan'ın Yöresel Lezzetleri

Brudet

Brudet, farklı balık çeşitlerinden de yapılan bir çeşit balık yahnisidir. Domates ile tatlandırılan yahnı, pişirme aşamasında hiç karıştırılmıyor ve kendi suyuyla pişiriliyor. Hırvatistan'da bulabileceğiniz yaygın yemeklerden biri olacak bu lezzeti mutlaka deneyin.

Crni Rizot (Siyah Risotto)

Crni Rizot'a rengini veren mürekkep balığı nedeniyle Siyah Risotto olarak da nam salmıştır. Ülkedeki her deniz ürünleri restoranının menüsünde yer alan bu enfes yemek, içeriğinde kalamarın yanında midye, istiridye ve diğer kabuklu deniz ürünlerini de barındırıyor.

Fritule

Ham maddesi un olan küre şeklindeki tatlı Fritule, üzüm ve limon kabuklarıyla renklendirilerek servis ediliyor. Tadı damağınızda kalacak

Hırvat lezzetlerinden biri olan bu şekerli atıştırmalığı sıcak bir kahve eşliğinde tüketebilirsiniz.

Hobotnica Ispod Peke

Bosna Hersek ve Karadağ gibi ülkeye komşu ülkelerde de görülen bir pişirme yöntemiyle hazırlanan Hobotnica Ispod Peke, her türlü et yanında özellikle ahtapot kullanılarak yapılıyor. Çeşit çeşit baharat ve Akdeniz sebzeleriyle süslenen yemek, özel sos ve ekmekle servis ediliyor. Hırvat sofralarının vazgeçilmezi olan bu yemeği pek çok restoranda deneme şansınız var.

Klipići

Bizim ay çöreklerimize benzeyen Klipići, hamurlara hilal şekli verilerek fırınlanıyor. Her bölgede farklı bir isimle anılıyor ya da farklı pişirme tarzı kullanılıyor.

Krostule

Krostule, Hırvatistan kıyılarından Dubrovnik'e kadar uzanan gelenek-

sel bir pastadır. Hamurun uzun ince çizgileri gevşek bir düğüm halinde bağlanıyor ve yağda kızartılıyor. Üzerine toz şeker serpilerek sunulan bu güzel tatlı çıtır çıtır bir lezzettir.

Pasticada

Salt dana eti kullanılarak yapılan pasticada, "Dalmaçya mutfağının kraliçesi" olarak kabul ediliyor. Her evde pişirilen bu yemek, şarap sirketi ile marine edilen dana etiyle hazırlanıyor. İncir, karanfil ve Hindistan cevizi ile sunuluyor.

Punjene Paprike (Biber Dolması)

Türkiye'nin geleneksel yemeklerinden biber dolmasının bir de Hırvat versiyonunu denemeye ne dersiniz? Tıpkı bizim sofralarımızı renklendiren dolmalar gibi hazırlanan Punjene Paprike, genellikle patates püresiyle servis ediliyor ve muhteşem lezzetiyle tadına aşına olmayan insanları büyülüyor.

2024 GÜNCELLEME YÜKLENİYOR...



Spor ekonomisi, yapısı bakımından bacasız fabrika olarak adlandırılmaktadır. Bu ekonomi; sporcusuyla, taraftarıyla, turizmiyle, yardımcı çalışanlarıyla birlikte dünya ekonomisi içerisinde büyük bir paya sahiptir. Spor sektörünün markalaşması, marka değerinin korunması ya da değerinin artması bu bacasız fabrikanın ekonomik yapısını büyük oranda etkilemektedir. Bunun bilincinde olan spor organizatörleri ve spor federasyonları reklam, pazarlama teknikleriyle ve spor oyunundaki değişikliklerle müşterilerinin ilgisini çekmeye çalışmaktadır.

Müşteri Her Zaman Haklıdır

Spor seyircisinin stadyumlara, spor salonlarına gitmesi, televizyonlar ve online yayınlarla izleyici sayısını artırması; hayranı olduğu kulübün, sporcunun ürünlerinden alması ve son zamanlarda kulüplerin token paralar çıkarması bu sektörün gelir kaynağı dağılımını genişletmiştir.

Olimpiyat Oyunları Daha Farklı

Hemen hemen tüm ülkelerin bir araya gelerek tek amaçla toplandığı Olimpiyat Oyunları'nda da izlenme oranının artırılması için oyunları organize eden Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) gerekli önlemleri almaktadır. MÖ 700 ile 400 yıllarında Antik Yunan'da oynanan Olimpiyat Oyunları'nın yeniden oynanması için oluşturulan komitenin kuruluşu 1894 yılıdır. Komite Olimpiyat Oyunlarını organize etmek, Olimpiyatlarda yarışacak spor branşlarını ve oyuncu

sayılarını belirlemek ve tüm dünyayı spora katılım konusunda desteklemektir. Çünkü Uluslararası Olimpiyat Komitesi kâr amacı gütmeyen ve Olimpiyat ruhunu canlandırmayı amaçlar.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi, aralık ayında gerçekleştirdiği toplantıda, Paris 2024 Yaz Olimpiyat Oyunları'nın cinsiyet eşitliği ve gençlik odaklı olarak, Olimpik spor branşlarına ve sporcuya sayısına ilişkin kararlara imza atmıştır.

Tokyo 2020 Olimpiyat Oyunları'nda kadın sporcu oranı %48.8 iken; Paris 2024 oyunlarında %50-50 oranında olmak üzere, eşit sayıda kadın ve erkek sporcu olacak şekilde düzenlenmiştir. Kadınların ilk kez katılmış olduğu modern Olimpiyat olan 1900 Paris Olimpiyat Oyunları'nda bu oran %2 iken 2024 Olimpiyatlarında eşitlenmiştir. Bu kararda, kadın sporcu sayısındaki artış ve cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi önemli rol oynamıştır. Paris 2024'te atletizm, boks ve bisiklet spor dallarında erkek sporcu sayısı eksiltilip, kadın sporcu sayısında artırılma gidilerek Olimpiyat tarihinde ilk kez eşit sayıda kadın ve erkek sporcunun yarışması sağlanacaktır. Böylece 32 spor dalının 28'inde tam olarak eşit sayıda kadın-erkek temsiliyeti sağlanmış olacaktır.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi; kayak, spor tırmanışı, dalga sörfü ve break dansın olimpik spor programına dahil edilmesiyle oyunların gençliğe hitap etmesi

hususunda da gereken duyarlılığı göstermiştir. Özellikle kayak, spor tırmanışı, dalga sörfü ve break dansın Gençlik Olimpiyatları'nda ve Üniversite Oyunları'nda genç kuşak tarafından yoğun ilgi görmesi bu spor dallarının "Yaz Olimpiyatları"nda yarışılan branşlara dahil edilmesinde önemli rol oynamıştır. Avrupa'da break dansın en fazla yapıldığı ülke olarak bilinen Fransa'da, 1 milyon kişinin düzenli olarak bu sporla uğraşması break dansını "2024 Paris Olimpiyatları"na taşımıştır.

Komite Olimpiyat Oyunlarını, Covid-19 pandemisi sonrası dünyaya hazırlamak amacıyla oyunların düzenlenmesindeki zorluklar ve maliyetleri de azaltmak amacıyla 11902 sporcunun yarıştığı Tokyo 2020 Olimpiyatları'nda (yeni sporlar da dahil olmak üzere) azaltacak ve oyunlara 10.500 sporcu katılacaktır. Toplam madalya sayısı da 339'dan 329'a indirilmiştir. Paris 2024'te sporcu sayısının azalmasının yanı sıra görevli sayısının da düşmesi sağlanmış olacaktır.

Olimpiyat Komitesi tarafından, Olimpiyat Oyunları'nın heyecanını ve izlenebilirliğini arttırmak için:

- Atıcılıkta karışık takım trap yarışması çıkarılarak, karışık takım skeet yarışması eklendi.
- Atletizmde, erkekler 50 km yürüyüş yarışması çıkarılarak, yeni bir karışık takım yarışması eklendi.
- Kanoda, iki sprint yarışması çıkarılarak, iki extreme slalom yarışması eklendi.
- Yelkende kadınlar ve erkek 470 ve erkekler finn sınıfları çıkarılarak, karışık uçurtma sörfü ve karışık takım 470 sınıfları olmak üzere üç yeni karışık sınıf eklendi.

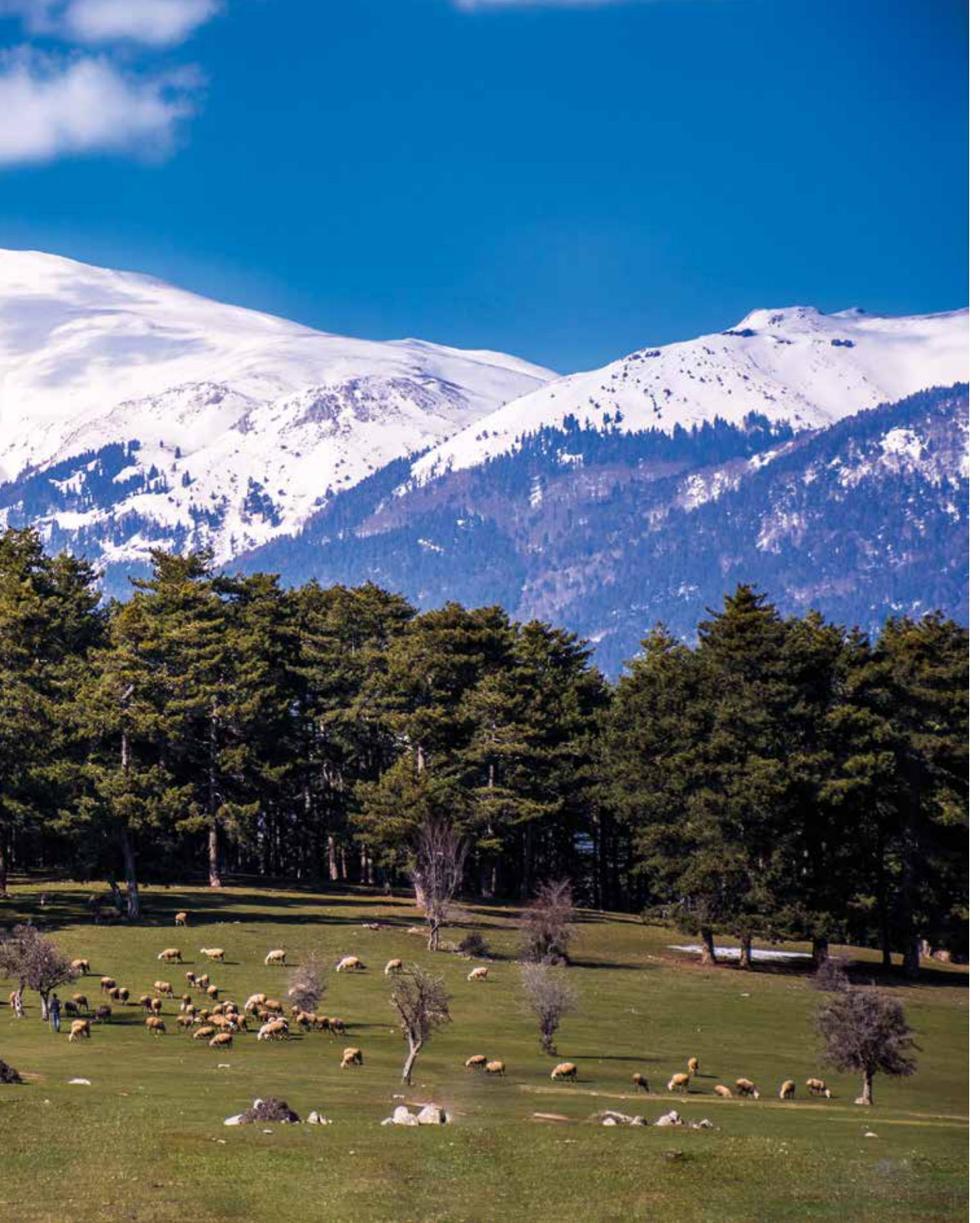
Kaynaklar

1. <https://olimpiyatkomitesi.org.tr/Haber-Detay/Paris-2024-Olimpik-Spor-Programinin-Odak-Noktaları-Cinsiyet-Esittigi-ve-Genclik/11278>
2. <https://www.trtspor.com.tr/haber/diger-sporlar/paris-2024e-4-yeni-brans-eklenmesine-on-onay-186122.html>





Bursa, Keles/Kocayayla



TÜRK'N KARGIŞLARI



İnsanın var olduğu her dönemde **alkışlar** (övgüler) ve **kargışlar** (beddualar) vardır. Her alkış gibi her kargış da **onu meydana getiren milletin dünya görüşünü** yansıtır. Hiçbir millet aynı sürecin ya da kültürün eseri olmadığı için **kargışları** da aynı değildir.

Milletler yok olur ama **eserleri** kaybolmaz. Eğer eserleri de kaybolursa biz o milletin var olduğunu anlayamayız. Öyle milletler var mıdır, bilmiyorum çünkü kanıtın olmaması yokluk anlamına gelmez. Şu söylenebilir ki, yaşamış bir milletin izlerine rastlamamak ne acı bir yok oluşturdur. Dünyada yok olmak üzere yaşamak ve insanların onları bilmemesi.

Sümerler hemen her anlamda varlıklarını kanıtlamış ve bize katkı sağlamış bir millettir. Gerek dilleri gerek bilimsel çalışmaları ile unutulmazdılar. Örneğin; **Sümer tabletlerinde 5 bin yıllık bir beddua keşfedildi**: *"Kaldığın yerlerin en hoşu kapının eşiği olsun. Hep yol kıyıları olsun barınağın."* Onca yıl evvel ailenin öneminin ve kimsesiz kalmanın acısının farkına varılmış olacak ki öfke duyulan kişiye bu şekilde ağır beddua edilmiştir.

Türkçenin Sümerce kökenli bir dil olduğunun tahmin edilmesiyle aynı sebepten olacak, **kültürümüzde de buna benzer kargışlara** rastlamak mümkündür.

"Lokmasını sert ver Yarabbi" kargışı Türk kültüründeki kargışlardan birisidir. **"Lokmanın sert olması"** kavramını anlamak için öncelikle *"Sert"* sözcüğünün anlamına bakmak gerekir. *"Sert"* sözcüğü **soğuk** sözcüğünden türemiştir. Türk kültürü açısından ise **sert soğuk, kaba, taş** gibi anlamlara gelmektedir. **Sert lokma kişinin dişini kırar. Diş kırılması dünyadaki iktidarın bitimini temsil eder.** *"Lokmasını sert ver Yarabbi"* kargışıyla **"canını al"** demek istenir.

"Helal lokma yiyip karnı doymasın" kargışı da bir diğer Türk kargışıdır. Buradaki ayrıntı **lokmanın da helal olmasıdır**. Peki, neden helal? *"Helal"* sözcüğü izinli olan, yasak olmayan demektir. Kul izinli olana çok zor erişir. Zor erişir ama onun bereketi olur. Türk kültüründeki, *"Helal mal yemeyenin karnı doymaz"* öğretilerine gönderme yapılmıştır. Buradaki kargış; **emek harcasın buna rağmen karnı doymasın** anlamındadır. Kişinin **emeklerinin ziyan olmasının onda yaratacağı travmanın ne demek olduğunu çok iyi bilen bir millet ancak böyle bir bedduaya başvurabilir**. Türkler, emeğe sonsuz kıymet verir, karşılığını alamamanın acısını çok iyi bilir. Karşısındakine böyle bir beddua ediyorsa canı çok yanmış demektir.

"Yansın ocağın dumanın tütmesin" kargışı da çok değişik bir kargıştır. Genelde **anneler** kullanmıştır bu kargışı; **ayrı eve çıkmak isteyen evlatlarına** söylemişlerdir. Anneler evlatlarından ayrılmak istemez. *"Ocağın tütmesin"* diyerek geçinememesin demek ister. **Çabala çabala bir sonuca varma. Varama ki geri dön baba evine** demek ister.

"Hak seni de benim gibi yandıra." kargışı da yine annelerin eseridir. **Evladının canına kıyanlara söylerler**. Bir insanı



en çok ne yakar bilinmez ama bir annenin en çok evladının kaybı yakar. **Anne karşısındakine ölüm dileğinde bulunmaz; aynı acıyı çeksin dileğinde bulunur**. Zira o acının kıssası yine aynı acıdır.

Benzer kargışlara diğer Türk devletlerinde de rastlarız. Bazıları şunlardır:

"Al yerine kara sar." Al; mutluluğun, kara; hüznün eseridir. Buradaki *"yerine"* ifadesi **seçenek değil mahal manasındadır**. Kişiler düşünlerde başlarına kırmızı yazmalar bağlarlar. Cenazelerde ise siyah yazma. Buradan hareketle **evinden ölü çıksın** anlamında bir kargıştır.

"Bekar kocayasın, kimse almaya" kargışı da Türk kültüründe önemli bir değer olan evlilik kurumu ile kişiye yaklaşmaktadır. **Kişinin bekar kalması, evlenememesi hem kendisi hem de ailesi açısından üzücüdür** ve beddua bunu kastetmektedir.

"Dumanın tütme, ocağın söne" kargışı ile karşısındakinin yuvasının yıkılması, yerinden yurdundan olması, kimsesiz kalması dilenmektedir.

"El yanında yüzü kara düşesin" kargışıyla kişiyi utandırma göndermesi yapılmıştır. **Türk kültürü açısından kişinin utanması çok ağır bir cezadır**. Hata yapan kişi dışlama yoluyla utandırılır ve doğru yol gösterilmeye çalışılır. Burada beddua ile amaçlanan, kişinin doğru yola iletilmesi değildir tabii ki. **İstenen, çok utanması ve sonsuza kadar dışlanmasıdır**.

Dünya kültüründe de **kargışlara** rastlanabilir. Hayatta mutluluk olduğu gibi hüznün de vardır. Her millet için bu böyledir. O halde kargışsız millet yoktur. Ancak, bize çok da anlamlı gelmiyor. Avrupa'da rastlanan bir kargış, *"Yo-luna zürafalar çıksın"* şeklindedir. Bizim için anlamlı olması beklenemez. Gerek manevi olarak da kelime anlamı ile de manasızdır. Biz o kültürün tozunu yutmadığımız için anlamsızdır.

Dilimiz her yanıyla ve yönüyle; alkışıyla ve kargışıyla da harikulade bir dildir. Öğrendikçe seviyoruz. **Yaşasın Türk dili!**

PLAK



Bir müzik dinleme aracı olup, **nostaljik** bir nesnedir. Kültürlerin, tarihin ve milletlerin geleneğini kısacası yaşanmışlıklarının **kayıtlı aktarıcısı** olandır. Elde tutulabilen, üzerine müzik kaydedilendir. Kaset gibi, CD gibi müziği bize taşıyandır. Ülkemizde tedavülden kalkmış olsa da aslında **evlerimizde dekor olarak kullanılan ya da tavan arasına kaldırıldır**. Ekseriyetle **33'lük** ve **45'lik** olarak adlandırılır. Ses teknolojisinin özellikle kayıt teknolojisinin gelişimiyle sanatçıların yaptıkları çalışmaların daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayandır. Genel olarak **parça aralarında çitirtilar** duyurandır. Evet, plaklardan bahsediyoruz.

Takvimler 1905 senesini gösterirken **ilk taş plak kayıtları gazeller ve fantezi şarkılar, karagöz ve meddah havaları ile Kur'an tilavetleri** türleri şeklinde İstanbul'da yapıldı. Ancak, o yıllarda müziğe ulaşmak günümüzdeki kadar kolay değildi. Taş plaklara kayıt yaparken belirli bir dakikanın üzerine çıkılamadığından klasik eserleri dinlemek kolay olmuyordu. Çözüm olarak uzun eserlerin parçalanarak plağa kaydedilmesi önerilse de bu pratikte pek işe yaramamakta; bir eseri kesintisiz dinlemek için sürekli plak değiştirmek gerekmektedir. Nihayet 1960'lı yıllarda **"long play"** adı verilen 33 devirli plastik plaklar üretilbildi. Plaklar adını, dakikadaki dönüş sayısından alıyor. **Yani 33'lük plaklar 33 kere, 45'lik plaklar da 45 kere dönüyor. Her ne kadar taş plak 78 devirde dönse de üretildiği madde nedeniyle 45'lik plaklar üretilmeye**

başlandı. Bir yüzüne 20-25 dakikaya kadar müzik kaydedilebilen bu plaklar hızla popüler oldu. Bu gelişme plakların popülerleşmesini sağlarken müziğin saltanatında da hafife alınmayacak bir gelişim sağladı. Yani taş plaklar yerini 33'lük olarak tabir edilen plastik plaklara ve ardından 45'liklere bıraktığında aslında uzun eserleri kesintisiz dinlemenin yolu da açılmış oluyordu.

Bir dönemin yıldızı olan, **önce kaset ardından da CD teknolojisiyle** rekabet edemeyen ve dinleyenin modaya ayak uyduramadığı söylentilerine yenik düşen plaklar son dönemde yine popüler olmaya başladı. Özellikle **filmlerde ve dizilerde nostaljik şarkıların kullanılmasıyla** plaklara olan ilgi yeniden arttı.

Plaklar tozlu raflardan indi, yüksek fiyatlara alıcı bulmaya başladı. Hatta **ünlü plakların ikinci el piyasasında çok yüksek rakamlarla satılması yeniden plak basımını gündeme getirdi.** Şöyle ki; kimi albümler yeniden basıldı hatta döneminde plak olarak yayımlanmamış albümler bile plağa kaydedilerek dinleyiciye ulaştırıldı. Plagin muhteşem geri dönüşü dönem basıkları yapan plakların fiyatını kelimenin tam anlamıyla uçuşa geçirdi.

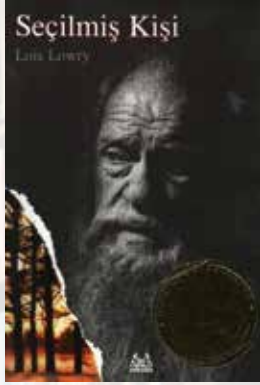
Peki, plağı efsane haline getiren ve tekrar popülaritesini artıran neydi? Devamı gelecek sayımızda...

Esen kalın...

SEÇİLMİŞ KİŞİ

LOIS LOWRY

ARKADAŞ YAYINLARI, 2019



Çatışmaların, yoksulluğun, işsizliğin, boşanmanın, haksızlığın ve eşitsizliğin olmadığı bir dünya bu. Aile değerlerinin üstün olduğu, ergenlik isyanlarının duyulmadığı ve görgü kurallarının bile yaşam biçimi olduğu bir zaman dilimi.

Aralık ayı, on iki yaşına gelen herkesin 'Yaşlılar' tarafından belirlenen yaşam görevini aldıkları yıllık Tören zamanı. Jonas, arkadaşı Fiona'nın Yaşlıların Bakıcısı unvanını almasını ve neşeli dostu Asher'in Eğlence Yöneticisi Yardımcısı olmaya hak kazanmasını izler. Ama Jonas özel bir şey için seçilmiştir. Seçilmesi sonucunda adı olmayan (yalnızca kendisine Aktarıcı denilen) bir adama yöneldiğinde, dünyasının kırılğan mükemmelliğinin altında yatan karanlık sırları fark etmeye başlar.

HAYAT GÜZELDİR

MUSTAFA KUTLU

DERGÂH YAYINLARI, 2017



Onlar çekişedursun, parkın uyanık güvercinleri hiç çekinmeden önlerine kadar gelmiş, dökülen susamlara dalmışlardı. Çocuklar fazlalık olan parçayı güvercinlere doğradı. Önlerinde bir güvercin bahçesi oluştu. Biri çekinerek ayaklarına dolanan kuşlardan birini okşadı. Hayret, kaçmıyor. Bir daha okşadı, bir daha, çok hoşuna gitti bu. Hayatında ilk kez bir güvercin okşuyordu. Onu gören öteki de güvercinleri okşamaya başladı. Arada bir göz göze geliyor birbirlerine gülümsüyorlar. Yüzsüz güvercinleri aç sanmışlardı. Kalan simitleri de doğradılar. Kuşlar yedikçe sanki onlar doyuyordu. Güvercinlerin parlak tüylerinden geçen sevgi ve merhamet en saf hali ile çocuk kalplerini doldurmuştu. Sonunda simitler bitti. Ortada tek bir susam tanesi kalmadı. Güvercinler birden havalanarak ve çocukların yüreklerini ağza getirerek uçtular. İleride simit yiyen bir genç çiftin önüne kondular. Simitçiler birbirlerine baktı. Sonra güvercinlere baktı. İkisi de sevincini bulmuştu. Artık ne açlık, ne tasa. Artık gidebilirler, yeniden satışa çıkabilirler. Her birinin etrafında yüzlerce melek dolaşıyor. Elbette bütün simitleri satacak, cepleri para dolu olarak analarına koşacak, bu güvercin hikâyesini anlatacaklar.

ZENGİNLİĞİMİZ, GÖNÜL BAĞIMIZ: “GELENEKSEL TÜRK EVLERİ”

“İnsan yaşadığı yere benzer
O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer
Suyunda yüzen balığa
Toprağında biten çiçeğe”

Edip CANSEVER



İnsanların hayatlarını devam ettirebilmeleri için birtakım temel ihtiyaçları vardır. Barınma, beslenmeden sonra en önemli ikincil ihtiyaçtır. Barınma, en temel güdülerden birisi olan güven duygusuyla da ilgilidir aynı zamanda. Evlerde barınma ihtiyacımızı gideren, bizlere huzur ve güven veren, olmazsa olmaz bir değerdir. Çünkü evi olmayan insanlar, hayatta kalamama korkusu yaşarlar.

İnsanoğlu, bir aileye ve yanı sıra bir eve de mutlaka ihtiyaç duymaktadır. İnsanlar evlerini çok severler. Evlerine birtakım anlam ve duygular yüklerler. Yaşamlarını sürdürdükleri evlerde anılar, acı/tatlı hikâyeler biriktirdikleri için ev her zaman vazgeçilmez olmuştur. Nereye gidersek gidelim; uzun ya da kısa bir tatilden hatta anne ve babamızın evinden bile olsa, kendi evimize geldiğimiz zaman söylediğimiz ortak bir şey vardır: “İnsanın kendi evi gibisi yok!” Evet, gerçekten insanın kendi evi gibi değiştirebileceği bir yapı yoktur yeryüzünde. Bu yüzden de evlerimiz, bizlerin hep kutsal bir mekânı olmuştur.

Evlerimizin hayatımızda ne kadar önemli olduğundan kısaca bahsettik. Şimdi de gelelim esas konumuz olan “Geleneksel Türk Evleri”ne. Türk evlerinin tarihi, mimari yapısı ve unsurları hakkındaki bilgileri, genel hatları ile bir inceleyelim.

Anadolu’ya gelinceye kadar ciddi bir kentleşme olgusuna sahip olmayan Türklerin ilk sağlıklı yerleşim yerleri Anadolu’da kurulmuştur. Daha sonra Doğu Avrupa ve Balkanların ele geçirilmesiyle Bulgaristan, Yugoslavya ve Yunanistan’da benimsenmiş ve bu coğrafyalarda da artık kökleşmiştir.

Türk Evi; Osmanlı İmparatorluğu’nun kapsadığı sınırlar içinde Anadolu ve Rumeli’de yerleşmiş, gelişmiş ve 600 yıl hüküm sürmüş, kendi özellikleri ile egemen olmuş bir ev tipidir.

Geleneksel Türk Evlerinde Amaç Doğaya Hükmetmek Değil, Ona Uyum Sağlamaktır

Türk evleri doğaya ve çevreye uyum sağlayacak şekilde tasarlanırlar. Sadece ihtiyacı karşılayacak ve gösterişten uzak bir tasarıma sahiptir. Önce işlevini tam olarak görmesi hedeflenir. İç ve dış tasarım uyumludur. Gösteriş için, boşa harcanan en ufak bir alanı bulunmaz. Tasarrufa yardımcı olacak şekilde tasarlanırlar. Kolay imar edilebilir plana ve uygulamaya sahiptir. Gereksiz hiçbir malzeme kullanılmaz. Boyutlar insan vücuduyla orantılıdır. Yükseklik boyla, kalınlık parmakla, pencere karışla ölçeklendirilir. Coğrafi özelliklere ve malzemelere göre üretilir. Aile büyüdükçe genişletilecek şekilde planlanır.

Türk Evlerinin En İşlevsel ve Önemli Ögesi Oda Düzenidir

Geleneksel Türk evinde her oda, evli çiftlerin günlük yaşamlarını sürdürebilmesini sağlayacak niteliklere sahiptir. Odalarda oturulabilir, yıkanılabilir, yemek pişirilip yenilebilir ve yatılabilir. Odaların ölçüleri değişse de nitelikleri değişmez. Tüm bu nitelikler ise geleneksel yaşam biçimine göre şekillenmiştir, yaşam biçimi değişinceye kadar da yapısını korumuştur. Tüm plan, göçebe kültürden gelen alışkanlıkların üzerine kuruludur. Her oda tıpkı çadır gibi günlük yaşamda ihtiyaç duyulabilecek her işlevi karşılayacak şekilde tasarlanmıştır. Modern mimarinin sunduğu ebeveyn banyosu, farklı şekilde olsa da geleneksel Türk evlerinde olmazsa olmaz bir niteliktir. Çadırlarda sınırları belirlenmemiş değişik işlevlere sahip bölümler, evlerde tam, yarı ya da kademeli bölmelere ayrılır.

Çadırdaki orta alanda yer alan soba, dumanı dışarı vermek için evde odanın bir duvarına yerleştirilir. Odanın boyutları kullanılacak olan insan sayısına göre belirlenir. Değişik işlevler ise taşınabilir eşyalarla sağlanır. İş

bitince her eşya ortadan kaldırılır.

Yataklar bir sandığın üzerine ya da özel bir dolabın içine yerleştirilir, adına ise yüklük denir. Yataklar gece serilir, sabah tekrar yüklüğe kaldırılır. Yemekte ise sofra bezi, ayak, sini kullanılarak yemek düzeni kurulur. Yemekten sonra her şey tekrar yerine kaldırılır. Odanın orta alanı genellikle boş bırakılır. Duvar kenarları oturmak için sedirlerle çevrilidir. Geleneksel Türk oda düzeni çadırdan saraya hep aynı şekildedir.

Geleneksel Türk Evlerinde Planlar Sofaya Göre Belirlenir

Sofa, odaların açıldığı geniş holdür yani odalar arası ortak bir mekândır. Başlıca plan tipleri:

Sofasız Plan Tipleri:

Türk evlerinin en ilkel olanıdır. Erken dönem Türk evlerindendir. Odaların birbirleri ile ilişkileri yoktur. Her odaya dışarıdan girilir. Bu türler genellikle bahçe kapısı ve bahçe duvarları ile korunan iç avlulu, ön bahçeli veya yan bahçeli evler için söz konusudur. Anadolu’nun orta, güney ve doğu bölgelerinde uygulanmıştır.

Sofalı Plan Tipleri

a) Dış Sofalı Plan Tipleri: Türk evinin ikinci türüdür. Odalar arasındaki ilişkiler sofa denilen bir ortak mekânla sağlanır. Sıcak havalarda oturma alanı olarak kullanılır.

b) İç Sofalı Plan Tipleri: Geleneksel Türk evinin en yaygın olanıdır. Sofa odalar arasına alınarak halk arasında karniyarık diye adlandırılan bir plan tipi ortaya çıkmıştır.

c) Orta Sofalı Plan Tipleri: Bu tip, diğerlerine nazaran daha geç dönem Türk evlerinde uygulanmaya başlanmıştır. Sofanın evin ortasına alınmasıyla evler, kare yahut kareye yakın biçimler almaya başlamıştır. 18. yüzyıldan itibaren uygulanmaya başlanan plan biçimi olarak geçmektedir.



Geleneksel Türk Evlerinde Yan Unsurlar

Mutfak/Banyo: Suyun çeşmeden akmadığı zamanlarda, Türk evlerinde giriş katta yer almak zorunda kalmışlardır. Taşıma suyla ev döndürürken kirli suyu boşaltmak daha kolay şekilde gerçekleşmiştir. Buna göre de kirli sular direkt kanalizasyon yahut pis sulara bağlanmıştır.

Merdivenler: Merdivenler, sofalar neredeyse ona göre konumlanır. Belirli bir yerleri yoktur. Rastgele dikilmektedir.

Ahır, ambar: Geleneksel Türk evlerinde özellikle tarımla uğraşan kişilerin evlerinde bu unsurlar önemli yer tutmaktadır. Buna göre genelde evden ayrı bir bina olarak inşa edilmektedir. Bunun dışında tek binada yer alacaksa da zemin katta yer almaktadır.

Karasal iklimin egemen olduğu bölgelerde kerpiç, taş yığma yapılar, ılıman ve yağışlı bölgelerde de ahşap yapılar çoğunlukta bulunur. Çatılar ise iki şekilde meydana gelmektedir. İlki toprak damlı düz çatılardır. İkincisi ise klasik kiremit çatıdır.

Pencereler, genelde üst katlarda görülmektedir. Zemin katlarda penceresiz duvarlara rastlanmaktadır. Veyahut zemin katta bulunduklarında korkuluk, demirlik gibi sistemlerle koruma altına alınmaktadırlar.

Dış kapılar: Tarımla uğraşan insanlara hizmet verebilmek için evin giriş kapıları çift kanatlı yapılmıştır. Giriş, evin en zayıf noktası olduğu için kapı kasası ve kanatları en iyi cins keresteden imal edilmiştir. Evin giriş kapılarının üzerinde çoğunlukla camsız bir ışıklık penceresi vardır. Ahşap profilli parmaklıklar veya dövme süslü parmaklıklarla güvenliği sağlanmıştır. Eve gelen kişilerin geldiklerini içeriye duyurabilmeleri için dövme demir, tunç veya çeşitli madeni alaşımlarla yapılmış kapı tokmakları da Türk

el sanatları için övünç kaynağı olabilecek niteliktedir.

İç kapılarda ise durum, gelir seviyesine göre farklılık göstermektedir. Düşük gelirli evlerin iç kapıları, yatay üç tahtayla tutturulmuş kapılardan oluşmaktadır. Daha yüksek gelirli evlerde ise iç kapılar; süslü, aynalı, işlemeli özellikler göstermektedir.

Geleneksel Türk evlerinin en belirgin özelliği ise cumbalardır. Bu mimari yapı, üst katlarda yer alarak meydana getirilmektedir. Günün her anında ışıktan faydalanma gibi bir özelliği de beraberinde getirmiştir.

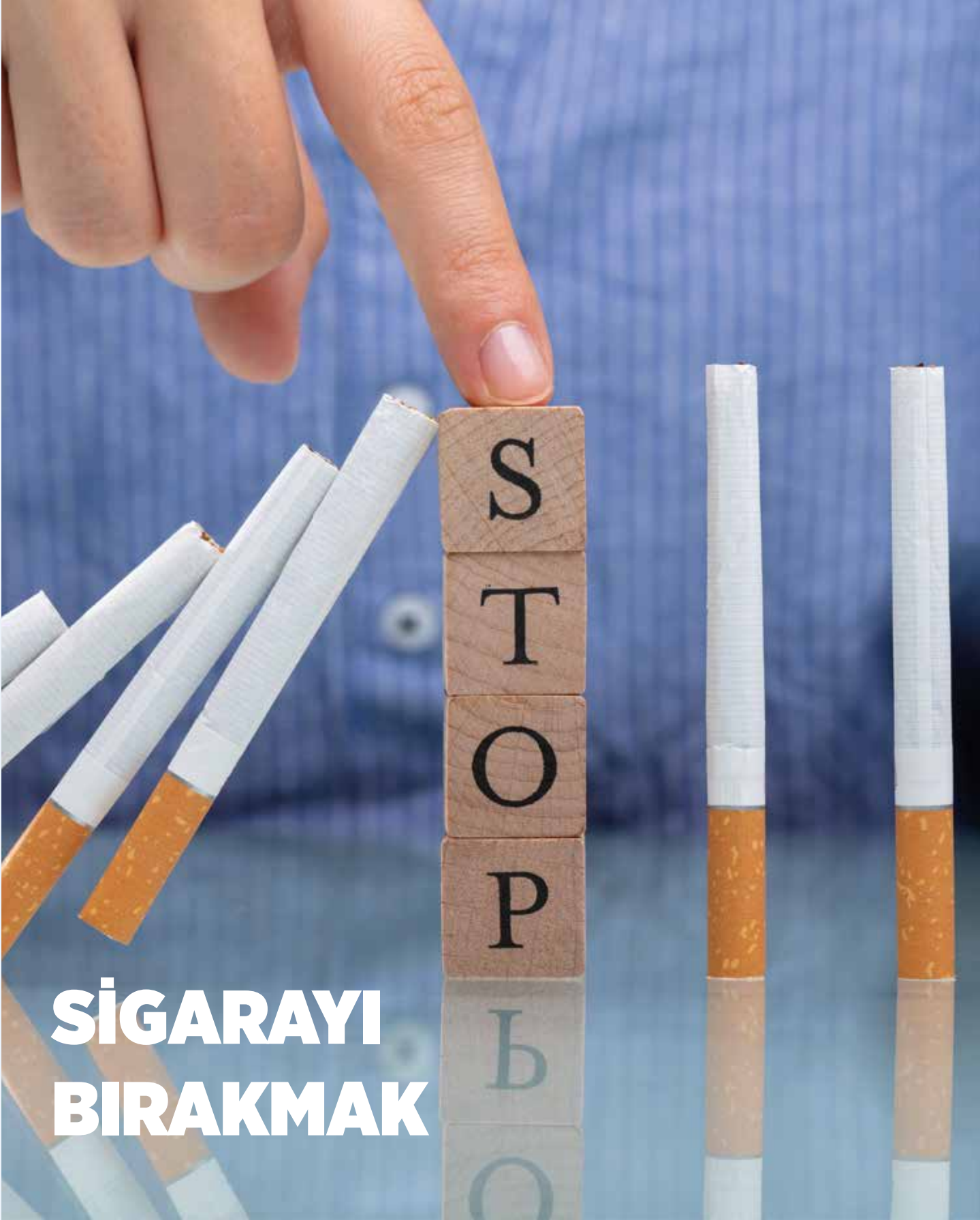
Böylece geleneksel Türk evlerinin mimarisi de zaman içinde

kendi kimliğini oluşturmuştur. Amasya, Safranbolu, Odunpazarı, Beypazarı Evleri gibi ülkenin değişik yerlerinde daha birçok geleneksel Türk evlerimiz bulunmaktadır. Küreselleşen dünyamızda mimari mirasımızı korumak, eski şehirlerimizin ve Türk evlerinin ruhunu yaşatmak zorundayız. Şehirler ve evler canlı bir organizma gibidir. Türk tarihini anlayabilmek ve gelecek nesillere anlatabilmek için şehirlerden, eski Türk evlerinden çok şey öğrenebiliriz.

Kaynaklar

1. <https://www.icmimarlikdergisi.com>
2. <http://www.turkoster.com>
3. <https://www.milliyet.com.tr>
4. <http://www.restoraturk.com>





SİGARAYI BIRAKMAK

Bağımlılık Nedir?

Bağımlılık; herhangi bir kişiye, objeye ya da maddeye yönelik karşı konulamaz istek duymakla beraber bu isteğin bireyin yaşamında sosyal ve yasal, ilişki gibi konularda problemlere sebep olmasına rağmen sürdürülmesi olarak açıklanmaktadır. Bağımlılık; alkol, tütün vb. gibi maddelere karşı olabilir. Bu makalede tütün bağımlılığı konusunu ele alacağız.

Bir kişinin bağımlılık sürecinin değerlendirmesini yaparken iki kritik tanım karşımıza çıkmaktadır. Bunlar:

Tolerans: Kişilerin aynı etkiyi alabilmek için daha fazla maddeye ihtiyaç duymasidir.

Yoksunluk: Madde alınmadığında kişinin rahatsızlık duymasidir.

Nikotin Bağımlılığı: Sigara

Tütün ürünlerinde bulunan zararlı bir kimyasal olan nikotin, bağımlılık yapıcı bir maddedir. Vücuda genellikle sigara aracılığıyla solunum yoluyla alınmaktadır. Nikotin, vücutta uyarıcı bir etkiye sahiptir ve beyin ödül sisteminde dopamin salınımını etkiler. Bireyler nikotin kullandığında kan basıncı ve solunum hızları artar. Nikotin kullanıcısı kendini daha uyanık hisseder ve rahatlama, keyif alma durumlarını yaşar. Nikotin kullanımı beyinde bulunan nikotinik reseptörlerin sayısının yapay olarak artmasına ve vücudun belirli düzeyde nikotinin üzerinde çalışmaya alışmasına sebep olur. Farklı bir ifade ile kişiler, bir sigaradan aldıkları hazzı elde edebilmek için daha fazla sigara kullanmak durumunda kalır. Sigara kullanmadıklarında ise vücudun doğal süreç içerisinde dolduramadığı nikotinik reseptörlerin boşluğunu sigara içmek zorunda kalarak doldurur. Böylece bireyin nikotin bağımlılığı gelişir.

Sigara bağımlılığı, toplumumuzda fazlasıyla yaygın ve geniş yaş aralığını kapsayan bir bağımlılık türüdür. NIDA'ya göre kişilerin



madde kullanmaya başlamasının farklı sebepleri olduğu ifade edilmiştir. Bunlar:

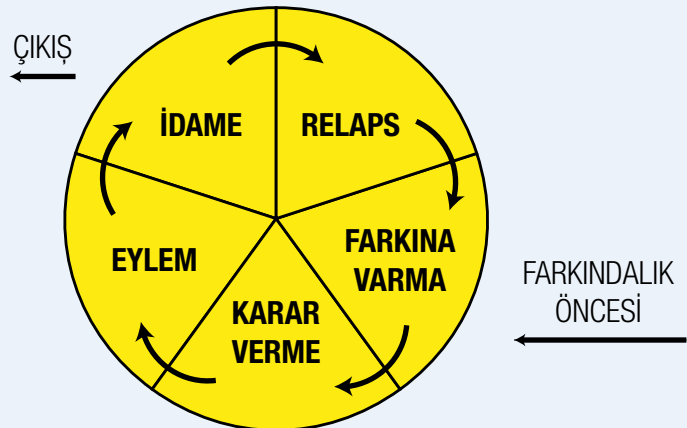
- **İyi hissetmek:** Zevk hissi elde edebilmek, daha iyi hissetmek.
- **Gevşemek, Sakinleşmek:** Sorunları unutmak, uyuşmuş hissetmek.
- **Odaklanmak:** Dikkati yoğunlaştırmak.
- **Merak ya da Çevre Baskısı:** 'Bir kereden bir şey olmaz.'

Çevremizde kısa bir gözlem yaptığımızda sigara kullanan birçok kişinin sigarayı bırakmak istediğini görürüz. Amerika'da sigara kullanıcılarıyla yapılan bir araştırmada 2018 yılı içerisinde yetişkin sigara kullanıcılarının %55.1'inin (21.5 milyon) sigarayı

bırakma girişiminde bulunduğu bilgisine ulaşılmıştır. Ülkemizde ise 2016 yılı içerisinde yetişkin sigara kullanıcılarının %53.2'sinin sigarayı bırakma girişiminde bulunduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu bilgilerden hareketle; sigarayı bırakmak isteyen ancak bu isteğini harekete geçirememiş sigara kullanıcılarının olduğunu da düşünerek, sigarayı bırakmak isteyenlerin oranının daha da yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Adım Adım Değişim

Davranışını harekete dökenlerle bunu bir istek olarak bırakanlar arasında bir ayrım olduğunu söyleyebiliriz. Bir davranış değişiminin gerçekleşmesi için bireylerin, Prochaska ve Diclemente tarafından tanımlanmış 'Değişim Evrelerini' tamamlaması gerekir. Bu evreler





Farkındalık öncesi evre: Bu evrede bireyler sigaranın olumsuz etkilerini bilse de sigarayı bırakma fikrine yönelik herhangi bir farkındalığı yoktur. Davranışını değiştirmeye yönelik herhangi bir motivasyonu bulunmamaktadır.

Farkındalık evresi: Bireyler sigaranın avantaj ve dezavantajlarının farkındadır ancak davranış değişikliği konusunda kararsızdır. Sigarayı bırakma düşüncesi aklınızı kurcalamaya başladıysa ve kararsızlık yaşıyorsanız bu konuyla ilgili bütün düşüncelerinizi not edip şekillendireceğiniz bir egzersizle sigara kullanmaya devam edip etmeme kararını verebilirsiniz.

Sigara kullanmaya devam etmenin de bir karar olduğunu fark etmek önemlidir.

Tabloyu doldururken aşağıdaki sorulardan yararlanabilirsiniz;

- Davranışımın benim için sonuçları nelerdir?
- Davranışımın diğerleri için sonuçları nelerdir?
- Kendim hakkında ne düşünüyorum, ne hissediyorum?
- Diğerleri hakkımda ne düşünüyor, ne hissediyor?

Karar verme/Hazırlık evresi: Birey değiştirmeye, sigarayı bırakmaya karar vermiştir ve iyileşme yönünde planlar yapmaya başlamıştır.

Eylem evresi: Verdiği karar sonrasında aktif adımlar atmaya başlamıştır. Sigarayı bırakmasına yardımcı

olacak yeni ve farklı davranışlarda bulunmaya başlamıştır. Ancak, bu davranışlarda henüz süreklilik yoktur.

Sürdürüm evresi:

Birey sigarayı bırakma kararını sürdürmektedir. Davranış değişikliğine, yeniliğe adapte olmaya başlamıştır.

Kayma/Relaps Evresi:

Bireylerin sigarayı denediği ya da yeniden başladığı evredir. Bu evrede bireyler eski davranışlarını sergilemeye başlayabilir. Modeldeki tüm evrelerin bağımlılık sürecinin bir parçası olduğunu bilmek önemlidir. Önemli olan kayma evresinde

de takılıp kalmamak ve değişime yönelik motivasyonu korumaktır.

Hazırlık: Yeni Bir Yola Çıkmadan Önce

Sigara bırakmaya karar verdikten sonra sigarayla geliştirdiğiniz ilişkiyi etraflıca gözden geçirmenin vakti gelmiş demektir. **‘Sigarayı hangi ihtiyacım için kullanıyorum?’** sorusunu sormak, bırakma sürecinde hangi noktalarda destek almanız gerektiğini de belirleyecektir.

Bağımlılık süreci birbirinden ayrılmayan üç bileşenden oluşur. Bunlar; bağımlılığın fizyolojik boyutu, psikolojik boyutu ve davranışsal (*alışkanlık*) boyutlarıdır.

Aşağıdaki ölçek bağımlılık üçgeninin hangi noktasını olduğunu belirlemenize yardımcı olacaktır. Bu noktada aşağıdaki soruları yaşama oranınızı derecelendirerek hangi noktada desteğe ihtiyacınız olduğunu tespit edebilirsiniz. Cümlelerin size uygunluğunu derecelendirmek için; *“5 her zaman, 4 çoğu zaman, 3 ara sıra, 2 nadiren, 1 hiç”* şeklinde numaralandırılmalıdır.

	Avantaj	Dezavantaj
Sigara Kullanmaya Devam		
Sigarayı Bırakma		

	1	2	3	4	5
1. Yavaşlamamak, enerjimi yitirmemek için sigara kullanıyorum					
2. Sigarayı elde tutuyor olmak, sigaranın keyif veren detaylarından biridir.					
3. Sigara içmek iyi hissettirir ve rahatlatır.					
4. Herhangi bir şeye üzüldüğümde sigara içerim.					
5. Sigarasız kaldığımda bunu dayanılmaz bulurum.					
6. Sigarayı farkında olmadan, otomatik bir şekilde içerim.					
7. Kendimi canlandırmak, modumu yükseltmek için sigara içerim.					
8. Sigara içmenin verdiği keyfin bir kısmı, henüz sigara yakarken ortaya çıkar.					
9. Sigarayı keyif verici bulurum.					
10. Herhangi bir konuda rahatsızlık, huzursuzluk hissedersen sigara içmeye yönelirim.					
11. Tütün kullanmadığım zamanların çok farkındayım.					
12. Küllükte sigaramın olduğunu fark etmeden yeni sigara yaktığım zamanlar olur.					
13. Keyiflenmek için sigara içerim.					
14. Sigara içme zevkinin bir parçası da soluduğum dumanı izlemektir.					
15. Rahat ve sakinleşmiş hissettiğimde sigara içmek isterim.					
16. Dikkatimi dağıtmak, sıkıntıyı atmak istediğimde sigara kullanırım.					

Ölçek Değerlendirmesi:

Fizyolojik boyutu içeren durumlar:
1, 4, 5, 7, 10, 11, 13, 16, 17

Psikolojik boyutu içeren durumlar:
3, 4, 5, 9, 10, 11, 15, 16, 17

Davranışsal boyutu içeren durumlar: 2, 8, 14

Bazı ölçek maddeleri, fizyolojik ve psikolojik boyutların ikisinin de tespit edilmesini sağlamaktadır. Ölçekteki sorulara verdiğiniz puanları toplayarak bağımlılık üçgeninin neresinde olduğunuzu ve hangi alanlarda destek ihtiyacınız olduğunu bulabilirsiniz. Tüm alanlardan 7 ve üzeri puan alındığında bütüncül bir tedavi planı alınması önerilmektedir.



Yaptığınız değerlendirme sonrasında kendinizi üçgenin hangi noktasında gördüğünüze göre uygulayabileceğiniz çözüm yolu şekillenecektir. Destek ihtiyacını tespit etmek, sağlıklı müdahaleyi sağlamanın temel adımıdır. Bir sonraki yazımızda **'Bağımlılığa Müdahale'** konusunda duracağız.

Kaynaklar

1. <https://nccd.cdc.gov/GTSS/rdDownload/rdExport-b06e019f-e94a-4b21-8342-801ddb75b604/Export.pdf>
2. <https://www.pimalung.com/pages/addiction.php>
3. National Cancer Control Program, Manual for Tobacco Cessation (2005). Directorate General of Health Services Ministry of Health and Family Welfare Government of India
4. Toker uğurlu, T., Balci Şengül ve Şengül, C. (2012). Bağımlılık Psikofarmakolojisi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 4(1), 37-50. Doi: 10.5455/cap.20120403

EN KIYMETLİMİZ AİLEMİZ

Bitkisiyle, hayvanıyla yeryüzünde her varlığı dişi ve erkek olarak yaratan Rabbimiz, varlıkların en değerlisi olan insanı da kadın ve erkek olarak yaratmıştır. İnsanı, erkek ve dişi eşler olarak dünya hayatına yollamıştır. Birbirlerine karşı kuvvetli bir sevgi ve merhamet lütfetmiştir. Peygamberimizin ifadesi ile onlar, birbirinin benzeridirler. **Allah Teâlâ, “Onlar sizin için birer elbise, siz de onlar için birer elbisesiniz.”** buyurarak **kadın ve erkeğin birbirlerini korumaları gerektiğini** hatırlatmıştır.

Kuşkusuz evlilik, insana sükûnet aşılayan bir nimettir. Kalabalıklar içinde **yalnız kalmış bir gönlü ancak bir eş mutlu edebilir.** Sevginin en özelini; sıcak, sevecen dost elini, hayatı yaşanılır kılan paylaşımı ancak bir eş sunabilir insana.

Diğer yandan evlilik, bedenin haramdan korunacağı bir barınaktır. Bu sebeptendir ki, **Peygamber efendimiz**, namuslu bir birliktelik yaşamaya niyetlenip aile kurmaya çabalayana Allah'ın mutlaka destek olacağını müjdeler. **Zira evlilik sayesinde sadece iki beden korunmaz, bütün toplum arı bir nesle sahip olur.**

Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerim'de aile birliğinin kurulmasının ardından hayatın akışına ayak uydurması için insana öğütler verir. Aile olmanın hayata güvenle bakan ve geleceği şekillendiren yüzünü tanıtır ona. Öncelikle insanların, aile olmanın ne anlama geldiğini kavramasını ister. **Bir duygu ve fikir birlikteliği ile oluşmuş nice aileleri örnek gösterir.** Kötülük yolunda birbirlerine benzeyip ortak işler yapan ve kendisini unutanlara azabı hatırlatırken, dost olan ve iyilikte yardımlaşan erkek ve kadınlardan övgüyle ve müjdeyle bahseder.

Aile, hayırlı evlâtlar istenen bir yuvadır. İnsan soyunun geleceğe temiz ve pâk olarak taşınabilmesi için de aile zorunludur. Yavrusu olunca kadın, **“anne”** olur. Taşındığı, doğurduğu, doyurduğu bu küçük canı kendisine tercih eder ve ondan ayrılmaya dayanamaz. Öyle bir bağ vardır ki aralarında, bu bağ koparanları şiddetle uyarır **Peygamberimiz: “Anne ile evlâdının arasını ayıranın, Allah da kıyamet günü sevdikleriyle arasını ayırır.”** Ve öyle bir an gelir ki anne, ağzına atmak üzere olduğu hurmayı kendisinden isteyen yavrularına kıyamayıp bölüştürür de, bu davranışı ile cenneti kazanır.





Anne fedakârdır, emeğinin hesabını tutmaz. Sevgi doludur, yüreğinin kapısını kapamaz. Affedicidir, kucağından geri çevirmez. **Annenin adımları cennete öylesine yakındır ki, Peygamber efendimiz ona hizmeti cihad olarak adlandırmaktan çekinmez.** Aynı dini paylaşımlar bile inanan bir evlâttan, annesine sırtını dönmemesi, ona karşı izzet ve ikramda kusur etmemesi beklenir. Çünkü **anne, Peygamberimizin ifadesinde, “kendisi ile güzel bir ilişki kurulmasını en çok hak eden kimse”** konumundadır. Sevgili Peygamberimiz; Allah’ın, annelere isyanı haram kıldığını söylerken anlamsız tartışmalardan ve sonu gelmeyen husumetlerden anneyi korumak ister.

Ve yavrusu olunca, **“baba”** olur erkek. Artık kıyamete kadar onun adıyla anılacak, ona ait bir can vardır. **“Ailenin senin üzerinde hakkı var!”** diye uyarın Peygamberi’nin kendisine yüklediği sorumluluğu yerine getirebilmek için çırpınmaya başlar. Bir taraftan eline geçen nimeti, kendisi faydalandıktan sonra önce ailesi ile bölüşmeli ve evine iyilik taşımalıdır. Diğer taraftan, **her türlü kötülüğü yuvasından uzak tutmak için çabalamalı, bu uğurda canını verse şehit olacağı müjdesini kulak ardı etmemelidir.**

Ailesinin işlerini bizzat üstlenen Yüce Peygamber’i örnek alan babanın çalışması karşılıksız kalmaz elbette. **Resûl-i Ekrem, “Allah rızasını umarak ailen**

için yaptığın her harcamadan muhakkak ecir alırsın, eşinin ağzına koyduğun bir lokmadan bile!” sözleriyle babanın bu çalışmasının mükâfatlandıracağını müjdeliler. Ama mesuliyet sadece ev halkının karnını doyurup, sırtını giydirmekle bitmez ki... Kendisinden sonra evlâtlarını başkalarına el açacak kadar perişan baba; aynı zamanda onları, huzuru besleyen hayırlı birer fert olarak yetiştirip topluma sunmalıdır. Efendimizin ifade buyurduğu üzere: **“Hiçbir baba çocuğuna güzel terbiyeden daha kıymetli bir bağışta bulunmamıştır.”**

Aile için **baba aynı zamanda saygıdır, güvendir, rahmettir.** Peygamberimizin öğüdü ile eve girerken selâm verip bereketi davet eden bir babanın nezaketi, merhametin de ilk adımıdır. Aynı

şekilde **ev halkı arasında adaleti gözeten insaflı babayı, kıyamet günü Allah nurdan koltuklara oturtacaktır.** Efendimiz, babaların duasının mutlaka kabul olunacağını bildirmiştir.

Anne ve babanın elinde **çocuk** nadide bir emanettir. Bugüne aitmiş gibi görünse de aslında yarınlar için hazırlanması gereken bir emanet... **Hassas, kırılgan, ilgiye ve sevgiye ihtiyacı hiç bitmeyen bir candır.** Bir imtihandır yavru; sonuçta büyük mükâfatı kazanmak isteyen hayli emek sarf etmesini gerektiren bir imtihan...

Anne babanın çocukları için göstermeleri gereken itina, daha yavrunun ilk hücreleri bile oluşmadan evvel, şeytanın ondan uzak olması için dua etmeleriyle başlaması dikkat çekicidir. Bu yüzden anne baba, bebek dünyaya geldiğinde kız erkek ayrımı yapmak gibi câhiliye âdetlerinden uzak durarak onu ilâhî bir lütuf olarak görmelidir. Kızı olunca öfkeden yüzü kapkara kesilen ama oğlu olunca bayram eden kara cahillerden olmamalıdır. Bu nimeti bahşeden Rablerine şükürlerinin nişanesi olarak anne babalar akıka kurbanı kesebilir, ona güzel bir isim verir ve böylece onun hayatının ilk günlerine bereket dolu dualarla başlamasını sağlayabilirler.





Peygamber Efendimizin, “*Her doğan fitrat üzere doğar. Sonra anne babası onu Yahudi, Hristiyan ya da Mecûsî yapar.*” ifadesi, ebeveynin çocuk üzerindeki kalıcı tesirini açık bir dille özetler. İşlenmeye hazır bir cevher olan insan yavrusu, iyiyi kabul etmeye ve güzeli benimsemeye daha doğuştan gönüllüdür. Onun, gözünü açtığı bu yeni âlem ile sağlıklı ilişkiler geliştirebilen erdemli bir kişilik edinmesi, anne babasının kucağında gerçekleşecektir. Aynı zamanda kendisini hidayete ve doğru yola ulaştıracak dinî tercihinin temeli de aile ocağında şekillenecektir.

Peygamberimiz, bebeklikte merhamet, çocuklukta sevgi ve delikanlılıkta anlayış ile büyütülen evlâdın saygı ve uzlaşî sonucu alınan bir kararla evlendirilmesini tavsiye etmiştir.

Kimi zaman aile fertlerinin çokluğu ile övünen insan, kendisini Rabbine yakınlaştıracak olanın, eşi ya da çocukları değil, salih amelleri olduğunu unuttur. Hâl-buki gönlünde imanın aydınlığını taşımayan bir kimse için, mal ve evlâtlar ile dolu debdebeli bir hayat ateşten kurtulmasına çare olamayacağı gibi, onun azgınlığını ve ateşin yakıcılığını körükleyen bir nitelik de kazanabilir.

Peygamberimiz, “*Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben de aileme karşı en hayırlı olanıyım...*” sözleriyle mümin erkekleri, ailesine iyilikle muamele etmeye çağırır. **Evin büyüğü, babası, ailesine karşı güler yüzlü ve tatlı sözlü olmalıdır.** Hissettiği güzel duyguları gizlememeli, gördüğü meziyetleri takdir etmekten çekinmemeli-

dir. Torunları ile gülüp oynayan, onlara sınıksız sarılıp öpen, hatta kucagina alıp hutbe okuyan ve torunu sırtındayken namaz kılan Hz. Peygamber’in tavrı bütün babalara örnek olmalıdır.

Hz. Peygamber (sav), aile içinde adaletsizliği kesinlikle reddeder. Sevgi konusunda yavrularına eşit mesafede durmayı beceremeyen ebeveyn, gönüllerine söz geçirememekten dolayı belki mazur görülebilir. Ama bunu davranışlarına yansıtmayarak, cinsiyet farkı gözetmeksizin adaleti korumak zorundadırlar. Zira ailede söz hakkına sahip olan her yetişkin, “*Allah’tan korkun ve evlâtlarınız arasında âdil olun!*” emrinin muhatabıdır.

Mümin anne ve babaların, “*Süphemizsiz hüsrana uğrayanlar kıyamet gününde kendilerini ve ailelerini hüsrana sokanlardır.*” ayetini okuduklarında içleri titrer. Evlerinde mânevî bir iklim oluşturmak ve Allah’ın rızasına erişmek için el ele verirler. Ailelerine af ve afiyet ihsan edip, dünya ve ahirette ihlâsla kendisine bağlı olanlardan eylemesi için Rablerine niyazda bulunurlar. Sevgili Peygamberimiz, “*Hepiniz birer sorumlusunuz ve hepimiz yönettiklerinizden mesulsünüz. Devlet başkanı bir sorumludur ve yönettiklerinden mesuldür. Evin beyi bir sorumludur ve yönettiklerinden mesuldür. Evin hanımı da bir sorumludur ve yönettiklerinden mesuldür. Hizmetçi de efendisinin malı üzerinde bir sorumludur ve yönettiklerinden mesuldür.*” buyururken herkese sorumluluğunu hatırlatmaktadır.

Anne ve babalar olarak biz müminlerin daimî niyazı şudur: “*Ey Rabbimiz! Eşlerimizi ve çocuklarımızı bize göz aydınlığı kıl ve bizi Allah’a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle.*”

Amin...

Kaynaklar

Diyanet İşleri Başkanlığı, “Hadislerle İslam” kitabından derlenerek hazırlanmıştır.





Kimdir?

Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk **Şeyhülislâmıdır**. Asıl adı, Şemseddin Muhammed b. Hamza olan Mollâ Fenârî, Osmanlı Devleti'nin **kuruluş döneminde yaşamış bir âlim, müderris ve devlet adamıdır**. 751 yılının Safer ayında (*Nisan 1350*) doğmuştur. Asıl adı Şemseddin Muhammed b. Hamza'dır. **Fenârî** nisbesi hakkında kaynaklarda farklı görüşler bulunmaktadır. Bu nisbenin, Mâverâünnehir bölgesinde ya da **Bursa civarında Yenişehir ile İnegöl yakınlarındaki Fenâr köyünden** geldiğini söyleyenler bulunduğu gibi babasının fenercilik mesleğiyle ilgili olduğunu ileri sürenler de vardır. Mollâ Fenârî'nin ailesi hakkında pek fazla malûmat bulunmamaktadır. Gençliğinde kendisine Mollâ denmişse de daha sonra **Fenârî** lakabıyla meşhur olmuştur.

Hayatı

Nisan 1350'de doğan Mollâ Fenârî, daha çocuk yaşındayken, babası vefat edince kız kardeşinin eşi Hüsrev adındaki zengin bir şahıs tarafından himaye edilmiş ve gençliğinin bir kısmı onun yanında geçmiştir. Mollâ Fenârî'nin Anadolu'ya geliş tarihi kesin olarak bilinmemekteyse de bu sıralarda delikanlılık çağına olduğu rivayet edilmektedir. İlim tahsili için İznik, Amasya ve Kahire'de bulunmuş. Kahire'de Bâbertî'den icazet almasının akabinde tekrar Bursa'ya dönmüştür.

Bursa'ya döndükten sonra **Yıldırım Bayezid** tarafından Manastır Medresesi müderrisliği ve 795/1392-93'te Bursa kadılığı ile görevlendirilmiştir. Bu vazifesini on yıl kadar sürdüren Mollâ Fenârî, **Timur'un** Bursa'yı ele geçirmesinden sonra padişaha gücenerek Karaman ülkesinin yönetimine geçen **Karamanoğlu Mehmed Bey'in** yanına gitmiştir. Burada on yıldan fazla bir müddet ders vermiştir. Karamanoğlu Mehmed Bey, Molla Fenârî'ye fevkalade hürmet göstermiş, Fenârî'ye ve talebelerine çok

yüksek denilebilecek maaşlar tahsis etmiştir. **Çelebi Mehmed** devrinde Bursa'ya gelen Mollâ Fenârî, 818/1415-16'da ikinci defa **Bursa kadılığına** atanmıştır. 828/1424-25'te **II. Murad tarafından müftülük vazifesine getirilmiştir**. 833/1429-30 yılında yaptığı ikinci Hac yolculuğunda Kahire'ye uğrayan Fenârî, buradaki âlimlerle ilmî görüşmeler yaptıktan sonra Bursa'ya geri döndü. Döndükten kısa bir süre sonra 1 Recep 834/15 Mart 1431 tarihinde Bursa'da vefat etmiştir. İsteği üzerine cenazesi, kendi yaptırdığı caminin hazîresine defnedildi.

İlmî, Kişiliği ve Faaliyetleri

Molla Fenârî, ilköğrenimini babasının yanında tamamladıktan sonra İznik'te **Alâeddin Ali Esved'in** derslerine devam etti. Hocasıyla arasında geçen ilmî bir tartışma yüzünden oradan ayrıldı ve Amasya'ya gitti. Amasya'da **Cemâleddin Aksarâyî'nin** öğrencisi oldu ve 778 (1376) yılında kendisinden icazet aldı. Ardından **Seyyid Şerîf el-Cürcânî** ile

birlikte gittiği Kahire'de başta **Ekmeleddin el-Bâbertî** olmak üzere çeşitli âlimlerden şer'î ilimleri tahsil etti ve Bâbertî'den de icâzet aldıktan sonra Bursa'ya döndü. **Yıldırım Bayezid** tarafından **Manastır Medresesi müderrisliği** ve bunun yanı sıra 795'te (1393) **Bursa kadılığı** ile görevlendirildi. 817'de (1414) tekrar Bursa'ya döndü ve **Çelebi Sultan Mehmed** devrinde 818 (1415) yılında ikinci defa **Bursa kadılığına** getirildi. 822'de (1419) çıktığı Hac seyahatinden dönerken Kahire'ye uğradı ve **el-Melikü'l-Müeyyed Şeyh el-Mahmûdî'nin** isteğiyle bir süre orada kaldı. Kahire'de bulunduğu sırada dönemin önde gelen âlimleriyle ilmî müzakere-lerde bulundu ve dersler verdi. 823 (1420) yılında Mısır'dan ayrılan Molla Fenârî, Kudüs'e uğradıktan sonra Bursa'ya döndü ve eski görevine devam etti. **II. Murad** tarafından 828'de (1425) **müftülük** vazifesine tayin edildi. Bu unvanı taşıyan kimsenin diğer ulemaya nispetle önemli bir mevki işgal ettiği bilinmekle birlikte bazı kaynaklarda Fenârî'nin





ilk şeyhülislâm olarak anılması, **payitaht müftülük** makamının XVI. yüzyılın ortalarında ulaştığı kurum hüviyetiyle, kelimenin kazandığı anlam, “devletin bütün ilmiye sınıfının resmî mercii” olarak düşünölmemelidir.

Hayatı boyunca ilim tahsil eden ve ilmî çalışmalar yapan Molla Fenârî, birçok değerli öğrenci ve ilim adamı da yetiştirmiştir. Öğrencileri arasında oğlu **Mehmed Şah Fenârî**, **Şehâbeddin İbn Arabşah**, **Kadızâde-i Rûmî**, **Kutbüddinzâde İznîkî**, **Kâfiyeci**, **Emîr Sultan**, **Molla Yegân** ve **İbn Hacer el-Askalânî** gibi âlimler bulunmaktadır.

Molla Fenârî, Osmanlı Devleti’nde **ilmî geleneğin şekillenmesinde önemli katkılar sağlamış** ve etkisi asırlar boyunca devam eden birçok yeniliğin uygulamaya konmasını temin etmiştir. Onun yaşadığı devir olan XV. yüzyıldan sonra Osmanlı eğitim kurumları müfredatı, işleyişi

ve fiziksel şartları bakımından önemli gelişmeler kaydetmiş ve **medreseler** dünya çapında bir kalite ve şöhrete kavuşmuştur. Osmanlı **medrese geleneğine** ve Osmanlı **tasavvuf düşüncesine** katkısı, Anadolu’nun bir ilim merkezi haline gelmesi, ekberî fikirlerin Osmanlı düşüncesinde yaygınlık ve itibar kazanması, medrese müfredatına felsefî bilimlerin konması, ilmî geleneğin, **beyan-burhan-irfan** sacayağı üzerine kurulması, Razî ekolünün Osmanlı’nın ilmî geleneğinde etkinliğinin sağlanması, **tekke-medrese** münasebetinin dengeli bir biçimde kurularak, **Osmanlı düşüncesinin ilmî-tasavvufî bir zemin üzerine inşa edilmesi** Molla Fenârî’nin çabalarıyla oluşmuştur.

Tasavvuf Anlayışı ve Düşünceleri

Molla Fenârî, Osmanlı Devleti’nde tasavvufa ilgi duyan ilmiye mensuplarının önde gelenlerindendir. Tasavvuf kültürüne olan yakın

ilgisi bazı eserlerinde açıkça görülür. Tasavvufî düşüncelerinin şekillenmesinde **Muhyiddin İbnü’l-Arabî’nin** tesiri vardır ve **İbnü’l-Arabî’ye** nispet edilen **Ekberîyye mektebinin** görüşlerini Anadolu’da temsil eden âlimler arasında yer almaktadır. Babasından **Sadreddin Konevî’nin Miftâhu’l-ğayb’ını** okumuş, daha sonra bu eseri şerh etmiştir. Fenârî ayrıca hem **Miftâhu’l-ğayb’ı** hem de **İbnü’l-Arabî’nin Fuşûşü’l-hikem’ini** okutmuştur.

Gerek devlet erkânının gerekse halkın saygı gösterdiği ve maddî durumu iyi olmasına rağmen **sade bir hayat** yaşadığı nakledilen Molla Fenârî, geçimini sağlamak için **ipekçilikle** de meşgul olmuştur. **Taşköprizâde**, Fenârî’nin vefat ettiğinde **10.000 ciltlik bir kütüphane** bıraktığına dair bir rivayet kaydeder. Molla **Fenârî**, **Kudüs’te bir medrese ile Bursa’da üç mescit ve bir medrese yaptırmış**, 833 (1430) tarihli vakfiyesiyle bunlara birçok

emlâkını tahsis etmiştir (*Bilge*, s. 232-241). Oğullarından **Mehmed Şah Fenârî** de (ö. 839/1435) âlim olup çeşitli eserler telif etmiş, **Yusuf Bâlî** ise (ö. 840/1436-37) **müderreslik ve kadılık** görevlerinde bulunmuştur. Osmanlı Devleti'nde **ilmiye sınıfına tanınan imtiyazlar**, ilk defa **II. Murad** tarafından Molla Fenârî ailesine verilmiş, daha sonra bütün ilmiye ailelerini kapsayacak şekilde düzenlenmiştir.

Molla Fenârî'nin **düşüncesi genel olarak; mantık, tefsir usulü, fıkıh usulü ve metafizikle** ilgili eserlerinde ifadesini bulmuştur. İslâm düşünürlerinin yeni sentezlere yöneldiği hareketli bir dönemde yaşayan Fenârî, **Moğol istilâsı ve Haçlılar sonrası İslâm dünyasının yeniden toparlanmaya çalıştığı, ilmi ve fikrî ortamın güçlü bir temsilcisidir**. Muhakkikler (*muhakkikün*) olarak bilinen âlimlerin yetiştiği bu ortamda fikirleri teşekkül eden Fenârî, dinî ve lisanî ilimleri, **Fahreddin er-Râzî'nin** metafiziğini ve **Muh-yiddin İbnü'l-Arabî'nin** tasavvuf metafiziğini bir büyük sentezde uyumlu hale getirmeyi denemiştir. Onun ilmi kişiliği, Anadolu'da filizlenmeye başlayan ve giderek Osmanlı ilim zihniyetinin temelini oluşturacak olan medrese-tekke bütünlüğünü kendinde temsil etmiş ve mutasavvıf-âlim tipinin **Dâvûd-i Kayserî'den** hemen sonraki örneklerinden birini orta-

ya koymuş olması bakımından da önem arz etmektedir. **Molla Fenârî'nin ilmi projesinde mantık, din ilimleri metodolojisi ve tasavvuf metafiziği birbiriyle çelişmeden ilişki içine sokulmuştur**. Usul ilmi, mantıkla bütünleştiği gibi tasavvuf da şer'î ilimlerle tam bir uzlaşma halindedir. Ayrıca bu ilim anlayışında **vahdet-i vücud** metafiziğinin de mantık yöntemlerine dayalı bir ifadeye büründürülmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla onun düşüncesinde klasik İslâm düşüncesinin beyan (*dinî bilgi*), burhan (*aklî kanıt*) ve irfan (*tasavvuf metafiziği*) şeklinde isimlendirilen araştırma alanları birbirini bütünleyen bakış açılarını ifade etmektedir.

Molla Fenârî'nin kendisinden önceki entelektüel birikimden yararlanma hususunda kapsayıcı bir bakış açısına sahip olması, farklı ya da çatışan düşünce geleneklerini birbiriyle uyusacak tarzda yeniden ele alınabilmesini sağlamış ve daha yüksek bir düzeyde gerçekleştirilecek bir sentezi, düşünürün asıl gayesi haline getirmiştir. Din ilimleri olarak **fıkıh ve kelâm, felsefî analiz ve teorik kanıtlama yöntemi olarak mantık, vahdet-i vücud metafiziği olarak, tasavvuf** bu düşünce sisteminde dinî ve aklî meşruiyet sorunu yaşamadan bir arada bulunmaktadır.

Bu yaklaşımıyla Fenârî, kendisinden sonraki Osmanlı düşünce ve ilim hayatına yön vermiş mümtaz şahsiyetlerden biridir.

Eserleri

Molla Fenârî, İslâmî ilimlerin hemen her sahasında eser telif etmiş ve bu eserler, yazıldığı alanın klasikleri haline gelmiş, hatta bazıları yıllarca Osmanlı medreselerinde ders kitabı olarak okutulmuştur.

1. **Aynü'l-a'yân (Tefsiru Süreti'l-Fâtiha)**: İşârî tefsir türünün örneklerinden olup, Karamanoğlu Mehmed Bey'e ithaf edilmiştir. Eserde tefsir usulüne dair geniş bir mukaddime yer almaktadır.
2. **Ta'likât'alâ evâ'ilî'l-Keşşâf**: Zemahşerî'nin el-Keşşâf adlı tefsirinin Fâtiha suresiyle Bakara suresinin bir bölümüne yazılmış ta'likâttir.
3. **Fuşûlû'l-bedâyi**: Usul-i fıkha dair bu eser müellifin en meşhur çalışmalarından biri olup, iki cilt halinde basılmıştır.
4. **Şerhu'l-Ferâ'izi's-Sirâciyye**: Hanefî fakihî Secavendî'ye ait eserin en güzel şerhlerinden biridir.
5. **Şerhu Telhişî'l-Câmi'i'l-kebir fi'l-fürû**: Hanefî fakihî Hılâtî'nin, Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî'nin el-Câmi'u'l-kebir'inin muhtasarı olan Telhişü'l-Câmi'i'l-kebir adlı eserinin bir bölümünün şerhidir.
6. **Talika ala İstilahati's-sufiyye**: Kâşânî'nin eserine bir ta'liktir.

İlim ve irfanlarıyla yüksek Türk-İslâm kültürümüzün mimarları olan gönül erlerimizin; mücadelelerini, faaliyetlerini, hizmetlerini, deneyimlerini ve özellikle ülkülerini neslimize aktarmak ve böylece şuurlu bir nesil yetiştirmek ülkemiz için hayatî önem taşımaktadır.

Kaynaklar

1. <https://islamsansklopedisi.org.tr>
2. <http://teis.yesevi.edu.tr>
3. <https://dergipark.org.tr>





TARİHİN SEYRİNİ DEĞİŞTİREN DENİZ SEFERLERİ

Tarihte en büyük dönüşümlerin ve değişimlerinin yaşandığı bir yüzyıldı 16. yüzyıl... Dünya siyasi tarihine bakılınca, bu yüzyılda büyük bir imparatorluğa dönüşen Osmanlı Devleti inanılmaz bir şekilde büyümüş ve 3 kıta ile yedi iklimde hüküm sürmeye başlamıştı.

16. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu, Yavuz Sultan Selim'in hükümdarlığı döneminde büyük ticari yolların en önemlilerinden birisi olarak görülen ve Akdeniz ticaret yolunun kalbi olan Mısır topraklarını fethe ederek ekonomik bakımdan büyük bir refaha erişmişti. Artık Akdeniz ticaret yolu Osmanlı hâkimiyetinde idi.

Coğrafi Keşifler

Osmanlı İmparatorluğu'nun Akdeniz ticaret yolunu ele geçirmesi batılı devletleri yeni ticaret yolları aramaya yöneltti. Bu durum tarihte "coğrafi keşifler" adı verilen yeni ticaret yollarının bulunmasına zemin hazırlayacak olaylar silsilesinin başlangıcı oldu. Coğrafi keşifler ile yeni ticari yollarının ortaya çıkması birçok devletin iktisadi durumunu etkiledi. Bu keşif hareketinin başını Portekiz ve İspanyol Devleti çekmekteydi. Yeni topraklar, yeni ticaret yolları bulunmuş olsa da bu keşiflerle bölgede



yaşayan insanlar maalesef acı, kan ve gözyaşı ile tanışmış olacaktı. Köleliğe, açlığa ve katliama maruz bırakılan Güney Amerika halkı ve Hindistan topraklarında yaşayan Müslümanlar fakirliğe terk edilmişlerdi.

Portekiz Devleti, 16. yüzyılda coğrafi keşiflere katılan büyük devletlerden biriydi. Okyanusların dev dalgalarına karşı inşa ettikleri dayanıklı gemiler ile Hindistan karasularında ilerleyerek önemli ticari şehirleri ele geçirdi. Bu ticari faaliyetleri sayesinde kısa sürede zenginleştiler. Ayrıca Portekizliler, Osmanlı hâkimiyetinde olan ve Mısır'a uzanan Kızıldeniz boyunca Osmanlı ticari gemilerine saldırarak yağmaladılar. Kızıldeniz yolunu kullanarak, hacca giden hacıların bulunduğu gemilere de saldırmaya başladılar. Bunun üzerine Osmanlı İmparatorluğu, önemli Türk denizcilerini bölgeye yollayarak Portekizlilerle mücadeleye başladı. Ayrıca Osmanlı Devleti tarafından Hint Denize seferler düzenlendi. Kızıldeniz boyunca irili ufaklı birçok deniz muharebesi yaşandı. Bu çatışmaların birçoğunda kahraman Türk denizcilerimiz harp meydanında gerekli cevabı Portekizlilere vermişlerdir. Ancak, çetin mücadelelere sahne olan deniz savaşlarında birçok savaşı kazanan denizcilerimiz

gerçek manada hedeflenen başarıya ulaşamamıştır. Çünkü çatışma coğrafyasının genişliği ve son darbeyi vuracak sayıda ve açık denizlerde yol alabilecek yeterlilikte gemi olmaması zaferlerin sürekliliğini engellemiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Hint Deniz Seferleri'ni düzenlemesindeki gayeyi birkaç başlıkta şöyle sıralayabiliriz;

- Kızıldeniz'e ve Mısır'a giden Akdeniz ticaret yolunun güvenliğini sağlamak,
- Hacı adaylarını taşıyan gemilerin güvenliğini sağlamak,
- Coğrafi keşiflerle güçlenen Batılı devletler ile rekabet edebilmek için yeni ticari yollar bulmak ve buradan ticari gelirler elde etmek,
- Asya ve Uzak doğu Müslümanlarıyla direk iletişim kurarak kültürel ve dini bağlarla beraber ekonomik ilişkileri geliştirmek.

Büyük düşüncelerle ve mücadele azmi ile başlayan Hint Deniz Seferleri yukarıda da anlattığımız gibi maalesef başarılı olamamıştır.

Osmanlı Devleti'nin Kanal Projeleri

Osmanlı Devleti, coğrafi keşifler sonucu Akdeniz ticaretinin sekteye uğraması nedeni ile Uzak doğu

Müslümanlarından gelen yardım taleplerini dikkate alarak gerekli desteği vermiştir. Fakat istenen başarı sağlanamayınca, azalan ticari gelirleri artırmak amacıyla yeni projeler üzerinde çalışılmaya başlanmıştır.

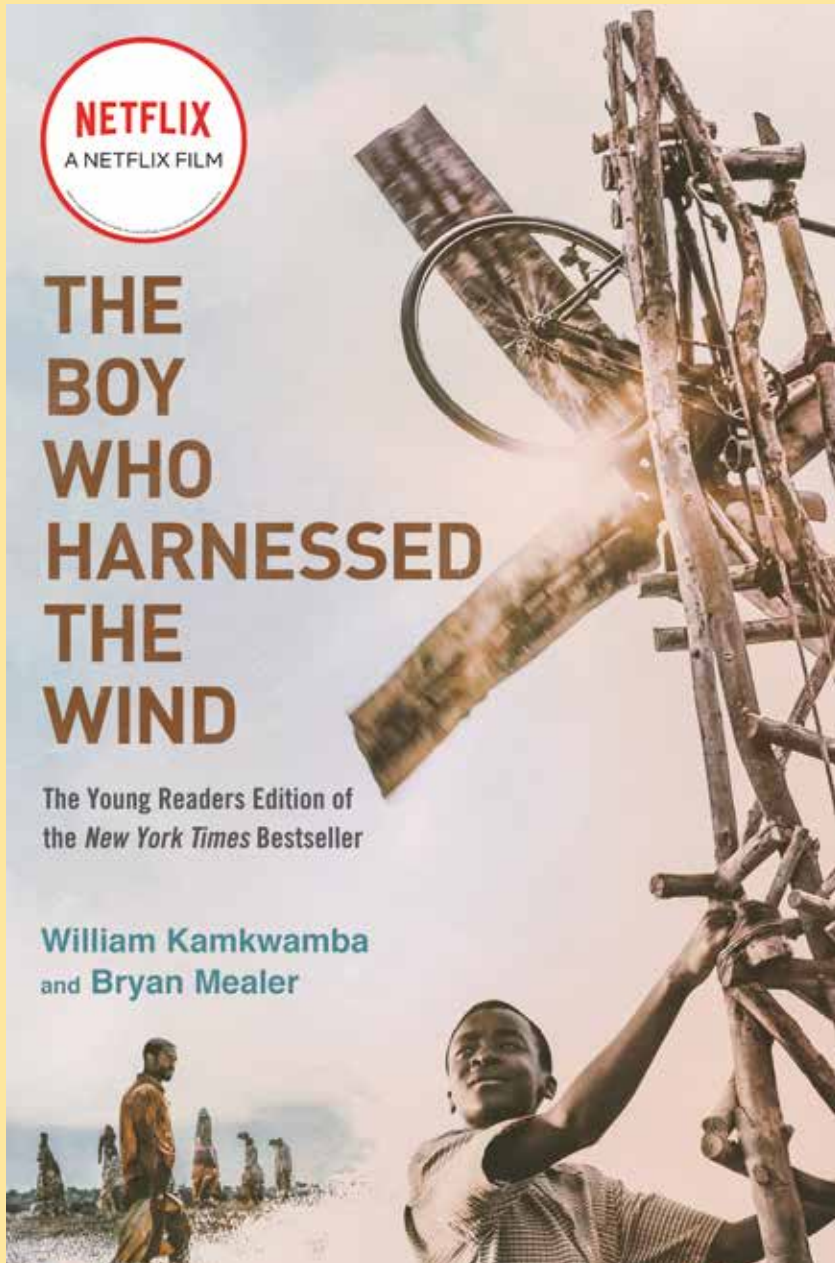
Don-Volga Kanal Projesi

Sokullu Mehmed Paşa önderliğindeki Osmanlı devlet adamları, Akdeniz ve Karadeniz ticaret yollarının canlanması için iki kanal projesi geliştirmişlerdir. Bu projelerden biri Don ve Volga nehirleri arasında kanal açılarak bu iki nehrin birleşmesini sağlamaktı. Don ve Volga nehirleri üzerine açılan bu kanal ile Karadeniz ve Hazar Denizi birleşecek, böylece eski Türkistan-Astrahan-Kırım ticaret yolu canlanacak, bölgedeki Türklerle direk bağlantı kurulacaktı. Ayrıca bu nehirler vasıtası ile Karadeniz'den, Hazar Denizi'ne kolay şekilde malzeme ve erzak taşınması sağlanacaktı. Sokullu Mehmed Paşa önderliğinde, 1569 yılında başlayan kazı çalışmalarının yaklaşık üçte biri tamamlanmışken yarıda bırakılmıştır. Bu projeyi Ruslar, 1952 yılında beş yıllık bir çalışma sonucu hayata geçirmişlerdir.

Süveyş Kanalı Projesi

16. yüzyılda diğer önemli bir proje ise Süveyş Kanalı projesidir. Akdeniz ile Kızıldeniz'i birbirine bağlayarak, Akdeniz ticaretine büyük bir ivme kazandıracak bu projeye, Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devletlerle çatışmalarından dolayı gerekli önem verilememiş ve rafa kalkan bu proje 1869 yılında tamamlanmıştır. Ancak, tamamlanan proje İngilizlerin tepkisini çekmiş ve İngilizler, Mısır'ı 1882 yılında işgal etmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nda, Osmanlı Devleti kanalı alabilmek için iki büyük harekât yapmış fakat asker ve cephane yönünden Osmanlı'dan daha kuvvetli olan İngilizlere karşı zafer sağlanamamıştır.

Osmanlı Kanal projeleri ve Hint Deniz seferleri netice olarak istediğimiz şekilde sonuçlanamasa da Osmanlı devlet adamlarının ufkunun genişliği ve devletin mücadele azmini ortaya koyması bakımından oldukça önemlidir.



HAYALLERİNİ ÇÖPTEN ÇIKARAN BİR KÂŞİFİN HİKÂYESİ: RÜZGARİ DİZGİNLEYEN ÇOCUK

Hayattaki en büyük başarı sitem etmek yerine elindekileri kullanarak herkesin imkansız dediği şeyleri başarabilmektir. “**Rüzgarı Dizginleyen Çocuk**” filmi tam da bunu anlatıyor.

Rüzgarı Dizginleyen Çocuk, ilk kez 2018 yılında kitabı yayımlanan ve bir yıl sonrasında ise sinemaya uyarlanan **dram ve biyografi** filmidir. Gerçek bir hayat hikâyesinden esinlenerek yazılması, gerek oyuncu kadrosu gerekse mekânların gerçeğe uygunluğu filmin ilgi çekiciliğini fazlasıyla artırıyor.

İzlerken hem şu anki halinize şükredeceğiniz hem de dünyada olan biten üzücü olaylara karşı **hassasiyetinizi artıracak** sıcacık bir film. Büyük bir başarı hikâyesinin en umutsuz anlarda bir filiz gibi açtığını ve umutlarımızın hep taze kalması gerektiğini bizlere bir daha unutamayacağımız bir biçimde hatırlatıyor.

Afrika’nın küçük ülkelerinden biri olan **Malavi’de** geçiyor hikâye. Malavi’nin küçük bir köyünde, çiftçilikle uğraşan bir ailenin ve diğer köylülerin önce sel sonra kıtlıkla olan mücadelesini izliyoruz. Sıkıntılı bir iklime sahip olan bölgede, bazı seneler **aşırı yağmura bağlı seller olurken bazen hiç yağmur yağmıyor ve topraklar susuzluktan çatlıyor**. Sonuçta iki durumda da olan bölge halkına oluyor ve akşam sofralarına koyacak bir kap yemeği bulamayacak hale geliyorlar. Zamanla durum o kadar vahim bir hal alıyor ki, insanlar bir kap buğday için birbirini ezecek duruma gelebiliyor.

İşte böyle sıkıntılı bir durumda, çiftçilikle uğraşan bir ailenin en küçük çocuğu olan *William Kamkwamba* sahneye çıkıyor. Elektriğe ve makinelere olan ilgisi herkesçe bilinen hatta bozulan bir radyo veya alet olduğunda ilk başvuru kişisi olan bu 14 yaşındaki çocuk, bu kıtlığı çözmenin yollarını arıyor. Ailesinin yoksulluktan okul taksitini ödeyemediği ve kütüphaneye dahi girmesine izin verilmeyen William’ın, öğretmenin bisikletinde gördüğü, hareket

enerjisini ışığa çeviren bir dinamoyu fark etmesiyle olaylar şekilleniyor. "Madem hareket enerjisini elektriğe çevirme şansımız var, neden bu enerjiyi su çıkarmak için kullanmayalım." diyerek bir rüzgar gülü inşa etmek için kolları sıvıyor.

İçerdiği mesajlar ve oluşturduğu farkındalık açısından film gerçeğin de ötesine geçiyor. İkinci gün ısıtmaya yeltenmediğimiz yemekleri bulsa bayram edecek olan insanların varlığına yakından şahitlik ediyoruz. Filmde **hayatta kalmak için verilen mücadeleyi ve bir lokma ekmek bulamamanın yarattığı çaresizliği** de görüyoruz. Ayrıca azmin, mücadelenin ve kararlılığın karşı konulamaz gücünü hissediyor, asla vazgeçmemenin ve hayata tutunmanın ortaya çıkardığı sonsuz mutluluğa tanıklık ediyoruz. Ve en önemlisi de bulunduğumuz coğrafyanın ve **sahip olduğumuz hayatın bizim için nasıl bir nimet olduğunun daha net farkına varıyoruz.**

Başımıza gelen en küçük olayda ve yaşadığımız en küçük sıkıntıda yelkenleri suya indirdiğimiz şu hayatta, sabahtan akşama kadar tek derdinin karnını doyurabilmek ve amacı ölmeden bir sabaha daha uyanabilmek olan insanların var olduğunu görmek çok acı bir tecrübe. Bizler bu durumu uzaktan anlamaya çalışsak da etrafımızdakilerin bazen ne dediğinin pek de önemsenmemesi gerektiğini anlıyor ve bir nebze olsun umudun varlığına seviniyoruz.

William'ın Hikâyesi

William, Malavi'de tarımla geçimini sağlayan yoksul bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Çok küçük bir miktar diyebileceğimiz okul masraflarını ailesi karşılayamadığı için **okulu bırakmak zorunda kaldı.** Kitaplardan öğrendiği bilgiler sayesinde köydeki radyoları tamir etmeye başladı. Fakat radyo tamirinden kazandığı para çok azdı. Bir gün eski bir kitabı açtığında rüzgar gülü gördü ve çok etkilendi. Rüzgar gülünün elektrik üretmesi ve su pompalamaya yaraması onu adeta büyüledi. "Rüzgar gülünün açlığa çare olabileceğini düşündü, 'Belki de bir tane kendim için yapmalıyım' dedi."



William; bisiklet dinamosunu, radyolar hakkında bilgisini, esen rüzgarla birleştirmeye karar verdi ve sonunda derme çatma bir **rüzgar gülü** yaptı. Parçaların önemli bir kısmını çöpleri karıştırarak bulduğu için insanlar onun deli olduğunu düşünüyordu. Çalışması bittiğinde William'ın rüzgar gülüne taktığı ampul yanmaya başladı. Bütün köy halkı gördükleri karşısında şok oldu. William bu rüzgar gülü sayesinde ailesinin evindeki bazı elektronik eşyaları çalıştıracak enerjiyi elde etmeyi başardı. Bir süre sonra da köydeki halk William'ın evindeki elektriği kullanabilmek için sıraya girmeye başladı. William'ın ünü giderek yayıldı. İlk önce *Daily Times* gazetesinde William hakkındaki bir makale yayınlandı. Makale yaylandıktan sonra gelen bağışlar sayesinde rüzgar gülünü geliştirdi. Artık köydeki evlere içme suyu taşıyordu. Yeni rüzgar gülüne eklediği su depolama tankları sayesinde köyündeki evlere içme suyu taşımaya başladı. Daha sonra başka bir rüzgar gülü daha yaptı. Su pompalayabilen bu rüzgar gülünü ailesinin tarlasına su taşımak için kullandı.

Tanzanya'da düzenlenen TED Konferansı konuşmalarına davet edildi.

Orada ilk defa internetle karşılaşan William, "Google'da rüzgar güllerini araştırdım ve birçok yeni bilgi edindim." dedi.

Daha sonra Malawi'de burs alarak okulunu bitirdi. ABD'de Darmouth Üniversitesinde çevre çalışmaları diploması aldı.

William'ın çok zaman sonra verdiği bir röportajdaki sözleri ise her şeyin özetini anlatıyordu;

"Denersem yapabilirim düşüncesiyle yola çıktığımda henüz 14 yaşındaydım. Yaşadığımız bölgedeki kıtlık artık dayanılmaz olmuştü ve etrafımdaki insanlar teker teker ölüyordu. Buna bir son vermeli, en azından denemeliydim. Çevremdeki insanların hatta ailemin bile bana deli gözüyle bakmasını hiç umursamadan sadece amacıma odaklandım ve başardım da!"



ŞAMANDIRA

Şehri İstanbul; kültürel, siyasi, sosyal ve ekonomik, tarihi birikimi ve dev gibi heybetiyle karşılarında durmak-taydı. Elbette bu büyük devleti yıkmak için savaştan sonra da gizli olarak parçalamak isteyenler olacaktı.

Önlem olarak Adana, Antep, Tarsus, Adalar, Ahlat'ta kurulan misyonerlik okulunda okuyan öğrencilerin okuduğu kitaplar ve eğitim denetim altına alınmıştı. Mustafa Kemal Atatürk bu yerlere heyetler göndererek uyarıda bulunmuş ve zararlı bütün okulları

kapattırmıştı. Kapattıkları okullardan birisi de Merzifon Amerikan Koleji idi. Bunlara karşı en etkin mücadele, kendi kültür kaynaklarımızı ve değer yargılarımızı gençlerimize en hızlı, en akılcı ve bilimsel bir yöntemle öğretmektir.

Şamandıra, genellikle suyun kaldırma kuvveti ve üzerinde yüzerlik yeteneği olan bir cismin kullanılması prensibine dayanır. Kaynaktan gelen suyu durdurma ve harekete geçirme düzeneğidir. Şamandıra sistemi, mekanik

sistemlerin günlük hayatta kullanılan araçların en pratiği olup; su deposu, rezervuar gibi sıvı depolamaya ve akışını yönetmeye yarayan her yerde sıklıkla kullanılan bir mekanizmadır. Su seviyesi düştüğü zaman kaynağı kapatan mekanizma açılarak tanka su dolması sağlanır, su seviyesi yükseldikçe gelen su kesilir.

Mustafa Kemal Paşa, gençlere çok önem veriyordu. Zira biliyordu ki; yeni nesil gençlerin tanklarını ne kadar çok dini, milli, atılımcı, paylaşımcı

olarak depolarsak, şamandıra o kadar düzgün çalışırdı.

Savaş yıllarında birçok Türk ailenin çocuğu, öksüz kalmış veya kaybolmuştu. Aileleri ölen Müslüman Türk kimsesiz çocuklar Patrikhane'ye, Rum ve Ermeni yetimhanelerine nakledilmişti. İstanbul ve Anadolu'da yaşanan bu ve benzeri trajediler, İtilaf Devletleri'nin kontrolü altında meydana geliyordu.

Ülkenin karışık olduğu o günlerde, kendisinin evde olmadığı bir zamanda sokakta oynayan küçük kız çocuğunun kaybolduğunu öğrenen, Şeyhülislam soyundan gelen Mehmet Nuri Efendi, Sadaret makamına başvurup kötü niyetli kişiler tarafından çocuğunun kaçırıldığına dair dilekçe verdi. Birçok çocuğu kaybolan ailenin Darül-Hikmetil-İslamiye'ye müracaatta bulunarak yardım talep etmelerine rağmen yapılan araştırmalar ve başlatılan soruşturmalar sonuçsuz kalıyordu. Son çare olarak çocukları kaybolan aileler durumlarını İngiliz mümessilliğindeki Daire-i Mahsusu'ya bildirdi.

Bu olaylarda aileler, Rum ve Ermeni tercümanların türlü hakaretlerine maruz kalıyor, kapıdan kapıya gönderiliyor, Rum ve Ermenilerin tehdidi sonucu usanarak çocuklarını aramaktan vazgeçiyorlardı. Dönemin şartlarında ülke yönetiminin en üst basamaklarına çıkabilmiş olanların bile haklarını ararlarken karşılaş-tıkları zorluklar ve engeller, sıradan insanların bu durum karşısında ne kadar çaresiz kalmış olabileceklerini akla getiriyordu.

Şamandıra doğru işlememekte ve sular taşmaktaydı. İstanbul Hükümeti bu durum karşısında aciz kalmıştı. Konuyla ilgili yazışmaları başlatan Hariciye Nezareti'nden, Dâhiliye Nazır Vekili ve Polis Müdüriyet-i Umumiyesi'ne kadar sistem çökmüş haldeydi. Nihayet çocuğunun Ahlat'taki misyoner okulunda

olduğunun izini süren Mehmet Nuri Efendi'nin bu şikâyet ve talebi hemen emniyete havale edilmişti. Polis Müdüriyeti olayla ilgili gereken girişimlerde bulunmuş, fakat sonuç alamamıştı.

Yıllar evvel Osmanlı idaresine, beş yaşındaki kızı Cemile'nin bir Ermeni komşusu tarafından alınıp götürüldüğünü anlatmaya çalışan Mehmet Nuri Efendi, Osmanlı'dan ümidini kesmişti. Cumhuriyet kurulduktan sonra kızını kaçırarak Ermeni komşusuna Şişli'de rastladı. Ermeni komşusu iyice yaşlanmıştı. Yanına yaklaştı:

“Beni tanıdınız mı Kırkor Bey?” diye sordu. Elinde bastonuyla zor yürüyordu Kırkor, kafasını çevirdi ve soru soran adama baktı:

“Çıkaramadım evladım. Çok rahat-sızım, ah bu yaşlılık, gözlerim de eskisi gibi iyi görmüyor artık, kusura bakma!” dedi.

“Ben Fatih'de oturduğün günlerdeki komşun Mehmet Nuri, Cemile'nin babası.” dedi.

Yaşlı adam elini alnına götürüp bir süre sessizce düşündü. Geçmiş yıllar geldi aklına, kaçırıldığı kızın babasını tanıdığı ve başına gelecek felaketi anlamıştı. Elindeki bastonu düşürdü ve kaldırım taşına oturup ağlamaya başladı:

“Tanrı'ya şükürler olsun sana rastladım. Bu videden azabı ile yaşamak zor. Seni bulamayıp, gözlerim açık gidecekti. Biz o vakitler çok yanlış şeyler yaptık be komşi. Fransız ve Yunanların oyununa geldik, Türk ailelerin küçük çocuklarını kaçırp, Ermeni yurtlarına verdik.” dedi.

Adam bitkin görünüyordu, bir süre dinlendi. Mehmet Nuri Efendi heyecanla sordu:

“Kızıma ne yaptınız, şimdi nerede?” diye sordu. Yaşlı Ermeni üzüntülü

bir ses tonuyla:

“Kızını Arnavutköy Ermeni yetimler yurduna bırakmıştım. Oradaki kayıtlardan öğrenebilirsin. Kızının ismini Kanni olarak değiştirdiklerini biliyorum.” dedi.

Mehmet Nuri Efendi yaşlı adama acıyarak baktı:

“Allah senden razı olsun.” dedi ve Arnavutköy yetimler yurduna gitti. Yurt müdüründen Kanni isimli bir kız çocuğunu aradığını söyledi. Yurt müdürü ona:

“Kızı neden aradığınızı sorabilir miyim?” diye sordu. Mehmet Nuri Efendi, bir Ermeni arkadaşının kızı olduğunu, ailesinin yıllardır kızı aradığını söyledi. Yurdu genç müdürü inandı ve kayıtları inceledi. Arşivden Kanni'nin dosyasını buldu:

“Evet... İşte buldum. Kanni, okullarını iyi dereceyle bitirip öğretmen olmuş. Şu an Ahlat'taki misyoner okulumuzda öğretmenlik görevini ifa ediyor.” dedi.

Mehmet Nuri Bey duyduğu bu habere çok sevindi, genç yurt müdürüne minnet duygusuyla teşekkür etti. Yurt müdürü gülümsedi:

“Kanni Hanım'a lütfen selamlarımızı iletin.” dedi. Ahlat'tan kızını almadan gitmek istemiyordu Mehmet Nuri Bey. Misyoner okulunun yüksek duvarla çevrili bahçe kapısının zilini çaldı. Bir görevli demir kapıya gelip küçük bir pencereden baktı:

“Buyrun kimi arıyorsunuz?” diye sordu. Ben Kanni Hanım'la görüşmek istiyorum.” diye cevap verdi. Bu sırada Markarit ve Kanni birlikte okulun bahçesinde dolanıyorlardı. Görevli yüksek sesle:

“Kanni Hanım...” diye bağırdı. Kanni sesin geldiği yöne baktı.



UYGARLIKLARIN MERKEZİ: “EFES ANTİK KENTİ”

İzmir'in Selçuk ilçesinde yer alan Efes Antik Kenti; yaklaşık 8500 yıldır Roma, Yunan ve Türk uygarlıklarına ev sahipliği yapmıştır. Antik kentte kütüphaneler, tapınaklar, uzun yollar ve konaklamayı sağlayan yapılar bulunuyor. MÖ yapılmış olan bu muhteşem yapıyı hala görmeyenler varsa bu yazıyı okuduktan sonra merakı artacak ve gidip görmek isteyecektir.

Bir Antik Kentten Daha Fazlası

Türkiye'nin en önemli turistik yerlerinden biri olan Efes; içinde Artemis Tapınağı, Meryem Ana Evi ve Ashab-ı Khef gibi eserleri barındırıyor.

Bu olağanüstü kent, İzmir'in Selçuk ilçesinde yer alıyor. Efes, en parlak dönemlerini Helenistik ve Roma dönemlerinde yaşadı. Eski Roma İmparatoru Augustus zamanında, Asya eyaletinin başkenti olarak nüfusunun 200 bine ulaştığı belirtiliyor.

Doğu ile Batı arasında bir kapı görevi gören Efes, aynı zamanda önemli bir liman kentiydi. Bu özelliği Efes'in o dönemde önemli bir ticaret ve siyaset merkezi olmasını sağlamıştır. Türkiye'nin en önemli antik kenti olan Efes, aynı zamanda dünyanın en büyük, en etkileyici antik kentleri arasında yer alıyor. 2015 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne eklenmesiyle kültürel ve tarihi önemi daha da artmıştır. Efes Antik Kenti, Selçuk ilçesi ve Şirince



kasabasına yakın ve İzmir'e sadece 80 km mesafede.

Kısa Bir Tarihçe

Efes, şehrin kaderindeki gelgitlerden sonra MÖ 133'te Roma egemenliğine giren bir şehirdir ve MÖ 27'de Küçük Asya'nın başkenti olmuştur. Roma İmparatorluğu'nun en önemli ikinci şehri olan Efes, büyümüş ve zengin-

leşmiştir. Halkı büyük ölçüde eğitilmiş ve varlıklı olduğundan binaları zengin bir şekilde dekore edilmiştir.

Efes, Antik Dünyanın Yedi Harikası'ndan biri olan ünlü Artemis Tapınağı'nı inşa eden Antik Yunanlılar döneminde ön plana çıkmıştır. Bugün tapınağın sadece bir sütunu kalmasına rağmen gerçekten çok

büyük ve bir o kadar da etkileyicidir.

Efes, bölgedeki Hristiyan tarihi açısından da önemli bir yerdir. Aziz Pavlus'un "Korintlilere ilk mektubu" ve Aziz Yuhanna'nın İncil'inin burada yazıldığı söylenmektedir. Efes'in Hz. Meryem'in son dinlenme yeri olduğuna inanılıyor. Bu nedenle çok ziyaret edilen yerlerden biri Aziz Meryem Bazilikası. Roma'nın en büyük ve en önemli kentlerinden biri olan Efes'te halen kazı ve inceleme çalışmaları devam ediyor.

Celsus Kütüphanesi

Efes'in en güzel yapılarından biri olan Celsus Kütüphanesi'nin ön cephesi orijinal parçalardan özenle, yeniden inşa edilmiş ve şehrin üzerinde geniş tezgâhlar açılmıştır. Aslen MS 125 yılında, Roma İmparatorluğu'nda, MS 105-107'de Roma Asya valisi olarak görev yapan Antik Yunan Tiberius Julius Celsus Polemaeanus'un anısına inşa edilmiştir. Celsus, kütüphanenin masrafını kendi kişisel servetiyle ödemiş ve altındaki bir lahit içine gömülmüştür.

Amfi Tiyatro

25.000 kapasiteli, etkileyici açık hava amfi tiyatrosunun antik dünyanın en büyüğü olduğuna inanılıyor. Başlangıçta dramatik performanslar için kullanılırken

daha sonra gladyatör dövüşleri için kullanıldığına dair kanıtlar var.

Tarih ve sırlarla dolu yepyeni keşiflerde buluşmak dileğiyle...

Kaynaklar

1. <https://goturkiye.com/blog/ephesus-exploring-an-ancient-city>
2. <https://medium.com/@beingatouristinturkey/information-about-ephesus-antique-city-where-its-architecture-and-history-6f4fa7cacc35>

NE HALİNİZ VARSA GÜLÜN!

Toplum içerisinde yaşamımızı sürdürürken hepimizin bulunduğu farklı roller vardır. **Anne, baba, kardeş, komşu, eş, arkadaş, çalışan** vb. gibi...

Mizah, bu kimliklerin hepsine çok yakışan bir tepki verme eğilimidir. Bu rollerin **mizahi bir bakış açısına** sahip olması önemlidir. Günlük yaşantımız içerisinde **öfkeli, stresli, üzgün olduğumuz zamanlar** olabilir. Bu duygular ilişkilerimizi olumsuz etkileyebilir ve bizi zor durumda da bırakabilir. İşte mizah, bu tarz durumlarla baş etme yöntemlerinden biri olarak karşımıza çıkar.

Eğitim alanında, iş hayatında, günlük yaşamda mizah hayatın tekdüzeliğine renk katarak motivasyonu artıracak bir etkiye sahiptir. Çalışma hayatında, uzun mesai saatlerinde mizah, iş yerlerimize hareket katar ve bu da verimi artırır, çalışanların bir arada gülebilmeleri stresi ortadan kaldırır ve çalışanlar arasında bağ kurulmasını sağlar. Bu da iş ortamlarını sıkıcı olmaktan kurtarır.

Özellikle **eğitim alanında mizahın olması öğrenmeyi kolaylaştıracaktır.** Eğitici ile öğrenci arasında iletişimi güçlendirir

motivasyonu arttıracak ve dikkat dağınıklığının önüne geçen önemli etkenlerden biri olacaktır. Derse ya da konuya ilgiyi artırıp, daha akılda kalıcı olmasını sağlayacaktır.

Mizah, aile içerisinde iletişimi de kuvvetlendirir. Mizah yönü kuvvetli ebeveynlerin, çocukları ile ilişkilerinin daha sağlıklı olduğu gözlemlenmektedir. Ergenlik çağında bir çocuk, mizah yönü yüksek anne/baba ile daha rahat iletişim kurabilir ve sorunlarını daha rahat ifade edebilecek ortamı yakalayabilir.

Bu kadar iyi yönü olan mizahın özel bir günü de var. *"1 Nisan Mizah ve Şaka Günü"* esprî ve şakalarla kutlanarak gelenekselleşmiştir.

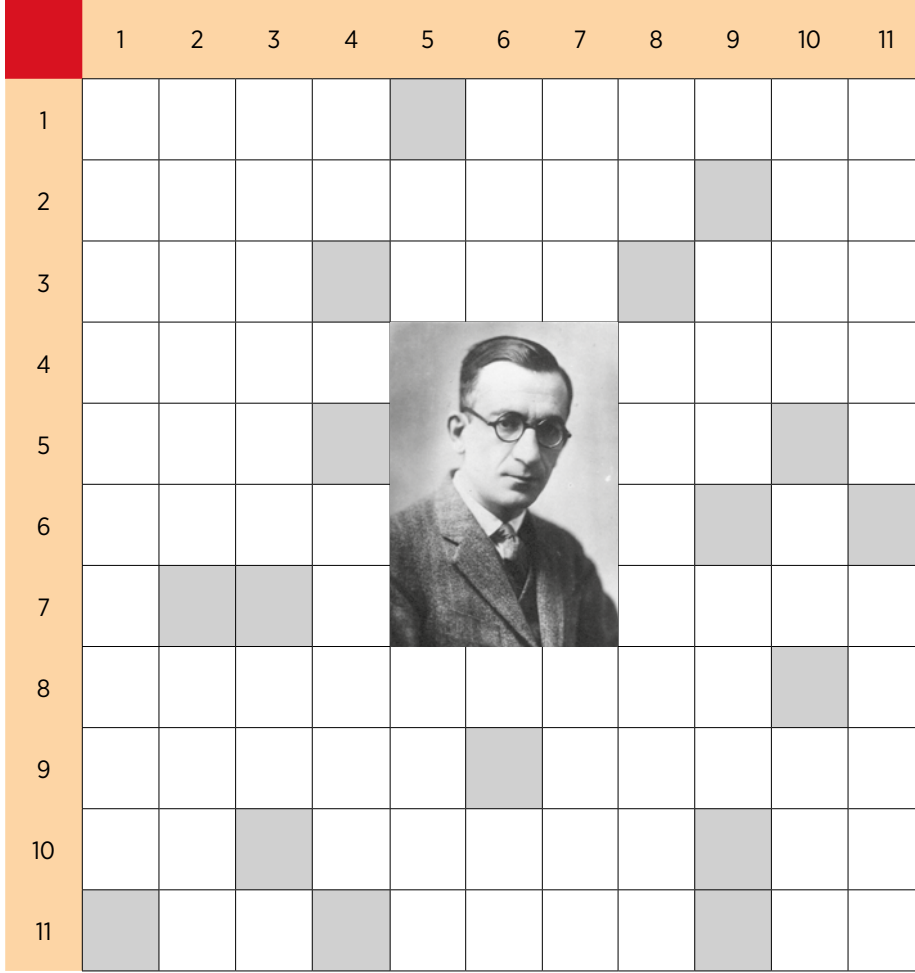
Uzmanlar da **gülümsemenin, kahkahanın stres hormonlarını azalttığını ve morali yükseltmeye yardımcı olduğunu** ifade etmektedir. Psikolojide *kahkaha terapisi* adı verilen bir yöntem dahi vardır. Bireysel ya da grup şeklinde yapılan bu terapinin faydaları şunlardır:

- Depresyon belirtilerini, anksiyete ve stres düzeyini azaltır.
- Öz güveni, umudu, enerjiyi ve kuvveti artırır.
- Hafızayı, yaratıcı düşünmeyi ve problem çözme yeteneğini artırır.
- Kişiler arası ilişkiyi ve sosyal etkileşimi artırır.
- İş birliği, grup kimliği ve dayanışmayı artırır.
- Psikolojik iyilik halini sağlar.
- Neşeyi artırır ve bu çoğunlukla bulaşıcıdır.

Mizahı, kahkahayı, gülümsemeyi hiç bu kadar ayrıntılı düşünmemiş olabiliriz. **Fakat hayatımızı tekdüzelikten kurtarmak ve biraz renk katmak için yapılacaklar listesinin başına mizahı koymayı unutmayalım.**



KARE BULMACA



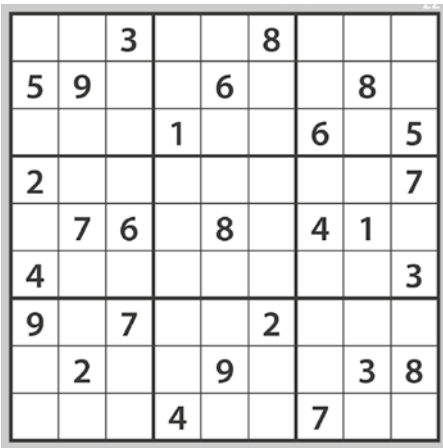
SOLDAN SAĞA

1. Amerika'da bir ülke - Bilinen en büyük memeli hayvan
2. İstanbul'da bir semt - En kısa zaman birimi
3. Bir mevsim- Kesici bir diş - Yükseliş, zirveye doğru hamle
4. Cennet'teki bal nehri - Ahır penceresi
5. Yasaklama - Bir hitap sözü
6. Çok faydalı bir hayvan
7. İkiyüzlülük
8. Sınırlarda yaşamayı seven anlamında sözcük
9. Sporcuların giydiği özel kıyafet - "Jale" isimli ilk kadın Türk tiyatrocumuz
10. Bir binek hayvanı - Antalya'da bir plaj - Genişlik
11. Sanatında usta olan, önde kimse - Gelir getiren mülk - Bir eski Mısır tanrısı

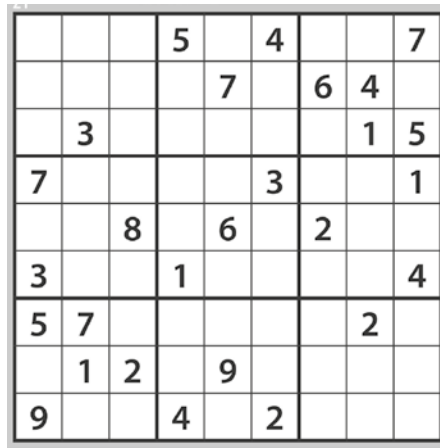
YUKARIDAN AŞAĞI

1. "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu"nun yazarı ünlü edebiyatçımız
2. Temelinden anlamındaki belirteç - Müzik işaretleri
3. Baharat ve çay olarak kullanılan bir bitki - Ülkemizin plakası
4. Tahıl tozu - Süt, yumurta ve şekerle yapılan bir tatlı
5. Şaşıрма ünlemi - İldeki en yetkili amir
6. Suyun bir hali - Utanma duygusu
7. Bal üreticisi - Bir sinir hastalığı
8. Litre - Organizasyonlarda protokole göre yapılan kabul işlemleri
9. Cayma bedeli - Kayınbirader
10. Bir erkek ismi - Dünyamızın uydusu - Işık
11. Farklı kişilerden bir konu hakkında bilgi toplama - Asos'ta yer alan tapınak

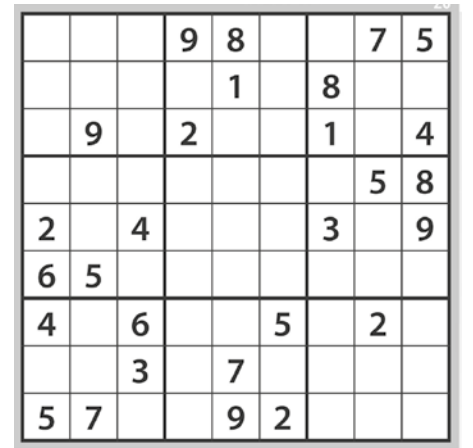
SUDOKU



A

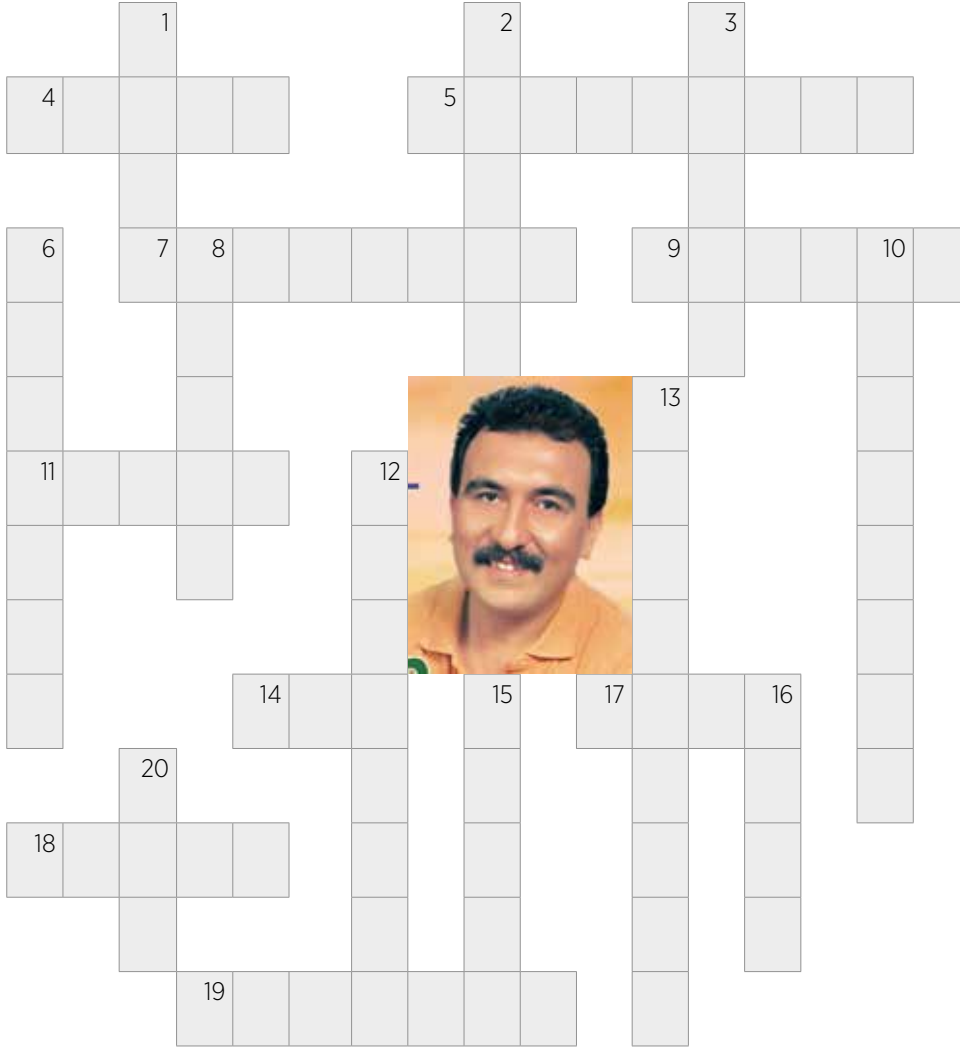


B



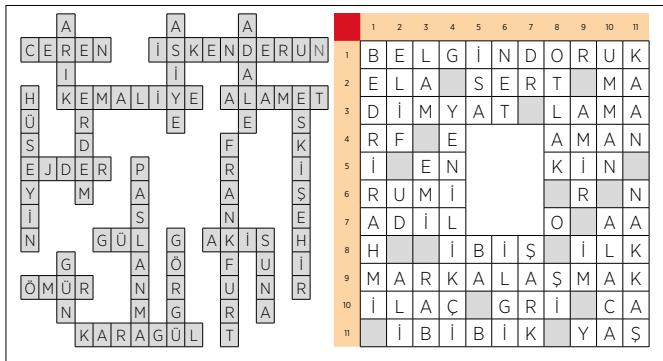
C

SARMAL BULMACA



1. Tasdikleme işlemi
2. İş birliği
3. Hicri takvimde bir ay
4. Derya
5. "Nikah Masası" şarkısıyla ünlenen şarkıcımız
6. Mersin'in bir ilçesi
7. Destek kuvvet olan kişi
8. Faal, etkin
9. Şirin'in sevdalısı
10. Peygamberimizin dedesi
11. Kur'an-ı Kerim'de bir sure
12. Etkinlik
13. Sakarya'nın merkez ilçesi
14. Selçuklularda esnaflara verilen ad
15. Yiğit, cesur
16. Özgürlüğüne düşkün vahşi bir hayvan
17. Çocuk oyun alanı
18. Ölmez anlamında erkek ismi
19. Bolluk
20. Hastalıklara önlem amacıyla kullanılan eriyik

Aralık Ayı Çözümleri



6	1	3	5	2	8	9	7	4
5	9	2	7	6	4	3	8	1
7	4	8	1	3	9	6	2	5
2	5	9	3	4	1	8	6	7
3	7	6	2	8	5	4	1	9
4	8	1	9	7	6	2	5	3
9	3	7	8	5	2	1	4	6
1	2	4	6	9	7	5	3	8
8	6	5	4	1	3	7	9	2

A

2	6	1	5	8	4	3	9	7
8	9	5	3	7	1	6	4	2
4	3	7	6	2	9	8	1	5
7	5	6	2	4	3	9	8	1
1	4	8	9	6	7	2	5	3
3	2	9	1	5	8	7	6	4
5	7	4	8	3	6	1	2	9
6	1	2	7	9	5	4	3	8
9	8	3	4	1	2	5	7	6

B

3	6	1	9	8	4	2	7	5
7	4	2	5	1	3	8	9	6
8	9	5	2	6	7	1	3	4
1	3	7	6	2	9	4	5	8
2	8	4	7	5	1	3	6	9
6	5	9	3	4	8	7	1	2
4	1	6	8	3	5	9	2	7
9	2	3	4	7	6	5	8	1
5	7	8	1	9	2	6	4	3

C

Beş asırlık kitaplarıyla "tarih kokan kütüphane"

Türk Tarih Kurumu (TTK) Kütüphanesi dünyanın dört bir tarafından toplanmış asırlık eserlerle Türk tarihine ışık tutuyor



TÜRK TARİH
KURUMU

AÇILIŞ TARİHİ
1931

ESER SAYISI
205 BİN 875

Latince, İtalyanca,
Osmanlıca olmak üzere
çeşitli dillerde nadide
eserler bulunuyor



**KÜTÜPHANEDEKİ
EN ESKİ BASILI
ESER**

Kudüs Tarihi
(1516)



NADİDE ESERLER

 Osmanlı'nın hemen hemen en
geniş sınırlarını gösteren harita
(1626)

 İbrahim Müteferrika'nın
bastığı kitaplar

 Mimar Sinan'ın eserlerine
ait rölöveler

 Leyla ile Mecnun'un
el yazması nüshası

**KÜTÜPHANEDE BULUNAN
BAZI KOLEKSİYONLAR**

- Osmanlı Tarih Encümeni
Halil Edhem Eldem
- Ord. Prof. Osman Ferit Sağlam
- Yusuf Akçura
- Ord. Prof. Yusuf Hikmet Bayur
- Esad Fuad Tugay

DEĞER



www.cte.adalet.gov.tr